

GEORGES SIMENON

MAIGRET ÉS AZ IDEGEK HARCA

La tete d'un homme © 1930, Georges Simenon Limited.
Georges Simenon: La tete d'un homme, Livre de Poche, 2006

Fordította: Ertl István
ISBN: 978 61 5544 282 7
Agave Könyvek 2014

1.

11-es zárka, szigorú őrizet

Amikor valahol kettőt kondult egy harang, az ágya szélén gubbasztó fogoly nagy, göcsörtös tenyerével átfogta fölhúzott térdeit.

Egy percig meg se moccant, mint aki vár valamire, majd sóhajtott egyet, hirtelen kinyújtóztatta tagjait, és föltápászkodott. Kiegyenesítette nyakigláb testét a zárkában, felszegte busa fejét, miközben horpadt mellkasa mellett lecsüngött túl hosszú karja.

Arcán nem tükröződött érzelem, csak kábaság, s valami nem is emberi közöny. Most mégis tett egy mozdulatot: felemelt ököllel az egyik fal felé kaszált, majd a zárkaajtó lezárt kémlelőjéhez lépett.

A falon túl a Santé börtön szigorú őrizetű szárnyában egy ugyanilyen cella következett.

Odaát, akárcsak négy másik zárkában, egy halálraítélt várt kegyelemre, vagy arra, hogy egy éjjel majd ünnepélyes csoport ébreszti szótlanul.

A fal túloldalán már öt napja reggel-este, szüntelenül nyöszörgött egy fogoly: hol tompán, egyhangúan nyögdecsejt, hol meg kiáltozott, sírdogált, fel-felüvöltött.

A 11-es zárka foglya soha nem látta a szomszédját, nem tudott róla semmit. A hangjából legfeljebb arra tudott következtetni, hogy egészen fiatal férfi.

Most csak tompa, gépies nyöszörgés szűrődött át, mire a föltápászkodott fogoly szemében gyűlölet szikrája villant, és ökölbe szorította bütykös kezét.

A folyosóról, a sétálóudvarokról, a belső terekről, a Santé börtön teljes erődrendszeréből, a környező utcákról, Párizsból nem szűrődött be egyetlen hang sem.

Nem hallatszott semmi más, csak a 10-es foglyának nyögései!

A 11-es görcsösen megropogtatta az ujjait, és kétszer is megremegett, mielőtt megérintette volna a zárka ajtaját.

Cellája ki volt világítva, ahogy a szigorú őrizetű szárnyban a szabályzat előírja. A folyosón elvileg egy órnek kellett állnia, és óránként benéznie az öt halálraítélt cellájának kukucskálóján.

A 11-es a szorongástól szinte ünnepélyes mozdulattal végigsimított az ajtózáron.

Az ajtó feltárult. Szemben, a börtönőr székén nem ült senki.

A férfi erre meggörnyedve és szédülten, de szaporán nekiindult. Arcának halotti sápadtságából csak zöldes színű szeme, vörösülő szemhéja ütközött ki.

Háromszor is vissza kellett fordulnia, mert rossz irányba indult, és zárt ajtókbba ütközött.

Az egyik folyosó végéről hangokat hallott: egy órszobában többen dohányoztak, fennhangon társalogtak.

Végül egy udvarra jutott, ahol a sötétséget nagyobb közönként lámpák fény köre törte meg. Tőle száz méterre egy hátsó kapu előtt órszem toporgott.

Odébb, egy kivilágított ablak mögött pipázó férfi hajolt az asztalát elborító papírtömeg fölé.

A 11-es szívesen újraolvasta volna a levélkét, amelyet három napja a csajkája fenekére ragasztva talált, csakhogy a feladó tanácsát követve rögtön összerágta és lenyelte a papirost. Egy órája még kívülről tudta minden szavát, de most már az egyes mondatokra sem emlékezett pontosan.

Október 15-én hajnali két órakor nyitva találod a zárkád ajtaját; az örnek éppen másutt lesz dolga. Ha követed az alább vázolt útvonalat...

A férfi végighúzta forró kezét a homlokán, rémülten meredt a fénykörökre, és majdnem felkiáltott, amikor léptek ütötték meg a fülét. De csak a falon túl, az utcán haladt el valaki.

Két szabad ember beszélgetett, sarkuk kopogott az utca kövén.

– Most gondolj bele, hogy képesek elkérni ötven frankot azért a karosszékért...

Ez egy nő hangja volt.

-Azért nekik is vannak költségeik... – kontrázott egy férfihang.

A fogoly a fal mentén tapogatózott; amikor a lába egy kőbe ütközött, megtorpant és a fülét hegyezte. Ólomsápadt, groteszk arcával, a levegőt kaszáló, hosszú karjaival bárhol másutt részegnek nézték volna.

A láthatatlan fogolytól alig ötven méterre, egy beszögellésben, a *Gazdasági Hivatal* feliratú kapu közelében emberek kis csoportja várakozott.

Maigret főfelügyelő nem szívesen támaszkodott volna a sötét téglafalnak. Ahogy felöltöje zsebébe dugott kézzel, erős lábait jól megvetve, szigorú mozdulatlanságban álldogált, szinte élettelen tömegnek tűnt.

Annyi azért hallatszott, hogy szabályos időközönként szörcsen egyet a pipája. Csak sejteni lehetett a tekintetében bujkáló elfojtott szorongást.

Maigret már tucatszorra volt kénytelen megérinteni az izgómozgó Comélieau vizsgálóbíró vállát, aki ki volt öltözve; gondosan kipödrött bajsza, a szokásosnál élénkebb arcszíne is mutatta, hogy egy nagyvilági estélyről érkezett közéjük.

Felhajtott gallérral, mogorva képpel álldogált mellettük Gassier úr, a Santé börtön igazgatója, aki úgy tett, mintha semmi köze nem lenne az eseményekhez.

Kifejezetten hűvös volt az idő. A kapunál fázósan toporgott az őr, a lehelet vékony gőzpamacsokká oszlott a levegőben.

Látni nem látták a foglyot, mert kerülte a megvilágított részeket, de bármennyire is igyekezett, hogy ne csapjon zajt, mégis szó szerint testközelből hallották, hogy mit művel.

Tíz perccel később a vizsgálóbíró közelebb lépett Maigret-hez, és szóra nyitotta a száját. A főfelügyelő azonban olyan erővel szorította meg a vállát, hogy végül mégsem szólalt meg, csak sóhajtott egyet, és önkéntelenül előhúzott a zsebéből egy cigarettát, de Maigret azt is kivette a kezéből.

Mindhárman átlátták a helyzetet. A 11-es foglya nem találta a kiutat, és attól lehetett tartani, hogy bármely percben egy őrjáratba ütközik.

Csak hogy nem tehettek érte semmit! Hisz mégsem vezethették el kézen fogva egészen odáig, ahol a fal tövében már csomagba bugyolált ruhák, a falon átvetve pedig egy megcsomózott kötél várta.

Kint az utcán néha gépkocsi haladt el, máskor meg emberi szó hallatszott át, és a beszélgetések egészen sajátos visszhangot vertek a börtönudvaron.

A három férfi időnként akaratlanul is összenézett. Az ingerült igazgató gúnyos, szilaj pillantásokat vetett rájuk, míg Comélieau vizsgálóbírón – érezte – egyre inkább úrrá lett a nyugtalanság és az idegesség.

Maigret azonban állta a sarat, csak ő bízott konokul a kedvező kimenetelben. Bár ha most fény esett volna rá, mindenki látta volna, hogy a homlokán gyöngyözik a veríték.

Amikor fél hármat ütött a harang, az emberük még mindig csak kóválygott. Egy perccel később viszont mindhárom leskelődő egyszerre rezzent össze.

Hallani nem hallották a megkönnyebbült sóhajtást, de megsejtették. Erezni lehetett azt is, hogy mihelyt a férfi belebotlott a ruhacsomagba és rábukkant a kötélre, tüstént lázas tevékenységbe kezdett.

Az idő múlását továbbra is csak a járőrök léptei tagolták. A bíró meggondolatlanul odasúgta:

– Biztos benne, hogy...

Ám Maigret olyan pillantást vetett rá, hogy kénytelen volt elhallgatni. Ekkor megmoccant a kötél. A fal mentén most kivehettek egy világosabb foltot: a 11-es rab arca volt az, a kötelet markolva húzódkodott fölfelé.

De milyen soká tartott a kapaszkodása! A vártnál tízszer, húszszor is tovább. Amikor a fogoly végre felért a fal tetejére, akkor meg úgy tűnt, hogy mégis feladja a küzdelmet, mivel egy darabig meg se moccant.

Most mind jól kivehették a fal oromzatán lapuló árnyalakat.

Talán elfogta a szédülés? Félt leeresztkedni az utcára? Vagy csak azért kényszerült várakozni, mert járókelők bukkantak fel, netán szerelmespárt látott egy beugróban?

Comélieau vizsgálóbíró türelmetlenül pattintott az ujjaival. Az igazgató halkán megszólalt:

– Felteszem, énrám itt már nincs szükség...

A férfi végre fölhúzta a kötelet, hogy a túloldalon leereszthesse, s azzal eltűnt.

– Hogyha nem volna ekkora magában a bizalmam, főfelügyelő úr, akkor esküszöm, hogy soha nem hagyom belerángatni magam egy ilyen kalandba... Megjegyzem, én továbbra is meg vagyok győződve Heurtin bűnösségéről!... És gondoljon csak bele, ha netán kicsúszna a kezéből...

– Akkor tehát holnap? – kérdezte kurtán Maigret.

– Tíz órától megtalál az irodámban...

Szótlanul kezét szorítottak. Az igazgató elég kelletlenül nyújtotta a kezét, mormolt valami érthetlent, és faképnél hagyta őket.

Maigret pár percig még a fal tövében maradt, és csak akkor indult a hátsó ajtó felé, amikor rohanvást távolodó léptek zaja ütötte meg a fülét. Intett az őrszemnek, végigtekintett a kihalt utcán, majd befordult a Jean-Dolent utca sarkán.

– Elment? – fordult egy falnak tapadó árnyalak felé.

– Az Arago körút felé indult. Dufour és Janvier a nyomában vannak...

– Elmehetsz aludni...

Maigret szórakozottan megszorította a felügyelő kezét, majd lassú léptekkel, leszegett fejjel tovaindult, miközben rágyújtott a pipájára.

Hajnali négykor ért be az Orfèvres rakpartra. Irodájába nyitva egy nagy sóhajjal kihámozta magát a felöltőjéből, lehajtotta az aktahalmok között árválkodó fél pohár langyos sörét, majd a karosszékebe zuttyant.

Az asztalán egy iratoktól duzzadó nyerspapír dosszié hevert, amelyre a bűnügyi rendőrség egy írnoke gondos rondírással ezt a címet vezette rá:

Heurtin-ügy.

Maigret három órán keresztül várakozott. A csupasz villanykörte körül gomolygó füstfelhő a legapróbb légmozgásra is új alakot öltött. Időnként fölkel, hogy megpiszkálja a kályhában a tüzet, s mielőtt visszaült, levette előbb a zakóját, majd az inggallérját, végül a mellényét is.

Keze ügyében ott állt a telefonkészülék, de csak hat óra körül nyúlt érte, hogy ellenőrizze, nem felejtették-e el rákapcsolni a városi vonalra.

A sárga dosszié nyitva feküdt előtte. Jelentések, újságkivágások, jegyzőkönyvek, fényképek csusszantak belőle az íróasztalára, de csak távolról méregette őket, és nem is annyira azért húzott maga elé egy-egy iratot, hogy elmélyedjen benne, hanem hogy jobban összpontosítsa a gondolatait.

A papírhalmazban egy kétkolumnás, beszédes újságcím hívta föl magára a figyelmet:

Ma reggel halálra ítélték Joseph Heurtint, Henderson asszony és házvezetőnője gyilkosát.

Maigret egyik pipáról a másikra gyújtott, feszengve meredt a makacsul hallgató készülékre.

Hat óra tízkor meg is csörrent a telefon, de csak egy téves hívás futott be.

A főfelügyelő távolról is bele tudott olvasni a legtöbb iratba, de már úgysis kívülről tudta őket.

Joseph Jean-Marié Heurtin, született Melunben, 27 éves, kifutófiúként Gérardier úr, Sévres utcai virágáros alkalmazásában áll...

Apapírok között ott hevert Heurtin egy évvel korábbi fényképe is, a neuillyi búcsúban állt egy bódé mellett. Magas, aránytalanul hosszú karú, fakó arcbőrű figura, háromszögletű fejjel; igyekszik jól öltözni, de rossz az ízlése.

Kegyetlen dráma Saint-Cloud-ban. Leszúrták a gazdag amerikai hölgyet és házvezetőnőjét.

Az eset júliusban történt.

Maigret eltolta magától a törvényszéki orvos hátborzongató felvételeit: a két vérben ázó, eltorzult arcú áldozatot minden lehetséges szögből megörökítették, testükön tépetten, foltosán lógott a hálóing.

Maigret főfelügyelő a bűnügyi rendőrségtől máris megoldotta a saint-cloudi dráma rejtélyét. Rács mögött a gyilkos!

Maigret keresgélte a szétterített papírok között, fölemelte a tíz napnál nem régebbi újságkivágást:

Ma reggel halálra ítélték Joseph Heurtint, Hender-son asszony és házvezetőnője gyilkosát.

A főkapitányság udvarán egy rabomobilból éppen kiterelték a főleg nőkből álló éjszakai fogást. A folyosókon lépések hangzottak fel, a Szajnárról kezdett fölszállni a köd.

Megcsördült a telefon.

-Halló, Dufour?...

- Én vagyok az, főnök...

-Mi van?...

- Semmi... Vagyis hát... Hogyha úgy gondolja, akkor én is odamegyek... De egyelőre Janvier is elég...

- Hol van most Janvier?

- A *Citanquette*-ben...

- A micsodában?...

- Egy Issy-les-Moulineaux környéki bisztróban... Taxiba ugrok, aztán máris helyzetjelentést adok...

Maigret föl-alá járkált, leküldte az irodaszolgát kávéért és kifliért a *Dauphine* sörözőbe.

Éppen a kiflijébe harapott, amikor benyitott hozzá a cingár Dufour felügyelő: kifogástalan szürke öltöny, magas, mereven álló inggallér, arcán a szokásos titkolózó arckifejezés.

- Először is: mi ez a *Citanquette*? – morogta Maigret. – Ül le!

- Egy Szajna-parti bisztró Grenelle és Issy-les-Moulineaux között, hajósok látogatják...

- Egyenesen oda ment?

- Dehogyan! Kész csoda, hogy Janvier-nak meg nekem sikerült a nyomában maradnunk...

- Reggeliztél már?

- Igen, a *Citanquette*-ben!

- Akkor mesélj...

- Maga is látta a fickót, amikor útnak indult, igaz? Először úgy rohant, mint aki retteg, hogy elkapják és visszaviszik... Csak

akkor nyugodott meg kissé, amikor a belfort-i oroszlán szobrához ért, tátott szájjal bámult rá...

– Tudta, hogy követjük?

– Ki van zárva! Egyetlenegyszer sem nézett hátra...

– És azután?

– Szerintem nagyjából így viselkedett volna egy vak ember is, vagy valaki, aki először vetődik el Párizsba... Hirtelen befordult abba az utcába, amelyik átszeli a Montparnasse temetőt, most nem jut eszembe a neve... Egy lélek sejárt arra... Gyászos környék... Aligha tudta, hogy merre jár, mert amikor a kerítésen át meglátta a sírokat, újra futásnak eredt...

– Folytasd csak...

Maigret teli szájjal hallgatta, már higgadtabbnak tűnt, mint az imént.

–Kiértünk a Montparnasse-ra... A nagyobb kávéházak már régen bezártak... Akadt viszont pár nyitva tartó éjszakai bár... Emlékszem, hogy megállt az egyik előtt, ahonnan dzsesszzena szűrődött ki... Amikor egy kis virágáruslány odalépett hozzá a kosarával, továbbindult...

– Merrefelé?

–Többfelé, ha lehet ilyet mondani... Először a Raspail körúton ment tovább, de aztán befordult egy keresztutcába, s később megint a Montparnasse pályaudvar előtt lyukadt ki...

– Milyen benyomást keltett?

– Semmilyen! Vagyis hát ugyanolyan, mint a vizsgálat során vagy a tárgyalásán... Halottsápadt volt... Bizonytalanul, riadtan kémlelt körbe... Nem is tudnám megmondani... Egy félóra múlva meg a Nagycsarnoknál kötöttünk ki...

– És közben senki sem szólította meg?

– Senki!

– Nem dobott be levelet egy postaládába?

–Esküszöm, főnök, hogy nem! Janvier az egyik járdán követte, én a túloldalon... A legapróbb mozdulata sem kerülte el a figyelmünket... Láttuk például, hogy megáll egy bódénál, ahol forró kolbászt árulnak sült krumplival... Habozott, aztán mégis továbbindult, talán mert észrevett egy egyenruhás rendőrt...

– Nem érezted úgy, hogy egy lakcímet keres?

– Csöppet sem! Inkább csak kóválygott, mint egy részeg, aki az orra után megy... A Concorde térnél értünk ki a Szajnához. Ott nyilván föltette magában, hogy attól kezdve nem tér el a folyótól... Kétszer-háromszor leült...

– Mire?

– Egyszer a rakpart kőpárkány ára... Máskor egy padra... Nem esküdnék meg rá, de akkor úgy tűnt, hogy sír... Legalábbis a kezébe temette az arcát...

– Más nem ült azon a padon?

– Más nem... Aztán loholtunk megint tovább... Képzelteri, egészen Moulineaux-ig!... Néha megtorpant, elnézte a folyó vizét. .. Lassan megindultak a vontatóhajók... Azután kirajzottak az utcákra a gyári munkások... Ő meg csak ment, ment, mint akinek fogalma sincs, mihez is kezdjen...

– Ez minden?

– Nagyjából ez... Várjon csak... A Mirabeau-hídnál önkéntelenül a zsebébe nyúlt, előhúzott valamit...

– Néhány tízfrankos bankjegyet...

– Igen, Janvier-nak meg nekem is úgy tűnt... Körülnézett, mintha keresne valamit... Nyilván egy bisztrót!... De a jobb parton még egy se nyitott ki... Átkelt hát a folyón... Talált egy kis bárt, tömve teherautó-sofőrökkel, ott megivott egy kávé meg egy pohárka rumot...

– Ez lenne a *Citangnette*?

– Még nem! Janvier meg én már alig álltunk a lábunkon... Ráadásul mi még inni sem ihattunk, hogy átmelegedjünk! Az illető továbbindult... Hol erre fordult, hol arra... Janvier minden egyes utcanevet följegyzett, ő részletesebben is be fog számolni magának... Végül egy nagy gyár közelében megint a folyónál kötöttünk ki... A kutya se jár arrafelé... Csak pár bokor nő ott, az építőanyag-rakások közét fű verte fel, mintha vidéken járnánk... Egy daru közelében uszályok horgonyoznak... Lehet vagy húsz is belőlük... Hogy a *Citangnette*-re térjek: egészen meglepi az embert, hogy ezen a környéken egy fogadóra talál... Egy kis bisztró, enni is lehet náluk... Jobbra egy csüfő, gépzongorával, ahol egy felirat szerint minden szombaton és vasárnap bált tartanak. Az emberünk itt is megivott egy kávé rummal. Jól megvárakoztatták, azután sült kolbászt hoztak ki neki... Mondott valamit a tulajnak, és egy negyedórával később mindketten fölmentek az emeletre... Amikor a tulaj visszajött, beléptem, és tüstént rákérdeztem, hogy van-e kiadó szobája. Visszakérdezett: „Miért?... Valami nem stimmel az illetővel?...” Ennek az embernek már máskor is akadt dolga a rendőrséggel. Jobbnak láttam, ha nem kertelek, inkább ráijeszték. Ne szóljon egy szót se a vendégének, különben bezáratom a fogadóját. Egészen bizonyos, hogy nem ismeri az emberünket. A *Citangnette* a folyami hajósokból él, meg abból, hogy az ebédszünetben a szomszédos

gyár munkásai átjönnek egy röviditalra. Heurtin állítólag, mihelyt a szobájába lépett, rögtön levetette magát az ágyra, még a cipőjét se húzta le... Amikor a tulaj ezt szövé tette, a padlóra dobta a cipőjét, és azonmód elaludt.

– Janvier ott maradt? – kérdezte a főfelügyelő.

– Ott. Föl is lehet hívni, mert a *Citanguette*-ben a hajósok miatt tartanak telefont, gyakran kapcsolatba kell lépniük a hajótulajdonosokkal...

Maigret fölemelte a kagylót. Pár pillanat múlva már Janvier volt a vonal túlsó végén.

– Halló, mit csinál az emberünk?

– Alszik...

– Semmi gyanús jel?

– Semmi!... Teljes a nyugalom... Még a horkolása is kihallatszik a lépcsőre...

Maigret letette a kagylót, tetőtől talpig végigmérte Dufour vézna figuráját.

– Ugye nem hagyod, hogy kicsússzon a kezeid közül? – kérdezte végül.

A felügyelő tiltakozni készült, de Maigret a vállára tette a kezét, és elkomolyodva folytatta:

– Figyelj rám, öregem!... Tudom, hogy minden téled telhető megteszel... De nekem az állásom forog kockán! És még sok minden más is... Én magam viszont nem mehetek oda, mert az illető ismer engem...

– Esküszöm, főfelügyelő úr, hogy...

– Ne esküdj!... Inkább indulj!

Maigret egy mozdulattal belesöpörte a sokféle iratot a sárga nyerspapír dossziéba, s azt egy fiókba lökte.

– És ha több emberre van szükséged, csak szólj!

Joseph Heurtin fényképe az íróasztalon maradt. Maigret elnézte a csontos koponyát, az elálló füleket, a színtelen, széles ajkakat.

Három orvosszakértő is megvizsgálta a férfit. Ketten így nyilatkoztak:

Értelmi szintje alacsony. Beszámítható, tetteiért felelős.

A harmadik, akire a védelem hivatkozott, félénken árnyalta a képet:

Örökletes elmezavar. Tetteiért korlátozott mértékben felelős.

Maigret pedig, Joseph Heurtin letartóztatója, ezt hangoztatta a rendőrfőnök, az államügyész és a vizsgálóbíró előtt is:

– *Ez az ember vagy örült, vagy ártatlan!*

És föltette magában, hogy ezt be is bizonyítja.

A folyosón még hallatszottak Dufour felügyelő ütemesen távolodó léptei.

2.

A hétalvó

Miután röviden eszmét cserélt a továbbra is nyugtalankodó Comélieau vizsgálóbíróval, Maigret tizenegy órakor érkezett meg Auteuilbe.

A szürke égbolt a háztetőket sűrölte, az utca köve piszkos volt. Amerre a főfelügyelő elhaladt, a folyóparton jómódú házak sorakoztak, de a túlparton már igazi külvárosi tájjá álltak össze a gyárak, az üres telkek, a rakpartokon felhalmozott építőanyag.

A két díszlet között az ólomszürke Szajrán hol erre, hol arra úsztak el vontatóhajók.

A *Citangnette-Qt* messziről sem volt nehéz észrevenni, mert az épület egymagában állt egy telek közepén, téglarakások, ócska karosszériák, kátránypapírlapok, sőt vasúti sínszálak között.

Az egyemeletes épületet otromba vörösre festették, háromasztalos terasza fölött hagyományos ponyva feszült, *Borok – Gyorsbüfé* felirattal.

Kikötői munkások tűntek föl a ház küszöbén: cementet rakodhattak, mert tetőtől talpig fehérek voltak. Távozóban kezét ráztak egy kék kötényes férfival, a tulajdonossal, majd ráérősen a közelben kikötött uszály felé indultak.

Maigret fáradt arcvonásai, fénytelen tekintete az ébren töltött éjszakájáról is tanúskodhatott volna, pedig korántsem erről volt szó.

Szokása volt, hogy így elengedje magát, szinte leeressen, amikor makacs, kitartó munka után végre a célja közelében érezte magát.

Hagyta, hogy eluralkodjon rajta ez a sajátos csömör. A folyó innenső oldalán, éppen a *Citangnette*-tel szemben észrevett egy szállodát, bement a recepcióra.

– Egy folyóra néző szobát kérek.

– Egész hónapra veszi ki?

Maigret vállat vont. Most jobb, ha nem zavarják ilyesmivel.

– Amennyi időre jónak látom. A bűnügyi rendőrségtől...

– Nincsen szabad szobánk.

– Jó, akkor adja a bejelentőkönyvet...

– Jobban mondva... Várjon csak!... Föl kell hogy hívjam a szobapincért, majd ő megmondja, hogy szabad-e a 18-as...

– Micsoda ökör! – mormogta magában Maigret.

Végül persze csak megkapta a szobát az elegáns szállóban. A boy megkérdezte:

– Van felvinni való csomagja, uram?

– Egy szatyrom sincs! Viszont hozzá csak nekem egy távcsövet!

– De uram... Nem vagyok benne biztos...

– Nem bánom, hogy honnan, de a föld alól is keríts nekem egy távcsövet!

Sóhajtván kibújt a felöltőjéből, kitartha az ablakot, megtömte a pipáját. Öt perc sem telt el, és a boy egy gyöngyház berakásos színházi távcsővel tért vissza.

– Az igazgató úr felesége küldi. Csupán arra kérné önt, hogy...

– Rendben van, tűnés!

Máris a legapróbb részletekig ismerte a *Citangnette* homlokzatát.

Az egyik emeleti ablak nyitva állt. Vetetlen ágyat látott, rajta keresztben egy hatalmas vörös dunyhát, az ágy előtti birkabőrön egy szövetpapucsot.

-A tulaj szobája!

Mellette még egy ablak, az zárva volt. A harmadik, nyitott ablakon át egy hálóingben fészülődő kövér nőt pillantott meg.

– A tulajdonos neje... vagy a szobalány...

A földszinten a fogadós törölgette az asztalait. Az egyiknél Dufour felügyelő ült egy vörösborral teli félliteres kancsó előtt.

A két férfi szemmel láthatóan beszélgetett.

Távolabb, a kövezett rakpart szélén egy szőke, esőkabátos, szürke sapkás fiatalember látszólag a cementszállító uszály kirakódását kísérte figyelemmel.

Janvier felügyelő volt az, a bűnügyi rendőrség egyik legfiatalabb tagja.

Maigret szobájában, az ágya fejénél telefonkészülék állt. A főfelügyelő felemelte a kagylót.

– Halló, recepció?

– Parancsol valamit?

-Hívassa föl nekem azt a túlparti biztrót, amelyiknek *Citangnette* a neve...

– Máris! – felelte egy kimért hang.

Elég sok idő telt el, mire Maigret tekintetétől kísérve a fogadós végre lerakta a törőrongyot és egy ajtó felé indult. Hamarosan megcsördült a szobájában a készülék.

– Kapcsolom a kért számot...

– Halló, a *Citangnette*?... Kérem, hívja a telefonhoz a magánál fogyasztó vendéget... Nem, szó sem lehet tévedésről, hiszen csak egyetlen vendége van.

Az ablakon keresztül látta, hogy a tulajdonos meghökkenően fordul Dufourhoz, aki ezután belép a telefonfülkébe.

– Te vagy az?

– Maga az, főnök?...

– Innen szemből hívlak... Onnan, ahol állsz, láthatod is a szállodát. .. Mit csinál az emberünk?

– Alszik.

– Láttad?

-Az imént hallgatóztam az ajtajánál... A horkolását is hallottam... Résznyire kinyitottam az ajtót, és láttam, hogy összekuporodva, ruhástul fekszik az ágyán...

– Biztos vagy benne, hogy a tulaj nem adta le neki a drótot?

– Jobban tart ő annál a rendőrségtől! Akadt már dolga velünk korábban is, kis híján bevonták az engedélyét, úgyhogy inkább nem keresi a bajt.

– Hány kijárata van az épületnek?

– Kettő... a főbejárat meg egy udvarra nyíló ajtó... Azt a kijáratot Janvier szemmel tartja a posztjáról...

– Senki nem ment föl az emeletre?

– Senki! Ha valaki fölmenne, annak mellettem kellene elhaladnia, mert a lépcső a bisztróból nyílik, a pult mögött van a feljárata...

– Rendben... Maradj ott ebédre is... Hamarosan újból felhívlak! Próbáld meg egy hajótulajdonos ügynökének kiadni magad.

Maigret visszarakta a kagylót, egy fotelt a nyitva álló ablakhoz húzott, majd a hideg miatt fölállt, leakasztotta a felöltőjét, és belebújt.

– Bonthatok, uram? – kérdezte a szálloda telefonközpontosa.

– Bonthat! És küldessen föl sört a szobámba. Meg kapadohányt!...

– Dohányt nem tartunk.

-Akkor hozasson valahonnan!

Délután háromkor még mindig ott ült az őrhelyén, térdén a távcsővel, keze ügyében egy kiürült pohár, míg a szobában a nyitott ablak dacára is erős pipafüstszag terjengett.

Öléből a padlóra csusszantak a reggeli lapok, amelyek mind átvették a rendőrség közleményét:

Egy halálraítélt megszökött a Santé börtönből.

Maigret időnként megvonta a vállát, egyik lábát átvette a másikon. Fél négykor telefonhívást kapott a *Citangnette*-ből.

– Történt valami? – kérdezte.

– Semmi! Az emberünk még mindig nem ébredt föl...

– Akkor miért keresel?

– Az Orfèvres rakpartról szeretnék tudni, hogy hol van most. A vizsgálóbírónak állítólag haladéktalanul beszélnie kell magával.

Maigret ezúttal nem vonta meg a vállát, hanem tömör választ adott, letette a kagylót, majd felhívta a telefonközpontost.

– Adja az ügyészséget, kisasszony... Sürgős hívás... Nagyon is jól tudta, hogy mit fog hallani Comélieau-tól! -Halló, maga az, főfelügyelő?... Na végre! Senkinek nem volt róla fogalma, hogy hol van! Az Orfèvres rakpartiaktól annyit tudtam meg, hogy embereket küldött ki a *Citangnette*-be... Odatelefonáltattam...

– És miért keres?

– Először is: történt valami újdonság?

-Az égvilágon semmi! *Az emberünk alszik...*

– Biztos ebben?... Nem szökött meg?

– Egy kis túlzással azt is mondhatnám, hogy ebben a szent pillanatban is látom az ágyában heverni.

– Tudja, már kezdem sajnálni, hogy...

– Hogy hallgatott rám? De hisz az igazságügy-miniszter is az áldását adta!

– Várjon csak!... A reggeli lapok mind lehozták a maga sajtóközleményét. ...

– Tudom, láttam...

– És látta a délutáni kiadásokat is? Nem?... Próbálja meg beszerezni a *Füttyszót*... Tudom, hogy ócska revolverlap... De akkor is!... Tartsa még egy kicsit a vonalat!... Halló! Ott van még?... Akkor beolvasom... A *Füttyszó* kommentárjának a címe: „Államrezon”... Jól hall, Maigret?... Akkor kezdem:

A ma reggeli lapokban megjelent egy félhivatalos közlemény, amely szerint a Szajna megyei esküdtbíróóság által halálra ítélt, a Santé börtön szigorú őrizetű szárnyában fogva tartott Joseph Heurtin megmagyarázhatatlan körülmények között megszökött börtönéből.

Mi ezt azzal tudjuk kiegészíteni, hogy e körülmények nem mindenki számára megmagyarázhatatlanok.

Joseph Heurtin ugyanis nem szökött, hanem szöktették. Méghozzá a tervezett kivégzésének hajnalán.

Egyelőre nem tudunk részletekkel szolgálni arról, hogy miféle visszataszító színjáték zajlott le tegnap éjjel a Santé börtönben, de állítjuk, hogy – az igazságszolgáltatás jóváhagyásával – maga a rendőrség rendezte meg az állítólagos szökést.

Vajon tud erről Joseph Heurtin is?

Nem is találunk szavakat erre a bűnügyi krónikákban szinte egyedülálló akcióra.

Maigret rezzenéstelen arccal hallgatta végig a felolvasást. A vonal végén a bíró hangja most mintha kissé bizonytalanabban csengett volna.

– Mit szól ehhez?

– Azt, hogy ez is nekem ad igazat... A *Füttyszó* erre nem magától jött rá... És nem is attól a hat tisztviselőtől tudta meg, akik be voltak avatva... Hanem...

– Hanem?

– Majd ma este megmondom... *Minden a legnagyobb rendben, Comélieau úr!*

– Úgy gondolja?... És ha a többi újság is átveszi az értesülést?

– Akkor botrány lesz.

– Ugye?

– És egy emberélet talán nem ér meg egy botrányt?

Öt perccel később felhívatta a főkapitányságot.

– Lucas őrmester?... Figyelj ide, öregem!... Indulj azonnal a *Füttyszó* szerkesztőségébe, a Montmartre utcába... Vedd elő négyszemközt a főszerkesztőt... Nyugodtan ijessz rá. Azt kell megtudnunk, honnan értesült a szökésről... Tűzbe tenném a kezem, hogy ma reggel levelet vagy csőpostát kapott valakitől... Találd meg ezt az irományt, és hozd el ide... Világos?

A telefonközpontos közbeszölt:

– Bonthatok?

– Még ne bontson, kisasszony! Adja előbb újból a *Citanguette*-et...

Egy perc múlva ismét csak ezt hallhatta Dufour felügyelőtől:

– Alszik!... Az előbb egy negyedórán keresztül hallgatóztam az ajtajánál... Rémálmai lehettek, az anyját szólóngatta...

Maigret a *Citanguette* bezárt emeleti ablakára irányította a távcsövét, és olyan pontosan, élethűen maga elé tudta képzelni az alvót, mintha ott állt volna az ágya fejénél.

Pedig csak júliusban ismerkedett meg vele, akkor, amikor a saint-cloud-i tragédia után alig negyvennyolc órával a vállára tette a kezét, és ezt dörmögte:

– Most feltűnés nélkül velem jössz, fiam...

Ez egy Monsieur-le-Prince utcai házban történt, ahol Joseph Heurtin a hatodik emeleten bérelt egy szerény szobát.

A szállásadónője szerint:

– Rendes, nyugodt, szorgalmas fiú. Igaz, időnként kissé furcsának tűnik...

– Nem járt fel hozzá senki?

– Senki! És csak a legutóbbi időben esett meg, hogy éjfél után jött haza, azelőtt soha...

– A legutóbbi időben?

– Kétszer vagy háromszor jött későn... Egyszer, szerdán, már majdnem hajnali négy volt, amikor beengedtem...

Ez a szerda éppen a saint-cloud-i gyilkosság napja volt. A törvényszéki szakértők szerint a két nő halálát nagyjából hajnali két órára lehetett tenni.

Ráadásul tárgyi bizonyítékok is szóltak Heurtin bűnössége mellett. És e bizonyítékok java részét éppen Maigret tárta fel.

A villa a Saint-Germainbe vezető út mellett állt, a *Kék Pavilion* nevű vendéglőtől alig egy kilométerre. Ez utóbbiba lépett be

éjfélkor Heurtin, és egymás után lehajtott négy grogot. Fizetéskor egy Párizsból Saint-Cloud-ba szóló harmadosztályú, nem menettérti vonatjegy esett ki a zsebéből.

A villában Hendersonné asszony lakott egyedül, a pénzarisztokrácia nagy családjaival kapcsolatban álló amerikai diplomata özvegye. Férje halála óta a földszintet nem használták.

Csak egy alkalmazottat tartott, az is inkább társalkodónő volt, mint házvezetőnő: a francia Élise Chatrier Angliában töltötte gyermekkorát, ahol kiváló neveltetésben részesült.

A villa körüli kis parkot egy saint-cloud-i kertész tartotta rendben, hetente kétszer járt el hozzájuk.

Kevés vendéget fogadtak, jóformán csak az öreg hölgy unokaöccse, William Crosby nézett be néha a feleségével.

Ezen a júliusi éjszakán – hetedikén – szokás szerint sok autó haladt el a Deauville-be vezető országúton.

A *Kék Pavilion*, akárcsak a többi vendéglő és táncos hely, hajnali egykor bezárt.

Egy autós később arról számolt be, hogy fél három körül fényt és furcsán mozgó árnyakat látott a villa emeletén.

Hat órakor megérkezett a kertész, ez volt az egyik munkanapja. Az volt a szokás, hogy csöngetés nélkül jön be a nagykapun, aztán nyolc órakor Élise Chatrier behívja reggelizni.

Csakhogy ezúttal senki sem szólt ki neki nyolckor. A villa ajtói még kilenckor is zárva maradtak. A kertész nyugtalan lett,

bekopogott, de nem kapott választ, így elment szólni a legközelebbi kereszteződésben posztoló rendőrnek.

Hamarosan fény derült a tragédiára. Hendersonné asszony a hálószoza szőnyegén hevert vértől iszamós hálóingében. Az öreg hölgy mellkasát tucatnyi késszűrás járta át.

Ugyanígy végezte Élise Chatrier is, aki asszonya kérésére a szomszéd szobában szokott aludni, hogy kéznél legyen, ha Hendersonné rosszul érezné magát éjjel.

Iszonyatos, kegyetlen kettős gyilkosságnak estek áldozatául. A rendőrség aljas indokból elkövetett emberölésnek nevezi az illetet.

És azok a nyomok mindenütt: lábnyomok, véres ujjak lenyomata a függönyökön...

Következett a szokásos eljárás: kiszállt az ügyészség, megjöttek a bűnügyi orvosszakértők, boncolásra és számos más vizsgálatra került sor...

A nyomozás irányításával Maigret-t bízták meg, s neki két nap se kellett, hogy Heurtin nyomára jusson.

Nem volt nehéz nyomra bukkanni. A villa folyosóit nem fedte szőnyeg, a parketta ki volt viaszolva.

A helyszínelők fényképein kivételes élességgel látszottak a lábnyomok.

A padló egy vadonatúj gumitalpú cipő talpának lenyomatát őrizte meg. Hogy esős időben se csússzon, a talpat különleges bordázattal látták el, és a közepén még a gyártó nevét és a gyári számot is ki lehetett olvasni.

Maigret néhány óra múlva már egy Raspail körüti cipőboltban érdeklődött, ahol megtudta, hogy ebből a márkából ebben a méretben – 44-esben – egyetlen párat adtak el az utóbbi két hétben.

– Egy kifutófiú vásárolta meg, a triciklijén érkezett. Gyakran látjuk errefelé...

Pár óra telt csak el, és a főfelügyelő már a Sévres utcai virágárust, Gérardier urat faggatta, és nála látta viszont a híres lábbelit a küldönce, Joseph Heurtin lábán.

Már csak az ujjlenyomatait kellett összevetni a helyszínen találtakkal. Erre az Igazságügyi Palotában, a bűnügyi nyilvántartó irodáiban került sor.

A szakértők a műszereik fölé hajoltak, és egyből bejelentették az eredményt:

- Ő az!
- Miért tetted?
- Én nem öltem meg senkit!

- Honnan tudta Hendersonné címét?
- Nem öltem meg senkit!
- Mit kerestél a villájában hajnali kettőkor? -Nem tudom!
- Hogy jöttél vissza Saint-Cloud-ból? -Nem jöttem vissza Saint-Cloud-ból!

Heurtin nagy, sápadt fején mindenféle dudor éktelenkedett. Szemhéja úgy vöröslött, mintha napok óta le se hunyta volna a szemét.

A szobájában, a Monsieur-le-Prince utcában egy véres zsebkendőt találtak. A vegyészek szerint emberi vér volt, sőt, a benne talált bacilusok megegyeztek a Hendersonné véréből kimutatottakkal.

- Nem öltem meg senkit...
- Kit választasz ügyvédnek?
- Nekem nem kell ügyvéd...

Hivatalból rendelték ki melléje a harmincéves Joly ügyvédet, aki kétségbeesetten próbált tenni valamit.

Az elmeszakértők egy hétig megfigyelés alatt tartották Heurtint, majd kijelentették:

- Semmiféle elfajulás nem mutatható ki! Ez az ember felelős a tetteiért, noha egy súlyos idegroham következtében jelenleg erős levertségben szenved.

A nyári szabadságolások ideje járta. Maigret-t Deauville-be szólította egy nyomozás. Comélieu vizsgálóbíró elég egyértelműnek találta az ügyet, és a vádhatóság sem látta akadályát, hogy megindítsa az eljárást.

Csakhogy Heurtin nem vitt el semmit a helyszínről, és nem fűződött látható érdeke Hendersonné vagy a házvezetőnője meggyilkolásához.

Maigret a lehető legkorábbi életszakaszig visszamenően megismerkedett Heurtin múltjával. Mondhatni, testileg-lelkileg kiismerte őt minden életkorában.

Heurtin Melunben született, ahol az apja a *Szajna* szálló kávézójában volt felszolgáló, az anyja pedig mosónő.

Szülei három évvel később átvettek egy bisztrót a Központi Fogház közelében, de nem tudták jövedelmezővé tenni, így inkább Nandyban, Seine-et-Marne megyében nyitottak fogadót.

Joseph Heurtinnek hatéves korában húga született, Odette.

Maigret kezébe került egy fénykép: matrózruhas fiú guggol egy medvebőr előtt, amelyen egy duci csecsemő veti az égnek karját-lábát.

Tizenhárom éves korában Heurtin már a lovakat gondozta, és segített felszolgálni az apjának.

Tizenhét évesen egy elegáns fontainebleau-i szálloda kávézójába állt be felszolgálónak.

Miután letudta a katonaságot, huszonegy évesen feljött Párizsba, kivette a Monsieur-le-Prince utcai szobát, és beállt küldöncnek Gérardier úrhoz.

– Sokat olvasott... – mondta Gérardier.

– Nem volt más szórakozása, csak a mozi! – állította a szállásadónője.

A saint-cloud-i villához viszont láthatóan nem volt semmi köze!

– Jártál már korábban is Saint-Cloud-ban?

– Soha!

– Mit csináltál vasárnap?

– Olvastam!

Hendersonné nem tartozott a virágáros ügyfélkörébe. Az sem volt világos, hogy miért pont az ő villáját szemelné ki egy betörő. De hisz nem is vittek el tőle semmit!

– Miért nem beszélsz?

– Mert nincs mit mondanom!

Maigret-nek egy egész hónapig Deauville-ben volt dolga, egy nemzetközi szélhámosbandát göngyölített fel.

Szeptemberben felkereste Heurtint a santébeli zárkájában. Egy emberroncsot talált a cellában.

– Én nem tudok semmit! Nem öltem meg senkit!

– Pedig jártál Saint-Cloud-ban...

– Hagyjanak engem békén...

– Mindennapos eset! – vélekedett az ügyészség. – Majd ősszel napirendre tűzzük.

Így aztán október elsején Heurtin ügyével kezdődött az esküdtbíróóság új ülésszaka.

Joly ügyvéd egyetlen ötletre alapozta a védelmét: új szakértői véleményt kért ügyfelének elmeállapotáról. Az általa választott orvos ennyire jutott:

– *Korlátozott mértékben beszámítható...*

Mire az ügyészség ezzel kontrázott:

– Aljas indokból elkövetett emberölés! Heurtin csak azért nem lopott el semmit, mert valami váratlan körülmény megakadályozta ebben... Összesen *tizennyolcszor döfött a késével...*

Az esküdtek iszonyodva tolták el maguk elől az áldozatok körbeadott fényképeit.

– Minden vádpontban bűnös!

Halál! Joseph Heurtint másnap négy másik halálraítélttel együtt átszállították a szigorú őrizetű börtönrészbe.

– Még mindig nincs semmi mondanivalód? – kérdezte tőle a beszélőn az önmagával elégedetlen Maigret.

-Nincsen!

– Tudod, hogy ki fognak végezni?

Heurtin sírva fakadt. Arcán a szokásos sápadtság, a szeme vöröslött.

– Ki a büntársad?

– Nincsen büntársam...

Maigret mindennap eljött hozzá, pedig hivatalosan nem is volt joga tovább foglalkozni az ügyével.

Mindennap egy magába roskadt, de nyugodt Heurtin ült vele szemben: nem remegett, sőt néha gunyorosan csillant meg a szembogara.

Egészen addig a reggelig, amikor a fogoly lépéseket, majd szívtépő kiáltásokat hallott a szomszéd zárkából...

A 9-es rabért jöttek, hogy a bitóhoz vezessék az apagyilkost.

Másnap Heurtin, illetve most már csak a 11-es számú fogoly, fel-felzokogott, de szólni egy szót sem szólt, csak a fogai koccantak össze, míg a falnak fordulva hevert a priccsén.

Ha Maigret a fejébe vett valamit, azt nagyon nehezen lehetett kivenni belőle.

-Ez az ember vagy örült, vagy ártatlan... – hangoztatta Comélieau bírónak.

– Lehetetlen! Ráadásul az ítélet jogerős...

Az egy méter nyolcvan magas Maigret, aki olyan erős és széles vállú volt, mint egy csarnoki rakodó, kötötte az ebet a karóhoz.

– Idézzék csak föl: nem sikerült megállapítani, hogyan jutott vissza Saint-Cloud-ból Párizsba... Bizonyított tény, hogy nem szállt vonatra... Villamosra sem... Mégsem jöhetett vissza gyalog!

Ám csak tréfálkozásban volt része.

– Talán kísérletet akar végeztetni?

-Azt a minisztériumban kell kérelmezni!

A konok, megátalkodott Maigret így is tett. O maga írta meg a levélkét az elítéltnak a szökése tervével.

– Nézzék: vagy vannak cinkosai, és akkor azt fogja hinni, hogy tőlük jött a levél, vagy nincsenek, és akkor nem fog hitelt adni a levélnek, hiszen csapdát gyanít. Kezeskedem Heurtinért. Szavamat adom rá, hogy egyik esetben sem fog kicsúszni a kezünk közül...

Látni kellett volna a főfelügyelő robusztusán nyugalmas, mégis megátalkodott arcvonásait!

Három napig tartott a küzdelem. Maigret a bírósági eljárási hiba rémével ijesztgetett, az előbb-utóbb biztosan kirobbanó botrányt emlegette.

– De hisz maga tartóztatta le Heurtint!

– Azért, mert rendőrtisztviselőként kénytelen vagyok levonni a tárgyi bizonyítékokból logikusan adódó következtetéseket...

– És magánemberként?

– Lélektani bizonyítékokat várok...

– Mert azok szerint?...

– Vagy örült, vagy ártatlan...

– De miért nem szól egy árva szót sem?

– Az általam javasolt kísérlet majd erre is fényt derít...

Egymást érték a telefonhívások, az értekezletek.

– A karrierjével játszik, főfelügyelő! Jól gondolja meg!

– Már alaposan meggondoltam...

A fogoly megkapta a levélkét, nem mutatta meg senkinek, és a legutóbbi három napban jobb étvággal evett, mint korábban.

– Tehát nem lepődött meg! – szögezte le Maigret. – Vagyis számított valami ilyesmire! Akkor pedig vannak cinkosai, akik talán szabadsággal kecsegtették...

– Vagy pedig csak megjátssza az idiótát, és mihelyt kiteszi a lábát a börtönből, máris ki fog csúszni a kezéből... Gondoljon a karrierjére, főfelügyelő...

– Csakhogy itt emberéletről van szó...

Így esett, hogy Maigret most egy bőrfotelbe süppedve üldögélt egy szállodai szoba ablaka előtt. Időnként a *Citangnette*-re irányította a távcsövét, ahová most is rakodók és folyami hajósok tértek be egy-egy kortyra.

Janvier felügyelő a rakparton fagyoskodott, de megpróbált fesztelenül viselkedni.

Dufour az előbb evett meg – Maigret ilyen apróságokat is láthatott – egy tál hurkát krumplipürével, most pedig az almapálinkáját kortyolgatta.

– Adja a *Citangnette*-et, kisasszony!

– Foglalt a vonal.

– Nem érdekel, bontsa! S egy perc múlva:

– Te vagy az, Dufour?...

A felügyelő tömör beszámolója így hangzott:

– Még mindig alszik!

Kopogtak az ajtón. Lucas őrmester volt az, akinek köhögnie kellett a szobát megülő pipafüsttől.

3.

A kettétépett újság

– Van új fejlemény?

Lucas megérintette a főfelügyelő kezét, majd, mielőtt a mondókájába kezdett volna, leült az ágy szélére.

– Van, de semmi különös... A *Füttyszó* igazgatója végül csak odaadta nekem azt a levelet, amit ma délelőtt tíz óra körül kapott a Santéból megszökött fogolyról...

– Add csak ide!

Az őrmester átnyújtott neki egy gyűrött, piszkos, kék ceruzával telefirkált papírdarabot: a *Füttyszó* szerkesztője láthatóan magát a levelet küldte le a szedőknek, miután kihúzott belőle egyet-mást, és úgy-ahogy összekötötte a megmaradt tagmondatokat.

Olvashatóak voltak a szedőnek szánt utasítások és a cikket végül kiszedő munkatárs monogramja is.

– A papírlap felső részét levágták, nyilván el akarták tüntetni az előre nyomtatott részt... – állapította meg Maigret.

– Napnál is világosabb! Én is rögtön erre gondoltam! Az jutott eszembe, hogy ezt a levelet nyilván egy kávéházban írták. Felmentem Moershöz, aki azt állítja, hogy Párizs szinte minden kávéházának a levélpapírját ismeri...

– És rájött, honnan való a papír?

– Tíz percébe sem került. A Montparnasse körüti *Coupole* levélpapírja. Most épp onnan jövök... Sajnos, mindennap ezernél is több vendég fordul meg náluk, és ötvennél is többen kérnek írószerszámokat...

– Mit mond Moers a kézírásról?

– Egyelőre semmit! Majd vissza kell adnom neki a levelet, hogy szabályos szakértői vizsgálatot is végezessen... Addig is, ha gondolja, visszamehetek a *Coupole*-ba...

Maigret le nem vette a szemét a *Citanguette*-ről. A legközelebbi üzem feltároló kapuin az imént özönlött ki egy csomó munkás, a legtöbbjük már a kerékpárján távolodott az alkonyati szürkességben.

A bisztró földszintjén egyetlen villanylámpa égett, a főfelügyelő annak a fényében figyelhette a vendégek jövés-menését.

Hat-hét kuncsaft támasztotta az ön bárpultot, némelyik kissé gyanakvóan tekintett Dufourra.

– Hát az meg mit művel ott? – szölt Lucas, észrevéve a távolban ácsorgó kollégáját. – De hisz ez Janvier! Mit bámulja a víz folyását?

Maigret már nem figyelt oda rá. Ültő helyéből rálátott a bárpult mögötti feljáratra, amelynek csigalépcsőjén most egy láb vált láthatóvá. Az árnyalak egy pillanatra megtorpant, majd közelebb lépett a többiekhez, és a fényben megjelent Jean Heurtin sápadt ábrázata.

A főfelügyelő látószögébe beleesett egy újság is: az esti lapot az imént tette vissza valaki az asztal sarkára.

– Mondd csak, Lucas, más újságok is átvették azt, ami a *Füttyszóban* megjelent?

- Én semmit nem olvastam... De bármibe lefogadom, hogy átvették, ha másért nem, azért, hogy borsot törjenek az orrunk alá...

Maigret a telefonkagyló után nyúlt.

- Adja a *Citanguette-et*, kisasszony, minél gyorsabban!

Reggel óta most tűnt először úgy, hogy Maigret kapkod. A Szajna túlsópartján a tulaj most Heurtinhez intézte a szót, nyilván azt kérdezte tőle, mit kér inni.

Vajon nem az lesz a szökevény első dolga, hogy átfussa a keze ügyébe kerülő újságot?

– Halló! Halló, igen...

Dufour volt az, aki odaát fölállt, és belépett a telefonfülkébe.

- Jól vigyázz, öregem! Az asztalon egy újság hever... Nem szabad, hogy belenézzen... *Mindenáron meg kell...*

– De mit csináljak, hogy...

- Siess!... Már leült az asztalhoz... Ott az újság a szeme előtt...

Maigret is talpra állt, megfeszült a teste. Ha Heurtin elolvassa a cikket, máris dugába dől az egész kinkeservvel engedélyezett kísérlete.

Az elítélt most leroskadt a fal mellett futó padra, az asztalra könyökölt, és két keze közé fogta a fejét.

A tulaj egy pohár italt tett elébe.

Dufour mindjárt visszamegy a terembe, hogy elvegye az újságot.

Lucas ugyan nem volt beavatva a részletekbe, de rájött, hogy mi forog kockán, így ő is kibámult az ablakon. Egy pillanatra eltakarta előlük a látványt egy fehér-zöld-piros fényeit villogtató vontatóhajó, amely ráadásul dobhártyaszaggató sivitásba kezdett.

– Na tessék! – morogta Maigret abban a pillanatban, amikor Dufour felügyelő odaát a terembe lépett.

Heurtin szórakozottan széthajtotta az újságot. Vajon a címlapon hozzák a róla szóló hírt? Egyből észre fogja venni?

Lesz-e Dufournak annyi lélekjelenléte, hogy elejét vegye a veszélynek?

Jellemző apróság, hogy a felügyelő, mielőtt még bármit tett volna, szükségét érezte, hogy a Szajna felé forduljon, és arrafelé tekintsen, ahol egy ablak mögött a főnökét sejthette.

Nem úgy tűnt, mintha a skatulyából kihúzott, cingár férfi a helyzet magaslatán állna a vállas rakodókkal és gyári munkásokkal zsúfolt ivóban.

Mégis odalépett Heurtinhez, az újságait nyúlt, talán azt mondta: „Elnézést, uram, ez az enyém.”

A pultot támasztó vendégek feléjük fordultak. Az elítélt meglepetten Dufourra emelte a tekintetét.

Az megismételte a mondókáját, el akarta venni az asztalról az újságot, előrehajolt. A Maigret mellett álló Lucas csak hümmögött maga elé.

Ennyi elég is volt ahhoz, hogy egy szempillantás alatt megváltozzon az elébük táruló látvány. Heurtin lassan föltápáskodott, mint aki még nem tudja, mit tesz a következő pillanatban.

Bal kezével szorongatta az újság szélét, ám a rendőr sem engedte el azt.

Másik kezével hirtelen felkapott a szomszéd asztalról egy szódásüveget, és a vastag falú szifonnal lesújtott a felügyelő koponyájára.

A vízparton strázsáló Janvier ötven méterre sem állt tőlük, mégsem hallott semmit.

Dufour megtántorodott. Nekiesett a pultnak, összezúzott rajta két poharat.

Hárman próbálták rávetni magukat Heurtinre. Két másik a felügyelő karját fogta le.

Mindez nyilván zajjal járt, mert végre Janvier sem bámulta tovább a folyó tükrét, hanem a *Citanquette* felé fordította a fejét, nekiindult, néhány lépést tett, majd futásnak eredt.

– Gyorsan!... Keríts egy kocsit... Rohanj oda! – szólt Maigret Lucas-ra.

Az minden lelkesedés nélkül követte az utasítását. Tudta, hogy úgymint későn érkezik. Alighanem elkésik még Janvier is, pedig ő már a helyszínen van...

Az elítélt kapálózott, kiáltott valamit. Vajon azt vágta Dufour képébe, hogy rendőr?

Akárhogy is történt, egy pillanatra sikerült kiszabadítania magát, és ezt arra használta ki, hogy a még mindig a kezében szorongatott szódásüveggel leverje a villanylámpát.

A főfelügyelő az ablak könyöklőjét szorította, meg se moccant. Vele szemben, lent a rakparton most indult el egy taxi. A *Citangnette*-ben valaki gyufát gyújtott, de egyből ki is hunyt a láng.

Maigret a távolság ellenére is megesküdtött volna rá, hogy odaát lövés dörrent.

Két végeérhetetlen perc telt el. A taxi áthajtott a Szajna hídján, majd lassan végigdöcögött a kerékvágások szabdalta túlparti úton.

A kocsi olyan csigatempóban haladt, hogy a *Citangnette*-től kétszáz méterre Lucas örmester inkább kiugrott belőle, és futva haladt tovább. Talán azért, mert meghallotta a dörrenést? Éles sípszó harsant. Lucas vagy Janvier fujt riadót... Odaát, ahol a piszkos üvegen foghíjas felirat hirdette – több O betű is hiányzott –, hogy *Hozott étel is fogyasztható*, valaki gyertyát gyújtott, és a pislá láng fényében többen egy földön heverő test fölé hajoltak.

De mindezt csak igen bizonytalanul lehetett kivenni. Ilyen messziről, ilyen rossz megvilágításban az alakok nem voltak felismerhetőek.

Maigret nem tágított az ablaktól, tompa hangon beszélt a telefonba.

– Halló, grenelle-i örs? Küldjenek azonnal autón embereket a *Citangnette* köré... Ha menekülésem érnének egy magas, nagyfejű, sápadt képű illetőt, tartóztassák le... És hívjanak orvost...

Lucas végre a helyszínre ért. Taxija közben a bejárat egyik üveglablaka előtt állt meg, és eltakarta a főfelügyelő elől a terem egy részét.

A tulaj egy széken állva éppen új körtét csavart a foglalatba, és a helyiséget ismét elárasztotta a nyers villanyfény.

Megcsördült a telefon.

– Halló! Maga az, főfelügyelő? Itt Comélieau vizsgálóbíró... Igen, itthonról hívom... Vacsoravendégeim vannak... De úgy éreztem, nem árt, ha megnyugtat, hogy...

Maigret hallgatott.

– Halló, ne bontson! Ott van még?...

– Itt vagyok...

– Nos?... Elég rosszul hallom... Olvasta a ma esti lapokat? Mindegyik átveszi a *Füttyszó* leleplezéseit... Azt hiszem, helyes volna, ha...

Janvier rohant ki a *Citanguette*-bőí, majd jobbra szaladt, az üres telek árnyai felé.

– Amúgy minden rendben?

– Minden rendben! – harsogta Maigret, és lecsapta a kagylót.

Úszott a verítékben. Pipája lepottyant a padlóra, a parázsló dohány kezdett foltot égetni a szőnyegbe.

– Halló! A *Citanguette-et* lesz szíves, kisasszony...

– De hisz az imént már kérte egyszer!

– Adja a *Citanguette-Qt*, világos?

Az ivóban támadt mozgásból ítélve odaát megcsörrent a készülék. A tulaj közelebb lépett, de Lucas megelőzte.

– Halló, főfelügyelő úr, maga az?

– Én bizony – dűnnyögte Maigret. – Meglépett a fickó, igaz?

– De meg ám!

– Dufourral mi van?...

– Nem hinném, hogy súlyos lenne... Csak a fejbőre szakadt fel... Még csak el se ájult.

– A grenelle-i kollégák már úton vannak...

– Semmi értelme... Maga is ismeri a környéket... Csupa üres telek, egymást érik az építkezések meg a gyárudvarok, azután meg Issy-les-Moulineaux sikátorai jönnek...

– Lőtt valaki?

– Egy lövést adtak le... De lehetetlen kideríteni, hogy kicsoda... Itt mindenki csak néz döbbenet magára elé, csupa kisangyal egytől egyig... Mintha föl se fognák, hogy mi történt...

Egy autó fordult be a rakpart sarkán, két rendőr pattant ki belőle, majd kétszáz méterrel odébb még két másik.

A fogadóhoz érve négy újabb rendőr szállt ki, egyikük az ilyenkor szokásos módon megkerülte az épületet, hogy elállja a másik kijáratot.

– Én mit csináljak? – kérdezte Lucas egy percnyi csönd után.

– Semmi különöset... Amennyire lehet, szervezd te is az üldözést. .. Máris jövök... Orvosnak szóltak már?

– Szóltak...

A telefonközpontos hölgy, aki egyben a recepciót is őrizte, összerendezte, amikor egy természetes árnyék tornyosult föléje.

Maigret nyugodt, hideg arckifejezéséből semmit sem lehetett kiolvasni – mintha nem is emberből lett volna.

– Mennyi?

– Máris távozik?

– Mennyi?

– Meg kell kérdezni az igazgató urat... Hány hívása volt?...
Várjon csak...

Ám amikor a nő fölállt, a főfelügyelő karon ragadta, visszanyomta a helyére, és egy százfrankost rakott eléje az asztalra.

– Ennyi elég lesz?...

– Azthiszem... Igen... De...

Maigret nagy sóhajok között távozott, komótosan lépdelt a járdán, és a hídon átkelve sem fogta gyorsabbra a lépteit.

Egyszer csak a zsebéhez nyúlt, elő akarta venni a pipáját, de nem találta, s ezt alighanem rossz előjelnek ítélte, mert kesernyés mosoly ült ki az ajkára.

Néhány hajós ácsorgott ugyan a *Citangnette* körül, de csak lanya érdeklődést mutattak az események iránt. A múlt héten ugyanitt két arab gyilkolta meg egymást, egy hónappal korábban pedig egy női lábat és törzset tartalmazó zsákot csákyáztak ki a folyóból.

A Szajna túlsópartján a láthatárt Auteuil jómódú házai zárták le. Egy közeli hídon metrószerelvény dübörgött át.

Csöpörgött az eső. Egyenruhás rendőrök járták a környéket, zseblámpájukkal sápadt fényköröket vetettek maguk köré.

Az ivóban csak Lucas volt talpon. Az összes vendéget, aki tevételesen vagy tanúként részt vett a verekezésben, sorban a fal mellé ültették.

Az őrmester a rosszindulatú tekintetek tüzeiben egyiktől a másikhoz lépett, az irataikat vizsgálta.

Dufourt már elvitték, a rendőrautó a lehető legóvatosabban indult el vele.

Maigret egy szót sem szólt. Kabátban, zsebre dugott kézzel, lassan hordozta körbe végtelenül súlyos tekintetét.

A tulajdonos nagyon tisztázni akart valamit.

– Esküszöm, főfelügyelő úr, hogy amikor...

Maigret intett neki, hogy hallgasson, odalépett egy arabhoz, tetőtől talpig végigmérte, mire az holsápadt lett.

– Ezek szerint dolgozol valahol?

– Igen, a Citroennél... Én...

– Mennyi időre vagy még kitiltva a környékről?

Maigret intett egy rendőrnek: „Vigyék el!”

– Főfelügyelő úr!... – kiáltotta az ajtó felé taszigált arab. -

Megmagyarázom! Én nem csináltam semmit...

Maigret nem figyelt rá. Egy lengyel papírjai sem voltak teljesen rendben.

– Vigyék el!

S ez volt minden. A padlón megtalálták Dufour fegyverét, mellette egy üres töltényhüvelyt. Körben a széttört szódásüveg és a villanykörte darabkái heverték. Az újság ketté volt tépve, két helyen vér fröccsent rá.

– A többiekkel mi legyen? – kérdezte Lucas, amikor befejezte az iratok ellenőrzését.

– Ereszd el őket...

Janvier csak egy negyedóra múlva tért vissza. Maigret-t a bisztró egyik sarkában találta, Lucas őrmester társaságában. Janvier nyakig sáros volt, esőköpenyén sötét foltok éktelenkedtek.

Szavak nélkül is világos volt a helyzet. Janvier leült a két társa mellé.

Maigret láthatóan elmerült a gondolataiban, tekintete a pultra tévedt, majd a mögötte alázatosan, szinte bűnbánóan álldogáló tulajra nézett.

– Hozz rumot! – dörmögte Maigret.

Ismét a zsebeit tapogatta, a pipáját kereste.

– Adj egy cigarettát... – sóhajtotta Janvier-nak.

Az próbált volna mondani valamit, de főnökének behúzott válla láttán úgy megszeppent, hogy inkább szipákolva elfordította a fejét.

Coméliau bíró a Champ-de-Mars környéki lakásán éppen húszerítékes vacsorát adott, amelyet szűk körű állófogadás követett.

Dufour felügyelőt közben Grenelle-ben egy acél orvosi vizsgálóasztalra fektették fel. A doktor éppen fehér köpenyt húzott, a műszerei fertőtlenítését felügyelte.

– Mit gondol, látható marad a sebhely? – faggatta a rendőr, aki fekvő testhelyzetéből csak a plafont láthatta. – Ugye, nem törött be a koponyám?

– Dehogyan törött! Néhány öltés és kész...

– És a hajam is biztosan visszánő?

Az orvos a kezébe vette csillogó fogóit, és intett a segédjének, hogy fogja le erősen a beteget, aki visszafojtotta fájdalomkiáltását.

4.

A főhadiszálláson

Maigret meg se rezzent, nem tiltakozott, nem türelmetlenkedett. Komoran és feszült arccal, tisztelettudóan, sőt alázatosan hallgatta végig Comélieau bíró mondókáját. Talán csak olyankor ugrott egyet az ádámcsutkája, amikor a bíró keményebben, hevesebben fejezte ki magát.

A sovány, csupa ideg vizsgálóbíró föl-alá járkált az irodájában. Olyan hangosan beszélt, hogy pár mondatfoszlány a folyosón várakozó beidézettek fülét is megüthette.

Beszéd közben időnként fölkapott egy tárgyat, fogdosta, forgatta, majd lecsapta az asztalára.

Az írnok zavarában nem nézett rájuk. Maigret állva várakozott, egy fejjel magasabb volt a bírónál.

Emez még egy utolsó szemrehányást tett, a másik arcát fürkészte, majd elfordította a tekintetét, hiszen mégiscsak egy negyvenöt éves rendőrrel állt szemben, aki a húszéves pályafutása során a legkülönfélébb és legbonyolultabb ügyekkel nézett szembe.

És férfi volt a talpán!

– És magának ehhez egy szava sincsen?

-Az előbb közöltem a főnökeimmel, hogy tíz napon belül benyújtom a lemondásomat, ha nem sikerül a kezükre adnom a bűnöst...

– Vagyis ha nem sikerül kézre kerítenie Joseph Heurtint...

-Ha nem sikerül a kezükre adnom a bűnöst... – ismételte

Maigret.

A bíró föl pattant.

– Még mindig azt hiszi, hogy?...

Maigret hallgatott. Comélieau csettintett az ujjaival, és ezt hadarta:

– Maradjunk ennyiben, helyes?... Máskülönben még kihoz a sodromból... Ha új fejleményről tud beszámolni, hívjon fel...

A főfelügyelő elköszönt tőle, végigment az ismerős folyosókon. De ezúttal nem az utca felé tartott, hanem fölfelé indult, az épület tetőterébe, ahol benyitott az igazságügyi szakértők laboratóriumába.

Az egyik szakértő, aki hirtelen szembe találta magát Maigret-vel, fölfigyelt az arckifejezésére, és kezét nyújtva érdeklődött:

– Jól érzi magát?

– Köszönöm, kitűnően...

Maigret maga elé meredt. Nem vette le vastag fekete felöltőjét, nem húzta ki zsebéből a kezét. Olyan emberre hasonlított, mint aki hosszú utazásból megtérve friss szemmel tekint régről ismerős helyekre.

Így pörgette végig egy tegnap kirabolt lakás helyszínelési fényképeit, majd futott át egy kolléga által bekért pár adatlapot.

Az egyik sarokból egy szőrtelen, hosszúra nőtt, sovány és rövidlátó fiatalember figyelte meglepett aggodalommal a vastag cvikkere mögül.

Asztalán különböző méretű nagyítók, kaparókések, csipeszek, tintásüvegek, reagensek sorakoztak, egy átvilágítótáblára villanylámpa erős fénye vetült.

Moers volt az, aki a papírok, tinták és kézírások vizsgálatára szakosodott.

Tudta, hogy Maigret őt keresi. A főfelügyelő mégsem tekintett rá, látszólag céltalanul jött-ment.

Végre előhúzott a zsebéből egy pipát, rágyújtott, és hamisan csengő hangon így szólt:

– No, hát akkor munkára fel!

Moers tudta, hogy kitől érkezik hozzá a főfelügyelő, de úgy tett, mint aki semmit nem vett észre.

Maigret kibújt a kabátjából, ásított, megmozgatta az arcizmait, mintha vissza kellene változnia önmagává. A háttámlájánál fogva megragadott egy széket, közel vitte a fiatalemberhez, lovagló ülésben rátelepedett, majd barátságosan rákérdezett:

– Mi újság, Moers fiam?...

Ezzel véget ért a közjáték. Végre sikerült megszabadulnia a vállára nehezedő tehertől.

– Mesélj...

– Egész éjjel a levelet vizsgáltam... Nagy kár, hogy boldogboldogtalan összefogdosta... Most már hiába keresnénk rajta ujjlenyomatot...

– Nem is számítottam rá...

– Ma korán reggel beugrottam a *Coupole*-ba... Megvizsgáltam minden tintatartót... Ismeri a helyet?... Több különterme van: először is a nagy söröző, amelyik délben és este étterem is egyben... Aztán az emeleti terem... Azután a terasz... Végül balra egy kis amerikai stílusú bár a törzsvendégeknek...

– Ismerem...

– A levelet a bárban használt tintával írták... A betűket bal kézzel formálták, mégsem balkezes írta, hanem olyasvalaki, aki

tudja, hogy szinte minden balkezes írás erősen hasonlít egymásra...

A *Füttyszónak* küldött levél még a Moers előtt álló átvilágító-táblán nyugodott.

– Egy dolog bizonyos: a levél küldője értelmiségi, és mérget vennék rá, hogy folyékonyan beszél és ír több nyelven. Na mármost, ha grafológiai elemzéssel próbálkozunk, amivel persze elhagyjuk az egzakt szaktudományok területét...

– Azért csak mondjad...

– Nos, vagy nagyot tévedek, vagy pedig egy kivételes egyéniséggel van dolgunk... Először is az intelligenciája messze az átlag fölött van. De ennél zavarba ejtőbb, hogy ötvöződik benne az akaraterő és a gyengeség, a hidegség és az indulatosság. Az írás férfi kezétől származik... Mégis meg tudok különböztetni nála egyértelműen nőies karakterjegyeket is...

Moers egészen elpirult örömeiben, hogy a kedvenc témáját taglalhatja. Maigret akaratlan félmosolya láttán a fiatalember zavarba jött:

– Tudom, hogy mindez eléggé zavaros, és hogy egy vizsgálóbíró előtt nem állná meg a helyét... De mégis... Lefogadom például, főfelügyelő úr, hogy a levél írója súlyos kórbán szenved, és ennek tudatában is van... Ha a jobb kezével írt volna, akkor pontosabban is nyilatkozhatnék... Jaj, majd elfelejtettem egy apróságot... A papíron foltok voltak... Az is lehet persze, hogy még a nyomdában kerültek rá, de az egyik folt bizonyosan tejeskávétól származik... Végül pedig a papír fejlécét nem késsel, hanem valami tompább élű tárggyal, például evőkanállal választották le...

– Más szóval a levelet tegnap reggel, a *Coupole* bárhelyiségében egy tejeskávét ivó, több nyelvet magas szinten bíró vendég írta...

Maigret fölállt, dörmögve kezét nyújtott:

– Köszönöm, fiam... Visszaadnád a levelet?

Kifelé menet egy mormogással köszönt el a bent lévőktől. Amikor becsukódott mögötte az ajtó, valaki elismerően megjegyezte:

– Nem semmi, pedig milyen slamasztikába került...

De Moers, aki közismert módon bálványozta Maigret-t, olyan pillantást vetett az illetőre, hogy az rögtön elhallgatott, és folytatta megkezdett elemzését.

Párizs olyan vigasztalan képet nyújtott, amelyet csak csúf októberi napokon szokott: az égből leszűrődő nyers fény valami piszkos plafont juttatott az ember eszébe. A járdákon még nem száradtak fel az éjjeli eső tócsái.

A járókelők is olyan zordan meredtek maguk elé, mintha még nem törődtek volna bele, hogy hamarosan beköszönt a tél.

A főkapitányságon egész éjjel szolgálati parancsokat gépeltek, a küldöncök széthordták őket a rendőrőrsökre, távirón megküldték az összes csendőrőrsnek, vámhivatalnak és pályaudvari rendfenntartónak.

Így aztán bárki hatósági emberrel volt dolga a nagyközönségnek, akár egyenruhás közrendőrrel vagy közterület-felügyelővel, akár erkölcsrendésszel, azoknak mind ugyanaz a személyleírás járt az eszébe, mind azt remélte, hogy valamelyik szembejövőben ráismer a körözött személyre.

Párizs minden zugában kutattak, még a külvárosokban is. A csendőrök az országutakon igazoltatták az összes csavargót.

A vonatokon, az országhatárokon sokan meglepődtek, hogy a szokásosnál alaposabban faggatják ki őket.

A Szajna megyei esküdtszék által halálra ítélt, a Santé börtönből megszökött Joseph Heurtint keresték, akinek nyoma veszett, miután a *Citanquette* söntésében összeverekedett Dufour felügyelővel.

Szökése idején összesen körülbelül huszonkét frank volt a zsebében – pontosított a Maigret fogalmazta szolgálati közlemény.

Emez közben elhagyta az Igazságügyi Palotát, még az Orfèvres rakparti irodájába se ugrott be, fölszállt egy Bastille felé tartó autóbuszra, s hamarosan becsöngetett egy Chemin-Vert utcai ház harmadik emeletére.

A lakásban jódos fertőtlenítő és tyúklevés illata elegyedett. Egy asszony nyitott ajtót, még nem volt ideje rendbe hozni magát:

– Jaj, nagyon fog örülni magának...

Dufour felügyelő a hálószobában feküdt, borúsnak és nyugtalannak tűnt.

– Hogy vagy, öregfiú?

– Megvolnék... De állítólag a behegedt seb helyén nem fog újra kinőni a hajam, és kénytelen leszek parókat hordani...

Akár az imént a laboratóriumban, Maigret itt is toporgott, nem tudott megállapodni. Végül kibökte:

– Haragszol rám?...

Dufour még fiatal és csinos felesége az ajtóban állva hallgatta.

– Még hogy ő haragudna magára?... Reggel óta csak azt hajtogatja, mennyire kíváncsi, hogyan fogja kivágni magát Maigret főfelügyelő úr. Kis híján elküldött a postahivatalba, hogy hívjam fel magát...

– No, rendben, akkor minden jót... – mormogta a főfelügyelő. – Majd csak lesz valahogy...

Nem ment haza, pedig csak ötszáz méterre esett a Richard-Lenoir körúti lakása. Gyalogolt, mert szüksége volt egy kis mozgásra, meg kellett mártóznia az őt súroló járókelők közömbös tömegében.

S ahogy így mendegélt Párizs utcáin, lassan levedlett róla a kétértelmű reggeli arckifejezése, az iskolakerülésen ért lurkóé. Arcvonásai megkeményedtek. Egyik pipáról a másikra gyűjtött, ahogy jó napjain szokott.

Comélieau bírót erősen meglepte és nyilván föl is háborította volna, ha csak sejti, hogy a főfelügyelőnek éppen kisebb gondja is nagyobb Joseph Heurtin holléténél.

Maigret ezt mellékes kérdésnek ítélte. A halálraítélt megvan valahol, sok millió embertársa között. Meg volt győződve róla, hogy mihelyt szüksége lesz rá, szinte egyik percről a másikra kézre tudja majd keríteni.

Egészen más járt az eszében: a *Coupole*-ban írott levél. És talán még ennél is jobban foglalkoztatta egy másik kérdés, amelyet az első nyomozás idején sajnós elhanyagolt.

De hisz júliusban mindenki annyira biztos volt Heurtin bűnösségében! A vizsgálóbíró késlekedés nélkül kézbe vette az ügyet, így abba a rendőrségnek nem volt többé beleszólása.

-A gyilkosságot hajnali fél három körül követték el Saint-Cloud-ban... Heurtin négy óra előtt visszaért a Monsieur-le-Prince utcai szobájára... Nem szállt se vonatra, se villamosra, se egyéb tömegközlekedési eszközre... Taxit sem hívott... A triciklije a főnökénél maradt a Sévres utcában...

Márpedig gyalog nem érhetett haza addigra! Vagy ha mégis, akkor egész úton megállás nélkül kellett rohannia!

A Montparnasse kereszteződésénél nagy volt a nyüzsgés. Fél egyre járt az idő. A Raspail körúthoz közel sorakozó négy nagy kávéház egymást érő teraszain az őszi idő dacára egy tűt se lehetett volna leejteni, a vendégek nyolcvan százaléka külföldi volt.

Maigret a *Coupole*-ig gyalogolt, észrevette az amerikai bár bejáratát, belépett.

Csak öt asztal állt odabent, már mindegyiknél ültek. A legtöbb vendég a magas bárszékeken gubbasztott, vagy a pultot támasztotta.

A főfelügyelő füle hallatára valaki egy *Manhattant* rendelt.

Mire ő:

Itt üldögélt például jól szabott, kényelmes, de száz vasalást is megért fekete kiskosztümjében egy fiatal nő, aki még huszonkét éves sem lehetett.

Furcsa, fáradt, ideges figura. Az asztalán egy vázlatfüzet hevert. Az egyenként tízfrankos aperitifeket szopogató vendégsereg közepén ő csak egy pohár tejet ivott és egy kiflit majszolt mellé.

Déli egy órakor! Nyilván ez volt az ebédje. Egyúttal egy orosz újságot is átlapozott, amely ingyen állt a fizető közönség rendelkezésére.

Se látott, se hallott. Lassan rágcsálta a kiflijét, néha kortyolt melléje a tejből, és ügyet sem vetett a saját asztalánál már a negyedik koktéliját fogyasztó csoportra.

Legalább ilyen feltűnő volt az a férfi is, aki kivételes hosszúságú göndör, vörös hajzatával hívta fel magára a figyelmet.

Sötét, kopott, kifényesedett öltönyt viselt, nyakkendő nélkül hordott kék ingét nem gombolta végig a mellkasán.

A bár végében ült, olyan tartásban, mint egy törzsvendég, akit senki nem merészelne megzavarni, és lassan kanalazott egy ibrik joghurtot.

Csörög-e legalább öt frank a zsebében? Honnan jön? Hová tart? Hogyan tesz szert arra a pár fillérre, amibe a joghurt – alighanem egyetlen napi étkezése – kerül?

Az orosz nőhöz hasonlóan perzselt a tekintete a nehéz szemhéjai alatt, de az arckifejezésében volt valami végtelenül gögös és megvető.

Ővele senki nem szorított kezet, nem is szóltak hozzá.

Hirtelen egy pár lépett be a forgóajtón: Maigret a tükörben ráismert Crosbyékra, akik egy szerény becslés szerint is kétszázötvenezer frankot érő amerikai kocsiból szálltak ki.

Az autó a járdaszélen várakozott, teljesen nikkelezett karosszériája magára vonzotta a tekinteteket.

Két vendég félrehúzódott, hogy William Crosby átnyújthassa a kezét a mahagóni bárpult fölött. A férfi megszorította a bárpincér ujjait:

– Hogy van, Bob?...

Crosbyné a kis szőke svéd nőhöz sietett, megcsókolta, és pergő angolsággal mesélni kezdett neki valamit.

Ezeknek rendelniük sem kellett, Bob máris Crosby elé tolta a szódás whiskyjét, a hölgynek pedig egy bourbont kevert.

– Már vissza is jöttek Biarritzból?...

– Csak három napot maradtunk... Jobban esik az eső, mint itt, Párizsban...

Crosby észrevette Maigret-t, biccentett neki.

Harminc év körüli, barna hajú, ruganyos léptű, magas fiatalember volt.

A bárban ekkor jelen lévő összes vendég közül kétségtelenül az ő eleganciája hagyta maga után a legkevesebb kívánnivalót.

Ernyedten kezét fogott ezzel-azzal. Sorra kérdezte a barátait:

– Ti mit kértek?

Crosby gazdag ember volt. Az odakint álló remek sportautóval pillanatnyi szeszélye szerint elszárguldhathatott akár Nizzába vagy Biarritzba, de Deauville-ba vagy Berlinbe is.

Már több éve egy *V. György* sugárúti palotában lakott, és a saint-cloud-i villán kívül tizenöt- vagy húszmillió frankot is örökölt a nagynénjétől.

Crosbyné aprócska, de élénk asszony volt, utánozhatatlan akcentussal keverte az angolt és a franciát, megállás nélkül beszélt, olyan fejhargon, hogy látatlanban sem lehetett eltéveszteni, ki beszél.

Több vendég választotta el őket Maigret-től. Egy ismerős parlamenti képviselő lépett be, és szívélyesen megszorította az amerikai nő kezét.

– Ebédelhetnénk együtt?

– Ma nem lehet... Már van egy meghívásunk.

– Akkor holnap?

– Rendben... Találkozzunk ugyanitt...

– Valasin urat kéri telefonhoz! – kiáltotta egy livrés kifutófiú. Erre valaki fölállt, a fülkék felé indult.

– Két bourbon rendel! Tányércsörgés, fokozódó moraj.

– Átváltana nekem pár dollárt?

– Nézze meg az árfolyamot az újságban...

– Suzy nincs itt?

– Az előbb ment ki... Biztosan a *Maximban* ebédel... Maigret közben arra a vízfejű, karját lóbáló legényre gondolt,

aki a zsebében húsz-egynéhány frankkal járja most valahol Párizs rengetegét, miközben egész Franciaország rendőrsége éppen őrá vadászik.

Eszébe jutott a férfi sápadt arca, ahogy lassan, szinte észrevétlenül kapaszkodik fölfelé a Santé börtön sötét falán. S azután Dufour telefonhívásai...

– *Még mindig alszik...* Egy egész napot átaludt!

Hol lehet most? És miért, vajon miért gyilkolta meg Hendersonnét, akit nem is ismert, és akitől semmit nem rabolt el?

– Ezek szerint időnként benéz egy aperitifre?

William Crosby szolt Maigret-hez. Idokozben koelebb lepett hozza, es a cigaretatarcajat nyujtotta.

- Koszonom, de nem leszek hutlen a pipamhoz...
- Iszik valamit?... Egy whiskyt?
- Mint latja, mar kiszolgaltak! Crosbynek ez kissé kedvet szegte.
- Ért maga angolul, oroszul és németül?
- A francián kívül sehogy...
- Akkor magának a *Coupole* valódi Babel tornya... Eddig még sohasem láttam itt... Apropos, igaz, amit beszélnek?
- Mire céloz?
- Hát a gyilkosra... hisz tudja...
- Ja, amiatt kár volna nyugtalankodni...

Crosby komoly tekintetet vetett Maigret-re.

- Jaj, legyen már olyan jó, hogy megiszik velünk egy pohárkával... A feleségem annyira örülne... És hadd mutassam be Edna Reichberg kisasszonyt, a stockholmi papírgyáros leányát... Tavaly Chamonix-ban korcsolyabajnokságot nyert... Edna, ez itt Maigret főfelügyelő úr...

A fekete ruhás orosz nő továbbra is elmerült az újságjában, a vörös hajú férfi pedig félig lehunyta szemmel ábrándozott a cserépibrikje fölött, amelyből már a legutolsó joghurtcsöppöt is kikanalazta.

- Nagyon örvendek... - vetette oda Edna.

Határozottan megszorította Maigret kezét, majd folytatta az angol nyelvű társalgást Crosbyneval, miközben William elnézést kért:

-Bocsánat, telefonhoz hívnak... Két whiskym lesz, Bob... Elnézésüket kérem...

Odakint az autó nikkelezett felületei felszikráztak a szürke fényben. Éppen megkerülte egy szánalmas árnyalak, aki bizonytalanul közelített a *Coupole*-hoz, s végül megtorpant a bár forgóajtaja előtt.

Egy vöröslő, fürkész szempár pillantott befelé, de már közeledett is egy pincér, hogy elhessentse a nyomorultat.

A rendőrség meg közben tűvé tette Párizst, sőt az országot a Santé börtön szökevénye után.

Pedig itt állt, a főfelügyelő akár oda is szólhatott volna neki!

5.

A kaviár kedvelője

Maigret nem mozdult, meg se rezzent. Crosbyné és a svéd nő a koktéljukat szürcsölve cseverésztek mellette angolul. A bárhelyiség szűkös terében az utóbbi olyan közel ült a főfelügyelőhöz, hogy rugalmas teste minden mozdulatánál egy kicsit hozzáért Maigret-hez.

Maigret annyit vélt érteni, hogy egy bizonyos Jósé a Ritzben tette a szépet a svéd hölgynek, majd kokainnal kínálta.

A két nő jót nevetett. William Crosby végzett a telefonhívásával, visszajöttében megismételte Maigret-nek:

– Még egyszer elnézését kérem... A kocsiról volt szó, eladnám, veszek helyette egy másikat...

Szódát töltött a két whiskyspohárba.

– Egészségére!

Odakint a halálraítélt fakó árnyalakja szinte szó szerint lebegett a *Coupole* terasza körül.

A *Citanguette-bő* menekülve Joseph Heurtin elveszíthette a sapkáját, mert most hajadonfőtt volt. Miután a börtönben szinte kopaszra nyírták, hatalmas fülei most a valóságosnál is nagyobbak tűntek. Lábbelije már régen színét és alakját veszítette.

Hol tölthette az éjszakát, hogy sáros-poros ruhája ennyire összegyűrődött rajta?

Ha odatartja a kezét a járókelők elé, érthető lett volna a jelenléte, hiszen alig lehetett nála szánalmasabb emberroncsot elképzelni. De nem kéregetett, és nem árult sem cipőfűzöt, sem színes ceruzát.

Nem tett mást, csak ide-oda sodródott a járókelők tömegével, néha eltávolodott pár métert, majd ismét előtűnt, mint aki erős ár ellen úszik.

Orcáit barna szőrzet fedte. Soványabbnak tűnt, mint korábban.

De a legnyugtalanítóbb a szeme volt, az, hogy le nem vette a tekintetét a bárról, makacsul próbált belátni a bepárasodott ablaküvegen.

Másodjára is eljutott a küszöbig, és Maigret azt hihette, ezúttal be is jön a forgóajtón.

A főfelügyelő idegesen szívta a pipáját, halántékát kiverte az izzadság, idegei úgy megfeszültek, mintha tízszeres élességre álltak volna az érzékei.

Kivételes pillanatot élt át. Az imént még vesztesnek érezhette magát. Talajt veszített. Egyre távolabb került tőle a dráma, és úgy érezte, már soha nem tudja összerakni az alkotóelemeit.

Lassan kortyolta a whiskyjét, miközben Crosby udvariasságból félig öfelé fordult, de bele-beleszólt a feleségének Ednával folytatott társalgásába.

Furcsa dolog: Maigret szinte észre sem vette, hogy önkéntelenül magába szívja az összetett látvány minden részletét.

Embercsoportok ágáltak körülötte. A sokféle zaj olyasfajta zavaros egységbe olvadt, mint a tenger morajlása. Hangok, mozdulatok, testtartások...

Egyszerre látott mindent: a joghurtos ibrikje előtt üldögélő férfit, a minduntalan az ajtóhoz vonzódó csavargót, Crosby mosolyát, felesége csücsörítését, ahogy újrarúzsozza az ajkát, a bárpincér mozdulatait, amint erőteljes rázásokkal mixel egy flipkoktélt...

A vendégek sorra távoztak, még váltottak pár szót:

– Ma este ugyanitt?...

– Próbáld meg elhozni Léát is...

A bár lassacskán kiürült. Fél kettő volt. A szomszéd teremből áthallatszott a kések-villák csörgése.

Crosby egy százfrankos bankót tett a pultra.

– Maga még marad? – fordult a főfelügyelőhöz.

Crosby nem vette észre a kint ácsorgó férfit, de kifelé menet szembe kellett találnia vele.

Maigret olyan türelmetlenül várta ezt a pillanatot, hogy az szinte fájt. Crosbyné és Edna távozóban mosolyogva odabólintottak neki.

Joseph Heurtin ekkor két méternél is közelebb állt az ajtóhoz. Egyik cipőjéből hiányzott a fűző. Bármikor felbukkanhatott egy rendőr, hogy igazoltassa, vagy csak elzavarja onnan.

Az ajtó forgásba lendült. Crosby fedetlen fővel az autója felé indult, nyomában a két nő, akik hangosan nevettek egyikük tréfáján.

És nem történt semmi! Heurtin nem nézte meg jobban az amerikaiakat, mint bármely más járókelőt! Másrészt őrá sem figyelt föl sem William, sem a felesége.

A három ember beült az autóba, becsapódott utánuk a kocsiajtó.

Újabb vendégek léptek ki a *Coupole-bó*, messzebbre sodorták az ismét közelebb került halálraítéltet.

Maigret ekkor egy tükörben hirtelen fölfigyelt egy arcra: sűrű szempillák mögött élénken villanó szempár, halványan kirajzolódó, de annál gúnyosabb mosoly.

A súlyos szemhéj máris eltakarta a túlságosan beszédes szembogarat, de a rendőrnek még így is az a benyomása támadt, hogy ez a gúny neki szól.

A férfi, aki az imént rátekintett, most pedig ismét a semmibe meredt, nem volt más, mint a vörös hajú joghurtfogyasztó.

Utolsónak egy *Times*-ot olvasó angol hagyta el a bárt. Amikor már nem ült senki a magas bárszékeken, Bob bejelentette:

– Akkor most én is megebédelnék...

Két segédje letörölte a mahagónipultot, elrakta a poharakat, a megkezdett olajbogyós és burgonyaszirnos tálakat.

Az asztaloknál azonban még maradt két vendég: a vörös hajú férfi és a fekete ruhás orosz nő mintha észre sem vették volna, hogy magukra maradtak.

Odakint továbbra is ott sündörgött Joseph Heurtin, csüggedt szemei és sápadt arca láttán az egyik pincér, aki az ablakon át figyelte, odaszólt Maigret-nek:

– Na, majd erre is az orrunk előtt jön rá mindjárt a nyavalyatörés. .. Ezek valamiért mind a kávéházak teraszait nézik ki maguknak. .. Szólok a kifutófiúnak.

– Hagyja csak...

A joghurtevő hallhatta a szavait, de Maigret mégis alig halkította le a hangját:

-Megtenné, hogy fölhívja a bűnügyi rendőrséget? Szóljon nekik, hogy küldjenek ide két embert... Lehetőleg Lucas-t és Janvier-t... Megjegyezte?...

– E miatt a csavargó miatt?

-Az mindegy...

Az aperitif zajos órájára itt most szélcsend következett.

A vörös hajú férfi nem mozdult a helyéről, meg se rezzent. A fekete ruhás nő lapozott az újságban.

A segédpincér most már kíváncsian tekintett Maigret-re. Vánszorogva múltak a másodpercek, lassacskán álltak össze percekké.

Bankók surrogtak, pénzürmék csörrentek: a pincér kasszát csinált. Visszajött a telefonálni küldött kollégája.

– Azt mondták, máris intézkednek...

– Köszönöm...

A főfelügyelő súlya alatt majdnem összeroskadt a gyöngé bárszék, míg egyik pipáról a másikra gyújtott. Gépiesen lehajtotta a whiskyjét, eszébe se jutott, hogy még nem is ebédelt.

– Egy tejeskávét...

A rendelés onnan hallatszott, ahol a joghurtevő ült. A pincér Maigret-re nézve megvonta a vállát, és a kisablak felé kiáltott:

– Egy tejeskávét rendel!

Halkan kommentálta a főfelügyelőnek:

-Na, ezzel most ellesz este hétig... Akárcsak az a másik is amott...

Az állával az orosz nő felé bökött.

Eltelt húsz perc. Heurtin megunt a sétálgatást, lecövekelt a járdaszélen, és amikor egy autójába szálló férfi koldusnak nézte, nem merte elutasítani az odanyújtott pénzürmét.

Vajon maradt még valami a zsebében a húsz-egynéhány frankjából? Evett-e valamit tegnap este óta? Aludt-e egy kicsit?

Vonzotta magához a bár. Félénken ismét közelebb jött, leste a pincéreket és a kifutófiúkat, akik egyszer már kitessékelték a teraszról.

Ezúttal, a nyugalmasabb időszakban sikerült eljutnia az ablaküvegig: egészen rátapadt az arcával, és míg apró szeme a bentieket fürkészte, az üvegen mulatságosan ellapult az orra.

A vörös hajú férfi az ajkához emelte a bögréjét. Nem nézett kifelé.

De miért csillogott ugyanolyan vidáman a szeme, mint az imént?

Egy livrés segéd, aki még a tizenhatot se töltötte be, rászólt a toprongyos lódörgőre, mire az kelletlenül újból odébbállt. Egy taxi érkezett, Lucas őrmester szállt ki belőle, meglepett arccal lépett be a kávéházba, majd még meglepettebben nézett körül a szinte üres teremben.

– A felügyelő úr volt, aki...?

– Mit iszol?

Majd halkabban:

– Nézz csak kifelé...

Lucas nem vette észre egyből az árnyalakat, de aztán felderült az arca:

– Na de ilyet!... Magának sikerült...

– Sikerült egy csudát!... Pincér, egy konyakot!

Közben az orosz nő is odaszólt a bárpincérnek, erős akcentussal:

– Főúr, idehozná nekem az *Illustration*-t... Meg a közületi telefonkönyvet is, ha kérhetném.

– Igyál csak egy konyakot, öregem... Azután kimész, és nem téveszted szem elől, igaz?...

– Nem gondolja, hogy helyesebb volna...

Az őrmester a zsebében kotorászott, láthatóan bilincs volt benne.

– Egyelőre nem... Indulj...

Látszólagos nyugalma ellenére Maigret olyan feszült és ideges volt, hogy ivás közben majdnem összeroppantotta mancsában a poharat.

A vörös hajú férfi nem készült távozni. Nem olvasott, nem írt, semmit nem szemlélt különösebben. Joseph Heurtin pedig csak várt és várt odakinn.

A helyzet délután négy óráig egy jottányit sem változott, attól eltekintve, hogy a Santé börtön szökevénye időközben letelepedett egy padra, de le nem vette a szemét a bár bejáratáról.

Maigret időközben legyűrt egy szendvicset. A fekete ruhás orosz nő hosszan igazgatta a sminkjét, majd távozott.

Így a bárban nem maradt senki más, csak a joghurtos férfi. Amikor a nő kilépett a járdára, Heurtin meg se moccant. Kezdték felgyúlni a fények, bár a lámpaoszlopokon még nem gyújtották meg őket.

Egy segéd az italos polcokat töltötte fel. Egy másik sietősen söprögetett.

Kiskanál koppant többször egy csészealjon, abban a sarokban, ahol a vörös hajú férfi üldögélt. A zörej ugyanúgy meglepte a bárpincért, mint Maigret-t.

A kiszolgáló nem ugrott egyből, és nem is próbálta titkolni az éhenkórász vendég iránt érzett megvetését:

– Volt tehát egy joghurt meg egy tejeskávé... Három frank és egy ötven, az összesen négy ötven...

– Pardon... Még kaviáros szendvicset is kérnék...

A vendég hangja nyugodtan csengett, de a főfelügyelő a tükörben láthatta, hogy félig lehunyt szeme közben nevet.

A bárpincér felhúzta a tolóablakot.

– Egy kaviáros szendvics rendel!...

– Három! – helyesbített az idegen.

– Három kaviáros szendvics rendel!...

A pincér gyanakvóan tekintett vendégére, majd gúnyosan megérdeklődte:

– Vodka nem kéne?...

– Dehogynem, vodka is...

Maigret próbált rájönni, hogy mi okozta a változást, miért zökkent ki bámulatos mozdulatlanságából a férfi.

– Meg cigaretta is! – kiáltotta a férfi.

– Marylandét kér?

– Allahot...

A férfi elszívott egy szálat, míg a szendvicseire várt, s közben ceruzával rajzolgatott a paklira. Utána olyan gyorsan befalta a szendvicseket, hogy a pincér még alig ment vissza a helyére, amikor ő már fel is állt.

– Harminc frank lesz a szendvics... Hat frank a vodka... Huszonkét frank egy csomag Allah, ehhez jön az, amit korábban fogyasztott...

– Majd holnap kifizetem...

Maigret összevont szemöldökkel figyelt. Odakint Heurtin még mindig a padon gubbasztott.

– Egy pillanat!... Ezt inkább az igazgatóval beszélje meg.

A vörös hajú meghajtotta magát, visszament a helyére, és leült. Máris érkezett a szmokingos igazgató.

– Miről van szó?

– Ez az úr csak holnap akar fizetni. Fogyasztott három kaviáros szendvicset, Allah cigarettát meg még mást is...

A vendég csöppet sem jött zavarba. Minden eddiginél gúnyorosabban hajtotta meg magát, megerősítve a pincér szavait.

– Nincsen magánál pénz?

– Egy fitying sincs nálam...

– A környéken lakik? Elkísértetem egy kifutófiúval...

– A lakásomon sincsen pénz.

– És mégis kaviárt eszik?

Az igazgató hangosan tapsolt. Máris odaszaladt hozzá egy egyenruhás lurkó.

– Hívjál csak ide nekem egy rendőrt!

Mindez a lehető legdiszkrétebb módon zajlott le.

– Biztos benne, hogy nincsen pénze?

– Hiszen ha mondom...

A kifutófiú a választ még megvárta, de aztán elnyargalt rendőrért. Maigret meg se rezzent. Az igazgató mellettük maradt, békésen szemlélte a Montparnasse körút élénk forgalmát.

A bárpincér a palackjait törölgette, s közben időnként cinkos pillantásokat vetett Maigret-re.

Három perc se telt el, a kifutófiú már is két kerékpáros rendőrrel tért vissza, akik kint hagyták a drótszamarukat.

Egyikük fölismerte a főfelügyelőt, már indult volna feléje, de Maigret jelentőségteljes pillantást vetett rá. Az igazgató már amúgy is egyszerűen és érzelemmentesen vázolta a helyzetet.

– Ez az úr itt kaviárt, luxuscigarettát s a többit rendelt, és most nem akar fizetni.

– Nincsen pénzem! – ismételte a vörös hajú.

Maigret jeladásának láttán a rendőr csak annyit mormogott:

– Helyes, ezt majd elmagyarázza odabenn az őrsön... Velünk jön...

– Nem isznak meg egy pohárával, uraim? – kínálta őket az igazgató.

– Megköszönnénk...

A körúton, az alkony sűrű ködében egymást érték a villamosok, a gépkocsik, a gyalogosok. Az őrizetbe vett férfi kifelé menet újabb cigarettára gyújtott, barátságosan búcsút intett a bárpincérnek.

Amikor Maigret előtt ment el, a pillantása néhány másodpercig megpihent a főfelügyelőn.

– No, gyorsabban nem lehetne? És csak semmi feltűnést!

Mindhárman kimentek. Az igazgató a pulthoz lépett.

– Ez nem ugyanaz a cseh, akinek már a minap is ki kellett tenni a szűrét?

– De bizony az! – erősítette meg a bárpincér. – Reggel nyolctól este nyolcig itt rontja a levegőt... És még jó, ha két bögre tejeskávét rendel egész nap.

Maigret odament az ajtóhoz. Így láthatta, hogy Joseph Heurtin feláll a padjáról és mozdulatlanul nézi a két rendőrt, akik éppen kivezették a kaviár kedvelőjét.

De már nem volt elég világos, hogy ki lehessen venni az arcvonásait.

A három férfi még száz métert sem tehetett meg, amikor a csavargó a saját útjára indult, Lucas őrmester pedig távolról követte.

– Bűnügyi rendőrség! – szólt a főfelügyelő ismét a bárpulthoz lépve. – Ki volt ez az ember?

– Azt hiszem, Radek a neve... Hozzánk küldeti a levelezését... Nyilván látta a leveleket, az üvegszekrénybe tesszük ki őket. Csehországból jött...

– Mivel foglalkozik?

– Semmivel!... Nap mint nap a bárban ücsörög... Álmodozik... írogat...

– Tudja a lakcímét?

– Nem tudom.

– Vannak barátai?

– Azt hiszem, soha nem láttam még egy árva szót szólani senkihez.

Maigret fizetett, kilépett az utcára, és fogott egy taxit:

– A kerületi rendőrőrsre!

Amikor odaért, Radek egy padon ülve várta, hogy az őrsparancsnok időt szakítson rá.

Rajta kívül négy-öt külföldi várt még lakcímgigazolásra.

Maigret kopogtatás nélkül benyitott a főfelügyelő irodájába, akinek épp egy fiatal nő lamentált három-négy közép-európai nyelv keverékén egy elloptott ékszerről.

– Nicsak, nálunk is illetékes? – lepődött meg a rendőrtiszt.

– Végezzon csak nyugodtan előbb a hölgygel...

– Egy mukkot se értek abból, amit mesél... Már egy félórája ugyanazt a nótát fújja...

Maigret el sem mosolyodott, a külföldi nő viszont dühös lett, pontról pontra elismételte a történetét, a gyűrűitől megfosztott ujjait mutogatta.

Amikor a nő végül távozott, Maigret kijelentette:

– Mindjárt behoznak magához egy Radek vagy valami hasonló nevű illetőt... Itt maradok én is... Intézzé úgy, hogy az őrsön kelljen töltenie az éjszakát, és utána engedje el...

– Mit művelt?

– Kaviárt evett és nem fizetett.

– A *Döme*-ban?

– A *Coupole*-ban...

Csengőszó hangzott.

– Vezessék be Radekot...

Az a lehető legfesztelenebbül lépett be az irodába, zsebre dugott kézzel lecövekelt a két férfival szemben, farkasszemet nézett velük, és elragadtatott mosoly lebegett az ajkán.

– Azzal vádolják, hogy nem fizette ki, amit elfogyasztott...

A férfi bólintott, rá akart gyűjtani, de a főfelügyelő dühödten kiütötte a cigarettát a kezéből.

– Mit tud ehhez hozzátenni?

– Az égvilágon semmit...

– Van bejelentett lakása? Miből tartja fenn magát?

A férfi egy koszlott útlevelet húzott elő a zsebéből, és letette az asztalra.

– Tudja, hogy kétheti elzárást kockáztat?

– Felfüggesztett elzárást! – javította ki Radek a zavar minden jele nélkül. – Biztos lehet benne, hogy soha semmiért nem voltam elítélve.

– Itt az áll, hogy maga orvostanhallgató... Igaz ez?

– Grollet professzor úr, akinek már biztosan hallotta a nevét, megerősítheti, hogy én voltam a legjobb diákja...

Majd Maigret felé fordult, és hangjában egy csöppnyi gúnnyal megkérdezte:

– Felteszem, hogy az úr is a rendőrségtől van.

6.

A nandyi fogadó

Madame Maigret sóhajtott, de nem szólt semmit, amikor a férje már reggel hétkor távozott otthonról, miután lehajtotta a kávéját, észre sem véve, hogy megégeti vele az ínyét.

Amikor Maigret éjjel egykor hazaért, nem volt beszédes kedvében, reggel pedig máris eltökélten útnak indult.

A főkapitányság folyosóin végigmenve a főfelügyelő világosan észlelte a kíváncsiságot a szembejövő kollégák, felügyelők, de még az irodaszolgák arcán is, amihez azért némi csodálat és tán egy csipetnyi szánakozás is járult.

De amint az imént homlokon csókolta a feleségét, úgy most megszorította a kezeket, majd az irodájába lépve máris felszította a kályhában a tüzet, esőtől elnehezült kabátját pedig kiterítette két székre.

– A montparnasse-i rendőrőrsöt kérem! – szólt bele azután ráérősen a telefonba, és kis pamacsokat eregetett a pipájából.

Gépiesen rendezgetni kezdte az asztalán tornyosuló papírhalmot.

– Halló, kivel beszélek?... Az ügyeletes? Itt Maigret főfelügyelő a bűnügyi rendőrségtől... Elengedték Radekot?... Mit mond?... Egy órája?... És megbizonyosodott róla, hogy Janvier felügyelő fölkészült a követésére?... Halló, igen!... Hogy nem aludt egész éjjel?... Elszívta az összes cigarettáját?... Köszönöm, nem, nem érdemes... Ha további tájékoztatásra lenne szükségem, majd magam nézek be...

Előhúzta zsebéből a cseh nála maradt útlevelét: a csehszlovák címerrel ékes, szürkés fuzetke szinte minden oldala tele volt pecsétekkel, vízumokkal.

A huszonöt éves Johann Radek Brünnben született ismeretlen apától, és a vízumok tanúsága szerint megfordult Berlinben, Mainzban, Bonnban, Torinóban és Hamburgban is.

Papírjai szerint orvostanhallgató volt. Édesanyja, a két éve elhalálozott Elisabeth Radek, háztartási alkalmazottként dolgozott.

– Miből tartod fenn magad? – faggatta az előző este Maigret, a montparnasse-i rendőrfelügyelő irodájában.

Mire a fogoly, a tenyérbe mászó mosolyával:

– Én is tegezzem magát?

– Feleljen!

– Amíg az édesanyám élt, küldött annyit, hogy folytatni tudjam a tanulmányaimat.

– Futotta rá a cselédbérből?

– Igen, tudniillik egyetlen fiú vagyok. Én értem pénzzé tette volna még a két kezét is. Meglepi?

– Az anyja már két éve halott... És azóta?

– Távoli rokonok küldenek időnként apróbb összegeket... Alkalmanként kisegítenek Párizsban élő honfitársak is... Néha fordításokat is vállalok...

– Meg a *Füttyszóba* is ír?

– Nem értem!

Ezt olyan gunyorosan ejtette ki, hogy így is lehetett értelmezni: „Próbálkozz csak! Eddig nem sikerült elkapnod!”

De Maigret inkább faképnél hagyta. A *Coupoles* tájékán nyoma sem volt Joseph Heurtinnek, se Lucas örmesternek. Ezek ketten ismét nekieredtek Párizsnak, egyik a másik nyomában.

– Az *V. György* szállóba!... – szolt oda a főfelügyelő egy sofőrnek.

Épp abban a pillanatban lépett be, amikor a szmokingos William Crosby egy százdollárost nyújtott át a szálloda pénzváltójának.

– Miattam van itt? – kérdezte a főfelügyelő láttán.

– Korántsem!... Hacsak nem ismer egy bizonyos Radekot...

A XVI. Lajos-stílusú hallban nagy volt a jövés-menés. A pénzváltó tízesével bekötegetelt százfrankos bankókat pörgetett.

– Radekot?

Maigret az amerikai szeme közé nézett, de az nem esett zavarba.

– Nem ismerem... De kérdezze csak meg a hitvesemet... Mindjárt lejön... Vacsorázni indulunk néhány barátunkkal... Jótékonysági gála lesz a Ritzben...

Most csakugyan Crosby né lépett ki a liftből, fázósan a hermelin köpenyébe burkolózott. Kissé meglepetten pillantott a rendőrré:

– Mi járatban van?

– Legyen nyugodt... Egy bizonyos Radekot keresek...

– Radekot?... Itt száll meg?...

Crosby a zsebébe gyűrte a bankókat, kezét nyújtott Maigretnek.

– Elnézését kérem... Már így is késésben vagyunk...

A rájuk váró autó már suhant is tova az aszfalton.

Megcsördült a telefon.

– Halló! Comélieau bíró úr kéri Maigret főfelügyelő urat a készülékhez...

– Felelje neki azt, hogy még nem érkeztem meg, világos?

Ilyen korán a bíró még nyilván otthonról telefonált. Alighanem még javában reggelizett, hálóköntösben lapozta izgatottan az újságokat, ajka a szokása szerint idegesen meg-megrándult.

– Halló, Jean! Senki más nem keresett?... Mit mondott a bíró?

– Csak annyit, hogy hívja vissza, mihelyt megérkezik... Kilenc óráig otthon keresse... Azután már az ügyészségen... Halló! Várjon, valaki éppen most hívja... Halló, halló! Maigret főfelügyelő úr? Máris kapcsolom, Janvier úr...

Maigret már vette is a hívást.

– Maga az, főfelügyelő úr?

– Nyoma veszett, igaz?

–Eltűnt! Nem is értem, hogyan tudott... Hiszen húsz méter távolságból követtem...

– Bökd csak ki, hogyan...

– Még most sem fér a fejembe, hogyan történhetett... Pedig biztos vagyok benne, hogy nem vett észre...

– Mondd csak tovább...

– Először itt csatangolt a környéken... Azután bement a Montparnasse pályaudvarra... Ekkor futottak be a külvárosi szerelvények, úgyhogy felzárkóztam mögéje, nehogy szem elől tévesszem a tömegben...

– És mégis szem elől tévesztetted...

– De nem a tömegben... Fölszállt az egyik beérkező vonatra, jegy nélkül... Le nem vettem a szemem a kocsijáról, mégis, mire megkérdeztem egy vasutast, hogy hová megy a szerelvény, eltűnt a fülkéből... Alighanem leszállt közben a túloldalon...

–Az ördögbe!...

– Most mit csináljak?

– Menj, várj meg szépen a *Coupoles* bárhelyiségében... Ne lepődj meg semmin... És főleg ne idegeskedj!

– Esküszöm magának, főfelügyelő úr...

A vonal túlsó végén Janvier felügyelő hangja, aki épp csak betöltötte a huszonötödik évét, úgy hangzott, mint egy kölyöké, aki mindjárt elsírja magát.

– Fel a fejjel, viszlát...

Maigret visszarakta a kagylót, majd újból fölvette.

– Adja az *V. György* szállodát... Halló!... Igen... Visszaért már William Crosby úr?... Nem, ne zavarja! Tessék, hány órákor? Háromkor? Crosbyné asszonnyal?... Nagyon köszönöm... Halló! Mit mond? Hogy meghagyta, ne ébresszék föl tizenegy óra előtt?

Köszönöm... Nem, nem hagyok neki üzenetet... Majd magam nézek be hozzá...

A főfelügyelő ráérősen megtömte a pipáját, s még arról is meggyőződött, hogy elég szemet raktak a kályhájára.

Aki nem ismerte Maigret-t, az most úgy érezhette volna, olyan embert lát, aki magabiztosan halad eltéveszthetetlen célja felé.

Mellkasát kidüllesztve fújta a pipafüstöt a mennyezet felé. Amikor az irodaszolga behozta az újságokat, vidáman eltréfálkozott vele.

De alig maradt egyedül, máris felkapta a telefonkagylót.

– Halló!... Nem keresett Lucas?

– Még semmi hír, főfelügyelő úr...

Maigret majd összeroppantotta a pipája szopókáját. Most délelőtt kilenc óra volt. Joseph Heurtin az előző délután, öt órakor tűnt el a Raspail körúton, miközben Lucas őrmester követte.

Föltételezni lehetett azt, hogy Lucas-nak azóta nem sikerült telefonálnia, vagy legalább egy levélkét küldetnie egy utcai közrendőrrel?

Maigret-nek egy önkéntelen képzettársítással Dufour felügyelő jutott az eszébe. Felhívatta az otthoni számát. Maga Dufour vette fel a telefont.

– Jobban vagy?...

-A lakásban már tudok járni... Remélem, holnap be tudok nézni az irodába is... De ha látná a sebhelyet! Az orvos tegnap este levette a kötést, akkor láttam meg én is... Nem is értem, hogyan nem tört be a koponyám... Az emberünk legalább meglett közben?

-Nyugodt lehetsz... Halló! Leteszem, mert hallom, hogy csöng a központosnál, és épp várok egy hívást...

Az irodában fullasztó lett a meleg, a kályha fehéren izzott. Maigret nem tévedett. Mihelyt letette a kagylót, máris újból csörgött a telefon.

Lucas hangját hallotta.

– Halló! Maga az, főnök? Ne kapcsoljon szét, kisasszony... Itt a rendőrség! Halló! Halló!

– Hallgatlak... Hol vagy?

– Morsang-ban...

– Hogy hol?

– Egy falucskában, Párizstól harmincöt kilométerre, a Szajna partján...

– És... az illető?

– Jó helyen van... Otthon!

– Morsang közel van Nandyhoz?

-Négy kilométerre... Azért jöttem át ide telefonálni, hogy ne ébresszek gyanút... Micsoda éjszaka, főnök!

- Mesélj...

- Először azt hittem, hogy soha nem fogunk kikeveredni Párizsból. .. Úgy ment, mint akinek fogalma sincs, hová tart... Nyolc órakor mind a ketten megálltunk egy népkonyhánál a Réaumur utcában, és majdnem két órát várt a levesére...

- Ezek szerint elfogyott a pénze...

-Azután megint útnak indult... Hallatlan, hogy mennyire vonzza a Szajna... Hol lefelé koslatott a folyóparton, hol meg fölfelé... Halló, ne kapcsoljon szét! Ott van még, felügyelő úr?

- Folytasd csak...

- Végül Charenton irányába indult a parton... Már azt hittem, befekszik valamelyik híd alá... Hisz már alig vonszolta magát... De aztán mégse! Charenton után irány Alfortville, onnan meg egyenesen a villeneuve-saint-georges-i útra tért rá... Közben ránk éjjeledet! Az út csupa víz volt. Minden fél percben elment mellettünk egy autó... Ha ezt újra kéne kezdenem...

- Akkor újrakezdenéd!... Mondd csak tovább...

-Nincs tovább!... Harmincöt kilométert tettünk meg így... El tudja képzelni?... Közben ráadásul megint eleredt az eső... A jóemberünk rá se rántott... Corbeilnél kis hiján leintettem egy taxit, hogy könnyebben tudjam követni... De reggel hatkor még mindig gyalogoltunk, ő elöl, én kissé lemaradva, a Morsang és Nandy közötti erdőben...

- Amikor hazaért, az utcai ajtón ment be?

- Ismeri a fogadót?... Nem egy fényűző hely... Fuvarosoknak való, egyszerre fogadó, újságárus, kocsmá és trafik... Azt hiszem, még rövidárut is tartanak... Szóval egy keskeny, méternyi széles síkatoron megkerülte az épületet, átugrott egy falon... Láttam, hogy bemegy egy kis épületbe, ahol nyilván jószágot tartanak...

- Ez minden?

-Nagyjából igen... Egy félóra múlva Heurtin apja felhúzta a redőnyt, és kinyitott... Nyugodtnak tűnt... Be is ültem hozzá egy pohárra, és nem láttam semmi különöset a viselkedésén... Kész szerencse, hogy útközben egy kerékpáros csendőrből botlottam... Megkértem, hogy lyukassza ki a gumiját, és ezzel az ürüggyel maradjon addig a fogadóban, amíg én vissza nem térek...

- Rendben!

- Maga szerint rendben?... Látszik, hogy nem magának kellett a sarat dagasztania... A cipőm úgy átázott, mint egy meleg vizes

borogatás... Az ingemből is biztosan facsarni lehet a vizet... Most mihez kezdjek itt?

– Utazótáska nyilván nincsen nálad...

– Na, ha még bőröndöt is kellett volna magammal hurcolnom!

– Menj vissza a fogadóba... Bármilyen ürüggyel, mondjuk, hogy ott van találkozód egy barátoddal...

– Maga is kijön?

– Fogalmam sincs... De ha Heurtin megint kisiklik a kezünk közül, akkor nagy rá az esély, hogy nekem kiadják az utamat...

Maigret letette a kagylót, úgy nézett körbe, mint akinek semmi dolga. A félig nyitott ajtón kiszólt a hivatalsegédnek:

– Figyelj csak, Jean! Mihelyt elindulok, te felhívod Comélieau bírót, és megmondod neki, hogy... hát hogy mindenben rendben halad, és mindenről értesíteni fogom... Világos? Csak szépen, finoman, egy csomó udvarias szóvirággal...

Tizenegy órakor a *Coupole*-l szemközt szállt ki a taxiból. Amikor benyitott, elsőnek Janvier felügyelőt pillantotta meg: kezdő módjára úgy alakította a közömbös vendéget, hogy háromnegyed részt egy lepedőnyi újságba temetkezett, de az, hogy lapozzon, már nem jutott az eszébe.

A szemközti sarokban Johann Radek kevergette hanyagul a tejeskávét.

Nemrég borotválkozhatott, tiszta inget viselt, göndör haja ezúttal talán még fésűt is látott.

De még ennél is jobban feltűnt, hogy a vonásai valami nagy benső ujjongást tükröztek.

A bárpincér felismerte Maigret-t, éppen jelt akart adni neki. Az újságja mögött Janvier is beszédes pofákat vágott.

Radek azonban szükségtelenné tette mindezt, mivel egyenesen Maigret-hez intézte a szót.

– Iszik valamit?

Félig fölemelkedett. Alig mosolygott, de arcának minden egyes vonásából élénk értelem sugárzott.

Maigret súlyos léptekkel közeledett, úgy kapta el egy szék háttámláját, mintha össze akarná roppantani, majd lezútyant a székre.

– Máris visszatért? – kérdezte máshová nézve.

– Az urak igen előzékenyek voltak velem. Alighanem csak két hét múlva kapok idézést a békebíróhoz, olyan hosszú az ügylistája... De közben elmúlt a tejeskávé ideje... Mit szólna egy pohár vodkához, néhány kaviáros szendviccsel? Pincér!

Az a füléig vörösödött. Láthatóan habozott kiszolgálni a fura vendéget.

– Remélem, nem fogja előre kifizettetni velem, amikor éppen társaságban vagyok! – tette hozzá Radek.

Majd Maigret-hez fordult:

– Ezek nem hallgatnak a jó szóra... Képzelve csak, az imént, amikor beléptem, nem is akart kiszolgálni... Szó nélkül a főnökéért indult... A főnök pedig megkért, hogy távozzam... Kénytelen voltam pénzt tenni az asztalra... Maga szerint nem furcsa ez?

Mindezt komolyan, szinte eltöprengve mondta.

-Tudja, ha olyan kis paprikajancsi volnék, mint azok a dzsigolók, akiket tegnap láthatott itt, annyit ehetnék-ihatnék hitelbe, amennyi jólesik... Csakhogy én rendes ember vagyok!... Ezért aztán... Szó ami szó, főfelügyelő úr, egy szép napon bővebben is el kellene beszélgetnünk erről... Lehet, hogy nem értene meg mindent... Pedig maga azért már az értelmes emberek közé sorolja magát...

A pincér az asztalukra helyezte a kaviáros szendvicseket, majd egy oldalpillantást vetett Maigret-re, és közölte:

– Hatvan frank...

Radek elmosolyodott. Janvier felügyelő a sarokban még mindig az újságja rejtekéből figyelt.

– Hozzon egy pakli Abdullahot is... – tette hozzá a vörös hajú cseh.

Amíg a pincér a cigarettáért ment, Radek a zakója egyik külső zsebéből előhúzott egy gyűrött ezerfrankost, és az asztalra dobta.

-Miről is beszélünk, főfelügyelő úr?... Megengedi?... Most jut csak eszembe, hogy föl kell még hívnom a szabómat...

A sörözőnek több kijárata is volt, a telefon valahol hátul.

Maigret meg se moccant. Csak Janvier eredt gépiesen a férfi nyomába.

Ahogy elindultak, ugyanúgy mindketten vissza is jöttek hamarosan. Janvier felügyelő tekintetéből ki lehetett olvasni, hogy a cseh valóban beszélt a szabójával.

7.

Hallgass ide, fiacskám!

– Kíváncsi az értékes véleményemre, főfelügyelő úr? Radek lehalkította a hangját, és a beszélgetőtársához hajolt.

– Megjegyzem, tudom előre, hogy miket gondol! De el se tudja képzelni, hogy ez mennyire hidegen hagy engem! Szóval, az a véleményem. .. vagyis inkább a jó tanácsom, hogy... ne foglalkozzon ezzel az egésszel! Nem is hinné, mikbe gabalyodhat bele...

Maigret meg se moccant, maga elé meredt.

– S mivel egy jottányit se ért az egészből, továbbra is csak sötétben fog tapogatózni...

A cseh kissé megélénkült, jellemző módon mégis mintha hangfogóval beszélt volna. Maigret fölfigyelt rá, hogy milyen meglepően fehérek a hosszú, szeplős kezei, amelyek szinte megnyúltak, a maguk módján külön vettek részt a beszélgetésben.

– Megjegyzem, szó sincs arról, hogy a szakmai képességeit vonnám kétségbe! Ha semmit nem ért, ha egy árva összefüggést sem képes átlátni, annak nyilván az az oka, hogy már kezdetben téves alapokból indult ki. Akkor pedig minden más is téves lesz, nem igaz? És bármire is jutna, az az utolsó szögig mind hamisnak fog bizonyulni... Viszont az a néhány nyom, amit alapul vehetett volna, mind elkerülte a figyelmét... Mondok egy példát! Vallja be, nem jött rá, hogy milyen fontos szerepet játszik a Szajna ebben a történetben! A saint-cloud-i villa a Szajna partján áll! A Monsieur-le-Prince utca sem esik ötszáz méternél messzebb a Szajnától! A *Citangnette*, ahová az újságok szerint a szökevény bevette magát, a Szajna partján van! A szülei Nandyban laknak, a Szajna partján...

A csehnek nevetett a szeme, de az arca komoly maradt.

– Most szépen összezavartam, nem igaz? Úgy teszek, mint aki önként sétál bele a kelepcebe. Maga egy kérdést sem tesz föl nekem, s én mégis egy olyan ügyről beszélek magának, amelyikbe mindenáron bele akar keverni... De hogyan és miért? Hiszen nekem semmi közöm Heurtinhez!... Semmi közöm Crosbyhoz!... És Madame Hendersonhoz sincsen közöm, meg a házvezetőnőjéhez sem... Csupán azt hozhatná föl ellenem, hogy tegnap ez a Joseph Heurtin itt kóválygott a környéken, és mintha éppen rám lesett volna... Talán így volt, talán nem... Csupán

annyi bizonyos, hogy két rendőr őrizetében hagytam el ezt az intézményt... De mit bizonyít mindez? Állítom magának, hogy egy mukkot sem ért ebből a históriából, és nem is fog érteni... S hogy nekem mi a szerepem ebben a történetben? Az égvilágon semmi! Vagy épp ellenkezőleg! Képzелjen el egy férfit, akinek semmi dolga, naphosz-szat csak töpreng, s hirtelen alkalma nyílik egy olyan probléma vizsgálatára, amely érinti a szakterületét. Hiszen a kriminológia és az orvostudomány szomszédváraiak...

Maigret mozdulatlanul ült, mintha nem is figyelt volna oda rá. Radek ettől ideges lett, fölemelte a hangját.

– Nos, ehhez mit szól, főfelügyelő úr? Kezdi már elismerni, hogy sötétben tapogatózik? Nem? Még most sem? Engedje meg, hogy hozzátegyem: tévedett, amikor a kezében volt egy bűnös, és mégis elengedte... És nemcsak azért, mert lehet, hogy nem talál másikat a helyébe, hanem azért is, mert ez meg végleg kicsúszhat a keze közül... Az előbb azt mondtam, hogy téves alapokból indult ki... Akar még egy bizonyítékot? S egyben a szükséges ürügyet a letartóztatásomhoz?...

Egy hajtásra kiitta a vodkáját, hátradőlt a párnázott székén, és zakójának külső zsebébe nyúlt.

Amikor kihúzta a kezét, egy halom tízesével összetűzött százfrankos tűnt elő, összesen tíz köteg.

– Vegye észre, hogy vadonatúj bankók! Más szóval a bankjegyek eredete könnyen megállapítható... Keressen, kutasson, szórakozzon jól! Vagy talán lepihenne inkább? Magam is azt tanácsolnám...

A cseh fölállt. Maigret ülve maradt, végigmérte Radekot, egy vastagot pöffentett a pipájából.

Kezdték szállingózni befelé a vendégek.

– Letartóztat?

A főfelügyelő nem siette el a választ. Fölvette a bankókat, jól megnézte, majd a zsebébe csúsztotta őket.

Azután föltápáskodott ő is, olyan komótosan, hogy a cseh férfinak közben megmerevedtek a vonásai. Maigret Radek vállához értette két ujját.

Most lépett színre a nagy alkalmakon edződött, higgadt és magabiztos Maigret.

– Hallgass ide, fiacskám!...

Milyen jólesően elütött ez a hangnem Radek szavaitól, ideges alakjától, csípős tekintetétől, amelyben valami nem mindennapi értelem csillogott!

Maigret húsz évvel volt idősebb beszélgetőtársánál, és ez érződött is.

– *Hallgass ide, fiacskám...*

Janvier meghallotta, de igyekezett visszafojtani a nevetését, pedig örült, hogy végre ismét főnöke igazi hangját hallja.

Az meg csak ennyit tett hozzá ugyanolyan jámbor fesztelenséggel: – Összefutunk még előbb vagy utóbb!

Azzal búcsút intett a bárpincérnek, zsebre dugta a kezét, és kilépett az utcára.

– Az a benyomásom, hogy ugyanazok, de le fogom ellenőriztetni őket! – szolt az *V. György* szálloda alkalmazottja, amikor Maigret átadta neki a bankóköteget.

Pár perc múlva a férfi már telefonon hívta a bankot.

– Halló, felírta azoknak a százfrankosoknak a sorszámát, amiket tegnap reggel hoztattam el?

Körmölt valamit a plajbászával, visszatette a hallgatót, majd a főfelügyelőhöz fordult.

– Igaza volt! Remélem, nem valami zavaros ügyről van szó!

– Dehogyan... Crosby úr és a neje itt vannak?

– Egy félórája távoztak...

– A saját szemével látta őket kilépni innen?

– Ahogyan most magát látom.

– Hány kijárata van a szállodának?

– Kettő, de a másikat csak a személyzet használja...

– Azt mondta, hogy Crosby úr és a neje hajnali három körül értek vissza... Azóta nem járt itt náluk senki?

Elküldettek a szobapincérért, a szobalányért, a portásért.

Maigret megbizonyosodott róla, hogy Crosbyék hajnali háromtól délelőtt tizenegyig nem hagyták el a lakosztályukat, és nem is kereste ott fel őket senki.

– A kifutófiúval sem küldettek levelet senkinek?

Semmi nyom! Johann Radek pedig a maga részéről tegnap délután négy órától ma reggel hétig el volt zárva a montparnasse-i rendőrőrsön, és onnan nem léphetett kapcsolatba senkivel.

Reggel hétkor egy árva garas nélkül lépett ki az utcára. Nyolc óra körül rázta le Janvier felügyelőt a Montparnasse pályaudvar környékén.

Tíz órakor viszont már a *Coupole*-ban időzött, legalább tizenegyezer frankkal a zsebében, amiből tízezer az előző este még egészen bizonyosan William Crosby zsebében volt.

– Megengedi, hogy körülnézzek odafönt?

Az igazgató zavarban volt, de végül csak beadta a derekát, és Maigret fölliftezhette a harmadik emeletre.

Szokásos luxuslakosztályba lépett be: két hálószoza, két mosdó, egy szalon és egy budoár.

Az ágyak nem voltak bevetve, a reggelit még nem szedték le. Az inas éppen az amerikai szmokingját kefélt, míg a másik szobában egy estélyi ruha hevert egy székre vetve.

Tárgyak szerteszét: cigarettatartók, egy női kezitáská, egy sétabot, egy felvágatlan regény.

Maigret ismét kilépett a sugárútra, a *Ritzbe* vitette magát, ahol a főkomornyik megerősítette, hogy Crosbyék Edna Reichberg kisasszony társaságában a 18-as asztalnál ültek előző este. Kilenc óra körül érkeztek, és legalább fél háromig maradtak. A komornyik nem vett rajtuk észre semmi rendkívülit.

– No de a bankjegyek... – morogta Maigret a Vendome téren átkelve.

Olyan váratlanul torpant meg, hogy majdnem felbukott egy limuzin sárhányóján.

– Mi a csudáért mutatta meg nekem Radek a bankókat? Szép kis história: most nálam vannak a bankjegyek, és aligha tudnám törvényesen megindokolni, hogy miért... És mit keres az egészben a Szajna...?

Hirtelen minden gondolkodás nélkül leállított egy bérkocsit.

– Mennyi idő alatt érne el Nandyba? Az kevéssel Corbeilen túl van...

– Egy óra alatt... Sikosak az utak...

– Indulás! De előbb még álljon meg egy trafiknál...

Maigret befészkelte magát a kocsii hátuljába, s míg az ablakon odakint gyöngyöztek az esőcseppek, bent pedig bepárasodott az üveg, ő felettébb kedvére töltötte el a következő egy órát.

Megállás nélkül pipázott, jól beburkolózott az egész Orfèvres rakparton elhíresült fekete felöltőjébe.

Külvárosi tájak követték egymást, majd az októberi vidék képei: néha-néha, két háztető vagy a kopár fák ágai között felvillant a Szajna szürke szalagja.

„Radeknak csak egy oka lehetett rá, hogy beszéljen velem és megmutassa a bankjegyeket: egy újabb rejtélyt lök elém, hátha így egy kis időre sikerül eltérítenie a nyomozást... De vajon miért tenné? Hogy Heurtinnek több ideje legyen elmenekülni? Vagy Crosbyt akarja gyanúba keverni? De hiszen azzal önmagát is gyanúba hozná!"

Maigret fülében visszhangzottak a cseh férfi szavai: „Maga már a legelején csupa téves adatból indult ki...”

Ördögöt! Hiszen a főfelügyelő épp azért tudta elérni, hogy az esküdtbíróóság ítélete dacára kiegészítő vizsgálatot rendeljenek el, mert nem hagyta magát tévútra vezetni.

De mennyire voltak tévesek azok az alapok, és hogy lehettek azok? Hisz egyes tárgyi bizonyítékokat lehetetlen volt megmásítani!

Legfeljebb arra lehetett gondolni, hogy Hendersonné és a házvezetőnő gyilkosa elemelte Heurtin cipőjét, és azzal hagyott hátra talpnyomokat a villában.

De már az ujjlenyomatokkal nem lehetett volna eljátszani ugyanezt. Azokból pedig bőven találtak a függönyökön, az ágyneműn, csupa olyan holmin, ami nem kerülhetett ki a villából a bűntény éjszakáján.

Akkor hát miben rejlik a tévedés? Heurtint biztosan látták éjfélkor a *Kék Pavilonban*! És hajnali négyre bizonyosan hazaért a Monsieur-le-Prince utcai lakhelyére.

„Maga egy mukkot sem ért ebből a históriából, és egyre kevésbé fogja érteni!” – állította Radek, aki egyszer csak az ügy kellős közepébe került, miután hónapokig senki ügyet sem vetett rá.

Előző este a *Couple-ban* William Crosby egyszer sem nézett a cseh férfira. Amikor Maigret kimondta a nevét, meg se rezsent.

Ám a százfrankos bankók valahogy mégiscsak átkerültek egyikük zsebéből a másikéba!

És Radek mindenáron a rendőrség tudomására akarta hozni ezt a tényt! Sőt, most már ő kívánczozott előtérbe, főszerepre vágyott.

„Pontosan két szabad órája volt attól kezdve, hogy elhagyta a rendőrőrsöt, addig, amíg találkoztam vele a *Couple-ban*... Ez alatt a két óra alatt megborotválkozott, inget váltott... és ekkor jutottak a birtokába a bankjegyek is...”

Maigret meg akarta nyugtatni magát, és ez sikerült is, amikor erre lyukadt ki:

„Ez nem kerülhetett kevesebbe egy félóránál! Vagyis fizikai lehetetlenség lett volna, hogy eljusson Nandyba...”

A falu a Szajnátt uraló fennsíkon terül el. Odafönt sűrű rohamokban támadt a nyugati szél, meghajlította a fákat, míg a látóhatárig elnyúló barnás mezőkön egy vadász aprócska alakja tévelygett.

– Hová vigyem? – tekerte le az ablakát a sofőr.

– Tegyen csak ki a falu szélén... De várjon is meg...

A falu egyetlen hosszan kanyargó utcából állt, annak középtáján cégér: *Evariste Heurtin fogadója*.

Amikor Maigret benyitott, csengőszót hallott, de a színnyomatokkal díszített nagyteremben nem volt senki, pedig Lucas őrmester kalapját ott látta egy szögre akasztva. A főfelügyelő elkurjantotta magát:

– Halló, van itt valaki?

Lépéseket hallott a feje fölül, de öt perc is eltelt, mire valaki hajlandó volt leereszkedni a folyosó végén induló lépcsőn.

Egy hatvan év körüli, viszonylag magas férfi nézett szembe Maigret-vel, a tekintete váratlanul merev volt.

– Mit akar? – kérdezte már a folyosó végéből.

És egyből hozzátette:

– Maga is a rendőrségtől jött?

A fogadós szenvtelenül szólt, nem ejtette tisztán a hangokat, és nem érezte úgy, hogy bármi mást kéne mondania. A lépcső irányába mutatott, amelynek a tövében állt, majd lassan elindult fölfelé.

Föntről zavaros zajok ütötték meg a fülüket. A lépcső szűk volt, a falakat fehérre meszelték. Amikor kinyílt egy ajtó, Maigret Lucas őrmestert pillantotta meg elsőnek: leszegett fejjel állt az ablak mellett, és nem vette észre egyből Maigret-t.

A főfelügyelő szemébe ötlött még egy ágy is, a fölébe hajló alak, meg egy ódon, magas hátú karosszékbe roskadt idős asszony.

A tágas szoba mennyezetén keresztgerenda futott végig, a tapéta helyenként hámlott. A fenyőfa padló meg-megroppant Maigret lépte alatt.

– Csukja be az ajtót! – szólt rá türelmetlenül az ágy fölé hajló férfi.

Egy orvos volt az. Táskája nyitva állt a kerek mahagóni asztalon. A lehangolt képet vágó Lucas végre közelebb jött Maigret-hez.

– Máris itt van?... Hogy csinálta? Még egy órája sincs, hogy telefonáltam...

Lecsupaszított mellkassal, kiálló bordákkal az ölmosan sápadt bőrű Joseph Heurtin hevert az ágyon, akár egy törött használati tárgy.

Az öregasszony tovább nyögdécselt. Az apa a halálraítélt ágya fejénél állt, és rémisztően üres tekintettel meredt maga elé.

– Menjünk ki! – szólt Lucas. – Beszámolok a fejleményekről...

Kiléptek a szobából. Az őrmester habozva állt meg a lépcsőpihenőn, benyitott egy másik szobába, ahol még nem

raktak rendet. Női ruhák heverték szanaszét. Az ablak a hátsó udvarra nézett, tyúkok kapirgáltak az ázott trágyadombon.

-Nos?

-Az ördög vigye el ezt az egész délelőttöt! Miután felhívtam magát, egyből visszajöttem, és intettem a csendőrnek, hogy most már elmehet... Ami azután történt, azt apránként fejtettem meg... Az öreg Heurtin velem maradt a nagyteremben. Megkérdezte, kérek-e valamit enni... Éreztem, hogy gyanakodva méreget, pláne miután elmondtam, hogy talán éjszakára is maradok, és találkozóm van valakivel... Egyszer csak sutyorgást hallottam a konyhából, a folyosó végéből, mire a tulaj is meglepetten hegyezte a fülét... „Te vagy az, Victorine?” – kiáltott ki. Két-három percig csönd volt, aztán bejött az öregasszony, igen furcsa képet vágott... Mint akit valami nagy megrázkódtatás ért, mégis igyekszik természetesen viselkedni... „Megyek, megfejem a teheneket...” - jelentette ki. „Ilyenkor?” Mégis elindult hátra, fa-cipőben, kendővel a fején, miközben a férje kiment a konyhába, ahol csak a lánya maradt... Egy-két hangosabb szó megütötte a fülemet, zokogást is hallottam, de csak egy mondatot értettem világosan: „Sejthettem volna: mihelyt megláttam, milyen képet vág az anyád...” Azzal öles léptekkel kiment az udvarra... Kinyitott egy ajtót, nyilván az ólét, ahová Joseph Heurtin elbújt... Egy óra is eltelt, mire visszajött, a lánya akkor két kocsisnak töltött innivalót. A lánynak vörös volt a szeme. Nem mert ránk nézni. Bejött az öregasszony is. Újra összedugták a fejüket a ház hátuljában. Amikor újból föltűnt az apjuk, már olyan volt a nézése, mint most... Csak később jöttem rá a nagy jövés-menés okára... A két nő rátalált Joseph Heurtinre az ólban, és úgy döntöttek, hogy nem szólnak az öregnek... De az megérezte, hogy van valami a levegőben... Amikor a felesége már nem volt bent, kifaggatta a lányát, és az nem tudta tartani a száját... Erre kiment a legényhez, és közölte vele, hogy nem lépheti át többé a háza küszöbét... Maga is látta, hogy milyen az öreg... Becsületes ember, nyilván erősen tartja magát az elveihez... Persze egyből rájött, hogy engem honnan szalajtottak... Nem hiszem, hogy a kezemre játszotta volna a srácot... Sőt, talán fel is tette magában, hogy segít neki eltűnni... Akárhogyan is, tíz órakor, amikor jól kiláttam az udvarra néző ablakon, arra lettem figyelmes, hogy az öregasszony az eső dacára, harisnyás lábbal, szinte a falhoz tapadva az ól felé tart. Pár pillanat telik csak el, és hangos kiabálást hallok... Nem kívánom magának azt a látványt, főnök!... Ugyanabban a pillanatban értem oda, mint az öreg Heurtin, és

esküszöm, láttam, ahogy a veríték szó szerint előnti a halántékát... A legény furcsa testtartásban támasztotta a falat, és csak közélről nézve derült ki, hogy felakasztotta magát egy szögre. Az öregnek nagyobb volt a lélekjelenléte, mint nekem. O vágta le a fiát a kötélről. Lefektette a szénára, tüstént előrehúzta a nyelvét, és kiabált a lányának, hogy szaladjon orvosért... Azóta teljes a káosz... Maga is látta... Még most is elszorul a torkom... Nandyban senki nem tudja az igazságot... Azt hiszik, az öregasszony esett ágynak... Ketten föl vittük az emeletre a magatehetetlen fiút, és az orvos már egy órája tapogatja... Állítólag van rá esélye, hogy megússza... Az apjának azóta egy hang se hagyta el a száját... A lány idegrohamot kapott, be kellett zárni a konyhába, hogy abbahagyja a kiabálást...

Kinyílt egy ajtó. Maigret kilépett a lépcsőpihenőre. Az orvos indulni készült.

Egyszerre mentek le, Maigret a söntésben megállította a másikat.

– Doktor úr, a bűnügyi rendőrségtől jöttem... Hogy van a beteg?

A körorvos nem is próbálta titkolni, hogy kevésbé rokonszenvez a rendőrséggel.

– Beviteti? – kérdezte rosszkedvűen.

– Nem tudom... Milyen állapotban van?

– Még épp jókor akasztották le... De beletelik pár napba, míg helyrejön egy kissé... A Santéban gyöngült le ennyire?... Mintha minden vér kiszaladt volna az ereiből...

– Nyilván megérti: meg kell hogy kérjem, ne szóljon senkinek a történeteikről...

– Felesleges kérnie... Orvosi titoktartás is van a világon...

Addigra a családapa is lejött az emeletről. Le nem vette a szemét a főfelügyelőről, de nem kérdezett semmit. Önkéntelenül levette a pulton álló két üres poharat, és a mosogatóba merítette őket.

A jelenetben elfojtott szorongás érződött. A három férfi fülét megütötte a lány zokogása. Végül Maigret felsóhajtott.

– Szíve szerint itthon tartaná még egy darabig? – kérdezte az öreg arcvonásait fürkészsze.

Válasz nem érkezett.

– Egy emberemet kénytelen leszek itt hagyni a házban...

A fogadós tekintete előbb Lucas-n állapotodott meg, majd megint a pult fölé hajolt. Egy könnycsepp gördült végig az orcáján.

– Megesküdött az anyjának... – kezdte.

De aztán elfordította a fejét. Nem jött szó a szájára. Egy pohárka rumból próbált erőt meríteni, de amikor az ajkához ért a folyadék, összerázkódott.

Maigret Lucas-hoz fordult, csak ennyit mormogott:

– Maradj itt...

Nem ment ki egyből az utcára. A folyosó felé került, ráakadt a hátsó udvarra nyíló ajtóra. A konyhaablak üvegén át egy női alak sejlett fel: a falnak tapadt, fejét a karjai közé rejtette.

A trágyadomb mögött tárva-nyitva állt az ólkapu, a vasszögön még ott himbálózott a kötélvég.

A főfelügyelő megvonta a vállát, sarkon fordult. A söntésben már csak Lucas-t találta.

– Hol van az emberünk?

– Odafönt...

– Nem mondott semmit?... Hamarosan küldök valakit, fölváltatlak... Naponta két telefonhívást várok el...

– Te vagy a bűnös, te vagy a gyilkosa! – zokogott az öregasszony az emeleten. – Menj innen! Gyilkos vagy! Megölted a fiamat! Az én kicsi fiamat!

Megcsendült az ajtócsengő. Maigret kilépett az ajtón, és a falu végén várakozó taxihoz indult.

8.

Idegen a házban

Amikor Maigret Saint-Cloud-ban, Hendersonék villájával szemben kiszállt a taxiból, kevéssel múltott délután három óra. Nandy-ból visszajövet eszébe jutott, hogy még nem adta vissza az amerikai nő örököseinek a kulcsot, amelyet júliusban a nyomozás céljára kapott.

Minden konkrét cél nélkül jött, vagyis inkább abban a reményben, hogy a véletlen folytán fölfedezhet valami eddig megbúvó részletet, vagy hogy a hely szelleme új gondolatokra ihleti.

A park nevet alig érdemlő kert közepén tágas, stílustalan főépület terpeszkedett, oldalában kétes ízlésre valló tornyocska.

Minden ablaktábla zárva volt. A sétányokat elborította az avar.

A főfelügyelő könnyedén betaszította a kerítéskaput. Kissé nyomasztó érzés fogta el: a néptelen hely inkább temetőt idézett, mint lakóhelyet.

Kedvetlenül fölbaktatott a fellengzős gipszszobrok között a tornác négy lépcsőfokán, melyek fölé egy lámpaoszlop magasodott. Kinyitotta a bejárati ajtót, és egy darabig szoktatnia kellett a szemét az odabent uralkodó félhomályhoz.

Baljóslatú volt ez a szegényes pompa. A földszintet már négy éve, azaz Henderson halála óta nem használták.

A legtöbb bútor és berendezési tárgy mégis a helyén maradt. Amikor például Maigret a nagy szalonba lépett, a kristálycsillár halk csörömpölésbe kezdett, és lába alatt megreccsent a padló.

Kíváncsiságból felkattintotta a villanykapcsolót. A húsz lámpából tíz világított. Az izzókat olyan sűrű porréteg lepte, hogy tompán szórták a fényt.

Az egyik sarokban értékes szőnyegek heverték összetekerve. A foteleket a helyiség egyik végében tolták össze, odébb bőröndök álltak rendetlen halomban. Egyik üres volt, egy másikban még mindig ott hevert a halott férfi ruhája, naftalingolyócskákkal.

Pedig már négy éve, hogy nem él! Henderson fényűző házban lakott. Olyan fogadásokat adott ebben a nappaliban, hogy az újságok is beszámoltak róluk.

A hatalmas kandalló párkányán egy megkezdett havanna szivaros doboz árválkodott. A háznak talán ezen a pontján érezte leginkább az ember, milyen nyomasztóan nagy az épület.

Hendersonné közeljárt a hetvenhez, amikor megözvegyült. Túl megfáradt már ahhoz, hogy új élet szervezésébe kezdjen. Visszavonult a lakosztályába, bezárkózott, a ház többi részét pedig átadta az enyészetnek.

Korábban a házaspár nyilván boldog volt itt, csillogó életet élt, világvárosok elitjét látta vendégül...

És azután nem maradt más, csak egy öregasszony, aki bezárkózott a társalkodónőjével!

És egy éjszaka aztán ezt az öregasszonyt is...

Maigret átvágott két másik szalonon, egy díszes ebédlőn, és egy széles lépcsősor tövében találta magát, amelynek fokait egészen az emeletig márványból faragták.

A teljesen kihalt házban a legapróbb zörej is nagy visszhangot keltett.

Crosbyék semmihez nem nyúltak itt. Még az is lehet, hogy nagynénjük temetése óta be se tették ide a lábukat.

Annyira elhanyagolt volt a ház, hogy a lépcső szőnyegén a főfelügyelő arra a gyertyára bukkant, amelyet ő maga használt a nyomozása során.

Amikor az első lépcsőfordulóra ért, megtorpant, mert valami furcsa érzés fogta el, először nem is értette, hogy miért. Visszatartott lélegzettel fülelt.

Hallott volna valamit az imént? Nem volt benne biztos. De valamilyen oknál fogva egészen világosan érezte, hogy nincsen egyedül a házban.

Mintha az élet valamilyen rezzenését észlelte volna. Először csak vállat vont. De amikor benyitott az előtte nyíló ajtón, összevonta a szemöldökét, és mohón beszívta a levegőt.

Dohányszag volt az, ami az imént megütötte az orrát. Méghozzá nem kihűlt dohány büze. Ebben a lakrészben pár perce még dohányzott valaki. Vagy talán még most is dohányzik?

Pár gyors lépést tett, a halott asszony budoárjában találta magát. A hálószoba ajtaja félig nyitva állt, de oda belépve Maigret nem látott semmit. A szagot viszont egyre határozottabban érezte. Ráadásul a padlón némi cigarettahamu is hevert.

– Van itt valaki?

Szerette volna jobban uralni az érzelmeit, de hiába próbálta visszafogni magát.

Mintha a körülmények is összeesküdtek volna, hogy felzaklassák. A hálószobában alig nyúltak valamihez, éppen csak a vérengzés nyomait tüntették el. Hendersonné egyik ruhája még

ott feküdt a párnázott karosszéken. A redőnyről szabályos fénycsíkok vetültek a padlóra.

S ebben a szokatlan félhomályban megmozdult valaki.

Maigret zajt hallott a fürdőszobából, valami fémes zörejt. Belépett a helyiségbe, nem látott senkit, de ezúttal tisztán hallotta a lépéseket egy lomtárba nyíló ajtó túloldalán.

Önkéntelenül megtapintotta a revolverzsebét. Berontott a lomtár ajtaján, átrohant rajta, egy hátsó lépcsőre jutott.

Itt világosabb volt, mert a Szajnára nyíló ablakokra nem raktak redőnyt.

Valaki csöndesen óvakodott fölfelé a lépcsőn. A főfelügyelő megismételte:

– Van itt valaki?

Maigret egyre izgatottabb lett. Talán épp most fog megvilágosodni minden, amikor a legkevésbé sem számított rá?

Futásnak eredt. Főnt az emeleten ajtó csapódott. Az ismeretlen menekülni próbált, átszaladt egy szobán, kinyitott és becsukott egy újabb ajtót.

Maigret egyre közelebb ért hozzá. Akárcsak a földszinten, itt is általános volt az elhanyagoltság: a korábban vendégszobaként szolgáló helyiségekben alig lehetett lépni a bútoroktól és a sokféle kacattól.

Egy váza nagy csörömpöléssel a padlóra zuhant. A főfelügyelő csak egy dologtól tartott: nehogy egy olyan ajtóba ütközzön, amelyet a menekülő időközben kulcsra tudott zárni.

– A törvény nevében! – próbálkozott.

De a másik csak rohant tovább. Már az emelet közepe táján tartottak. Maigret egyszer csak épp akkor tette rá a kezét egy kilincsre, amikor a túloldalon az ismeretlen igyekezett elfordítani a kulcsot a zárban.

– Nyissa ki, különben...

A kulcs elfordult. Bekattant a zár, mire a főfelügyelő habozás nélkül nekiveselkedett, párat lépett hátra, és vállát az ajtóablaknak vetette.

Az ajtó megreccsent, de nem engedett. A szomszéd szobában kitárult egy ablak.

– A törvény nevében...

Eszébe se jutott, hogy ő maga is törvényellenesen tartózkodik az immár William Crosby tulajdonát képező házban, hiszen nincsen nála szabályos házkutatási végzés.

Kétszer-háromszor is nekiugrott az ajtónak, mire az egyik tábla végre kezdett beszakadni.

Éppen az utolsó rohamra készült, amikor fegyver dörrent, majd olyan óriási csönd állott be, hogy Maigret megmerevedett, eltátotta a száját.

– Ki az?... Nyissa ki!

Pisszenés sem hangzott. Még az újra felhúzott revolver jellegzetes kattánása sem.

A főfelügyelő erre dühbe gurult, vállát és jobb oldalát nem kímélve ismét nekifeszült az ajtónak, amely most váratlanul engedett, de olyan hirtelen, hogy Maigret a szoba közepén találta magát, és kis híján elterült.

A nyitott ablakon hideg, nedves levegő áramlott be, odakint egy vendéglő fényeit, egy villamos sárga tömegét is ki lehetett venni.

A padlón egy férfi ült, hátát a falnak vetette, enyhén balra dőlt.

Maigret már a ruházat sűrű foltjáról, a test körvonalairól ráismert William Crosbyra, de az arcvonásai alapján már bajosan tudta volna azonosítani.

Az amerikai ugyanis közvetlen közelből, a száján keresztül golyót eresztett a fejébe, és a koponyája fele hiányzott.

Maigret lassan, borús képpel újból végigment minden szobán, felkattintotta a villanykapcsolókat. Egy-két lámpából már hiányzott az égő, de meglepő módon a legtöbb még működött.

Néhány homályos ponttól eltekintve az egész ház felülről lefelé fényárba burkolózott.

A főfelügyelő Hendersonné szobájában, az éjjeliszekrényen talált rá egy telefonkészülékre. Nem gondolta, hogy érdemes volna, mégis felemelte a kagylót, és a kattánás arról árulkodott, hogy a vonalat nem kapcsolták ki.

Soha nem érezte még ennyire egy házban a halál jelenlétét, mint most.

Hiszen épp annak az ágnak a peremén gubbasztott, amelyben az öreg hölgyet meggyilkolták. Szemközt pont rálátott arra az ajtóra, amely mögött a házvezetőnő holttestére letek.

Odafönt pedig, egy lepusztult szobában, újabb holttest hevert az ablak mellett, amelyen beáramlott az este esős levegője.

– Halló! Adja, kérem, a főkapitányságot.

Akaratlanul is halkán beszélt.

– Halló, a bűnügyi rendőrség igazgatóját kérem... Itt Maigret... Halló! Maga az, főnök?... William Crosby öngyilkosságot követett el az imént, a saint-cloud-i villában... Halló, igen! Itt vagyok a helyszínen... Megtenné a szükséges lépéseket?... Igen, jelen voltam... Négy méterre se lehettem... Egy zárt ajtó választott el

tőle... Tudom... Nem, nem tudok magyarázatot adni... Talán majd később...

Miután letette a kagylót, percekig mozdulatlanul meredt maga elé.

Azután öntudatlanul, komótosan tömni kezdte a pipáját, de rágyújtani már elfelejtett.

Úgy érezte, mintha a villa egy üres, hideg doboz lenne, s ő maga valami apró kis lény ebben a dobozban.

– Téves alapokból indultam ki... – nyögte végül félhangon. Kis híján visszament az emeletre. De mi haszna lenne? Az amerikai már úgylis halott... Jobb kezében még ott szorongatja a revolvért, amellyel megölte magát.

Maigret fanyarul elmosolyodott, amikor arra gondolt, hogy Comélieau bírót nyilván éppen most értesítik a történekről. Alighanem ő maga fog kiszállni, helyszínelőkkel és bűnügyi orvosszakértőkkel.

A falon egy nagy olajfestmény függött: Henderson urat ábrázolta ünnepélyes öltözetben, a Becsületrend nagy szalagjával és külföldi kitüntetésekkel a mellén.

A főfelügyelő járkalni kezdett, benézett a szomszéd szobába, amely Elise Chatrier-é volt. Kinyitott egy szekrényt: gondosan felakasztott fekete selyem- és posztóruhákat látott.

Figyelte, hall-e zajokat az utcáról. Megkönnyebbülten sóhajtott, amikor két autó szinte egyszerre fékezett a kapu előtt. Azután hangokat hallott a parkból. Comélieau szokásosan ideges, túlzottan éles hangja ütötte meg a fülét:

– Teljesen valóságos... megengedhetetlen...

Maigret, akár egy vendégei elé siető gondos házigazda, az előtér felé indult, s amikor kinyílt a lenti ajtó, máris leszólt:

– Erre!

Később is megmaradt emlékezetében a bíró aznapi viselkedése. Egyszer csak ott állt Maigret előtt, zordan a szemébe meredt, ajka remegett a felindultságtól, és végül kibökte:

– Magyarázatot várok, főfelügyelő úr...

Maigret erre egyszerűen végigkalauzolta a melléklépcsőkön és a második emelet szobáin.

– Parancsoljon...

– Maga hívta el ide?

– Fogalmam sem volt róla, hogy itt van... Szinte véletlenül jártam erre, még egyszer meg akartam bizonyosodni róla, hogy egyetlen nyomot sem hanyagoltunk el...

– Hol volt Crosby?

– Nyilván a nagynénje szobájában... Azután futásnak eredt... Elindultam a nyomában... Amikor erre a helyre értünk, és már majdnem rátörtem az ajtót, öngyilkosságot követett el.

A bíró tekintetéből akár azt is ki lehetett volna olvasni: azzal gyanúsítja Maigret-t, hogy ő találta ki az egész históriát. Pedig csak azért nézett ilyen bőszen, mert ki nem állhatta a bonyodalmakat.

Az orvos vizsgálni kezdte a holttestet. A helyszínelők buzgón fényképeztek.

– Heurtin? – kérdezte kurtán Comélieau.

– Ha úgy kívánja, bármikor bevonulhat újból a Santéba...

– Megtalálta?

Maigret vállat vont.

– Akkor hát minél hamarább!

– Parancsára, bíró úr...

–Nincs semmi más mondanivalója?

– Egyelőre nincsen.

– Még mindig úgy gondolja, hogy...

–Hogy nem Heurtin a gyilkos? Fogalmam sincs! Tíz napot kértem magától, és még csak négy telt el...

– Hová megy most?

–Nem tudom...

Maigret a zsebébe mélyesztette a kezét, elnézte az ügyészségi nyüzsgését, majd hirtelen ötlettel lement Hendersonné szobájába, és fölvette a telefont.

–Halló, az *V. György* szállót kérném... Halló! Megmondaná, hogy ott van-e Crosbyné asszony?... Mit mond?... A teaszalonban?... Köszönöm... Nem, nem hagyok neki üzenetet...

Comélieau bíró utánajött, az ajtó mellett állt, és ridegen tekintett rá.

– Látja, hogy milyen bonyodalmakat...

Maigret nem felelt, a fejébe nyomta a kalapját, és kurtán-furcsán elköszönt a bírótól. Miután az imént nem szólt a taxinak, hogy várja meg, a saint-cloud-i hídig kellett kutyaolnia, míg talált egyet.

Halk zeneszó. Löttyögő párocskák. Csinos fiatal nők kis csoportjai az asztaloknál, nagyrészt külföldiek. Az *V. György* szálló teaszalonjának diszkrét eleganciája.

Maigret, miután kelletlenül beadta a felöltőjét a ruhatárba, odalépett ahhoz a csoporthoz, amelyikben ráismert Edna Reichbergre és Crosbynéra.

Egy skandináv kinézetű fiatalember volt a társaságukban, aki mulatságos dolgokat mesélhetett, mert a két nő nagyokat kacagott.

– Madame Crosby... – hajtotta meg magát a főfelügyelő.

A nő furcsálló pillantást vetett rá, majd asztaltársai felé fordult, mint akit meglep, hogy itt zavarják.

– Hallgatom...

– Volna egy perce a számomra?

– Most azonnal?... De hát miről...

A férfi komorsága láttán mégis fölállt, nyugodt helyet keresve körülnézett.

– Jöjjön át a bárba... Ilyenkor senki nincs ott.

Csakugyan, a bár kihalt volt. Mindketten állva maradtak a bárpultnál.

– Tudta ön, hogy a férje ma délután Saint-Cloud-ba készül?

– Nem értem... A férjem oda megy, ahová...

– Azt szeretném tudni, beszélt-e magának arról, hogy ellátogat a villába...

– Nem...

– Jártak ott együtt azóta, hogy...

Az asszony megrázta a fejét.

– Egyszer sem! Olyan szomorú ott...

– A férje ma egyedül elment oda...

A nőt kezdte elfogni a nyugtalanság, türelmetlenül nézett a főfelügyelő szemébe.

– Igen, és...?

– Baleset érte...

– Autóbaleset, ugye?... Fogadni mertem volna...

Edna odakíváncsiskodott hozzájuk egy ottfelejtett kézitáska ürügyén.

– Nem, asszonyom... A kedves férje kezét emelt önmagára...

A fiatalasszony tekintetébe meglepetés, majd kétely költözött. Egy pillanatig úgy tűnt, talán még el is neveti magát.

– William?

– Egy revolver volt nála, azt fogta magára...

Maigret csuklóját két lázas kéz kulcsolta át, és Crosbyné hevesen, angolul faggatni kezdte.

Azután hirtelen egész testében összerázkódott, elengedte a főfelügyelő kezét, visszahőkölt.

– Asszonyom, kénytelen vagyok közölni önnek, hogy a férje két órával ezelőtt a saint-cloud-i villában elhalálozott...

A nő már nem is figyelt rá. Nagy léptekkel átszelte a teaszalont, Ednára és az asztaltársukra ügyet se vetve kiment az előcsarnokba, majd fedetlen fővel, üres kézzel kilépett az utcára.

– Hívassak autót? – kérdezte az ajtónálló.

De az asszony addigra már be is ugrott egy taxiba, és odakiáltotta a sofőrnek:

– Saint-Cloud-ba... Gyorsan!

Maigret nem ment utána, kivette a felöltőjét a ruhatárból, s mivel épp közeledett a Cité felé tartó autóbusz, felugrott a peronjára.

– Senki nem keresett telefonon? – állt meg az irodaszolga előtt.

– De igen, két óra körül... Van róla egy feljegyzés az asztalán...

A feljegyzésben ez állt:

Janvier felügyelő Maigret főfelügyelőnek. Ruhapróba a szabónál. Ebéd Montparnasse körüti vendéglőben. Két órakor kávé a Coupole-^a/7. Kétszer telefonált.

És délután két óra óta vajon mit művel?

Maigret elfészkelődött a karosszékében, miután kulcsra zárta az irodája ajtaját. Nagyon meglepődött, amikor fölébredt: az órája fél tizenegyet mutatott.

– Senki nem keresett telefonon?

– Hát itt volt? Azt hittük, elment! Comélieau bíró úr kétszer is hívta...

– És Janvier?

– O nem!

Fél óra múlva Maigret belépett a *Coupole* bárhelyiségébe, de hiába kereste Radekot és a felügyelőt. Félrevonta a bárpincért.

– Visszajött a cseh fickó?

– Az egész délutánt itt töltötte, a maga barátjával együtt... Tudja, a ballonkabátos fiatalemberrel...

– Egy asztalnál ültek?

– Igen, ott, abban a sarokban! Mindketten megittak legalább négy whisky...

– Mikor mentek el?

– Előtte megvacsoráztak a sörözőben.

– Együtt?

– Együtt... Tíz óra körül távozhattak...

– Nem tudja, hová mentek?

– Kérdezze a kifutófiút... Ő hívott nekik előre egy taxit...

A fiú jól emlékezett.

– Nézze csak, ez a kék taxi volt az, amelyik rendszerint itt várakozik... Nem mehettek messzire, ha a kocsi már vissza is jött...

A sofőr egy perc múlva már rá is vágta:

– Azt a két utast?... A *Pelikánba*, vittem őket, az Écoles utcába...

– Indulás!

Maigret mogorva képpel vonult be a *Pelikánba*, lerázta az ajtónállót, aztán a pincért is, aki be akarta vezetni a nagyterembe.

A bárpultnál nyüzsgő nőcskék és mulatozók között rögtön rátalált a két férfira, akit keresett: az egyik sarokban gubbasztottak két magas bárszéken.

Maigret egy szempillantással felmérte, hogy Janvier-nak gyanúsan csillog a szeme, és erősen kipirult az arca.

Radek viszonylag józanul méregette a poharát.

Maigret habozás nélkül közelebb lépett, pedig a láthatóan részeg felügyelő mindenféle jelekkel igyekezett a tudomására hozni: „Minden rendben, hagyja csak rám! Ne is mutatkozzon!”

A főfelügyelő lecövekelt a két férfi mellett. A cseh kásás hangon morogta:

– Nicsak!... Ismét velünk!

Janvier tovább gesztikulált, de csak ő hihette, hogy egyszerre diszkréték és egyértelműek a jelei.

– Mit iszik, főfelügyelő úr?

– De fölvitte a jóisten a dolgát, Radek...

– Pincér! Az úr számára is ugyanezt...

A cseh lehajtotta az előtte álló keveréket, és felsóhajtott:

– Hallgatom!... Hallgatod te is, ugye, Janvier?

Azzal hátba vágta a felügyelőt.

– Régen járt utoljára Saint-Cloud-ban? – kérdezte tagoltan Maigret.

– Én?... Haha! Jó vicc!

– Tudja, hogy már egy holttesttel több van?

– Majd örülnek a sírásók... Egészségére, főfelügyelő úr!

Radek nem komédiázott. Részeg volt, Janvier-nál ugyan kevésbé, de ahhoz eléggé, hogy kidülledt szemmel kapaszkodjon a bárpult rúdjaiba.

– És kinek volt ekkora mázlija?

– William Crosby-nak...

Úgy tűnt, Radek pár percre megpróbál felülkerekedni a részegségén, mint aki hirtelen tudatára ébred a pillanat jelentőségének.

Azután felröhögött, hátradőlt, és intett a bárpincérnek, hogy töltsön újra a poharakba.

– Hát akkor úgy kell magának...

– Hogy értsem?

-Hát úgy, hogy soha nem fog rájönni, öregem! Most még kevésbé, mint eddig! Megmondtam magának már az elején... Most pedig szeretnék valami igen jó dolgot javasolni magának... Janvier-val már meg is egyeztünk benne... Magát megbízták, hogy maradjon a nyomomban... Nekem édes mindegy... De ahelyett, hogy bohóckodunk, és egyikünk ostobán kullog a másik nyomában, szerintem sokkal értelmesebb, ha inkább együtt szórakozunk. .. Vacsorázott már? Soha nem tudjuk, mit hoz a holnap, inkább mulassunk még ma egy jót... Itt egyik nő szebb, mint a másik... Mindegyikünk válasszon magának egyet... Janvier már ajánlatot is tett annak a kis barnának amott... Én még nem döntöttem. .. Természetesen én állom a cechet... Na, mit szól hozzá?

Radek a főfelügyelőre nézett, aki viszonzta a pillantását. És Maigret már nyomát se látta részegségnek a másik arcán.

Radek szemében ismét élénk értelem csillant, és transzcendens gúnnyal, heves benső ujjongással tekintett a főfelügyelőre.

9.

Másnap

Reggel nyolc óra volt. Maigret, aki négy órával azelőtt hagyta ott Radekot és Janvier-t, feketekávét ivott, s közben lassan, a mondatok között szünetet tartva, elnagyolt betűkötésekkel körmölte:

Július 7. – Éjfélkor Joseph Heurtin megiszik négy pohárral a saint-cloud-i *Kék Pavilonban*, a zsebéből kiesik egy harmadosztályú vonatjegy.

Fél háromkor késszűrásokkal megölik Hendersonnét és a házvezetőnőjét. A gyilkos által hátrahagyott nyomok Heurtinre vallanak.

Négy órakor Heurtin hazaér a Monsieur-le-Prince utcába.

Július 8. – Heurtin a szokásos munkáját végzi.

Július 9. – A cipőtalpnyomok alapján Heurtint letartóztatják a főnökénél, a Sévres utcában. Nem tagadja, hogy járt Saint-Cloudban. Kijelenti, hogy nem gyilkolt.

Október 2. – Joseph Heurtin továbbra is tagad; halálra ítélik.

Október 15. – A rendőrség által kieszelt terv alapján Heurtin megszökik a Santéból, egész éjjel Párizsban kószál, végül a *Citanguetten* köt ki, ahol elalszik.

Október 16. – A reggeli lapok kommentár nélkül számolnak be a szökésről.

Tíz órakor a *Coupole* bárjában egy ismeretlen levelet ír a *Füttyszónak*, föltárva benne a rendőrség cinkosságát. Egy külföldi férfiről van szó, aki szándékosan bal kézzel ír, és valószínűleg gyógyíthatatlan kórban szenved.

Este hat órakor Heurtin föláll az asztaltól. Dufour felügyelőt, aki el akarja venni tőle a kezében tartott újságot, egy szódásüveggel fejbe veri. Heurtin a zűrzavart kihasználva leoltja a villanyt és elmenekül, míg a rémült felügyelő a levegőbe lő, de hiába.

Október 17. – Délben William Crosby, a felesége és Edna Reichberg aperitifet isznak törzshelyükön, a *Coupole* bárjában. A Radek nevű cseh egy asztalnál tejeskávét és joghurtot fogyaszt. Crosbyék és Radek láthatóan nem ismerik egymást.

Odakint az elcsigázott, kiéhezett Heurtin valakire vár.

Crosbyék kilépnek, de ügyet sem vet rájuk.

Heurtin tovább vár, *pedig Radekon kívül már senki nem maradt a bárban.*

Öt órakor a cseh kaviárt rendel, nem hajlandó fizetni, és két rendőr kíséri ki a *Coupole*-ból.

A cseh távozása után Heurtin rögtön elhagyja az őrhelyét, és elindul szülei házába, Nandyba.

Ugyanaznap este kilenckor Crosby az *V. György* szálloda pénzváltójánál átvált egy százdollárost, és zsebre gyűri a kapott francia bankj egykötegeket.

Feleségével együtt részt vesz egy jótékonysági esten a Ritzben, hajnali három körül ér vissza, utána nem hagyja el a lakosztályát.

Október 18. – Nandyba érve Heurtin bemászik egy ólba, ahol rátalál az anyja, és elbűjtatja.

Kilenckor az apja megneszeli a jelenlétét, kimegy hozzá, és ráparancsol, hogy az éjszaka beállta előtt távozzék.

Tíz órakor Heurtin öngyilkosságot kísérel meg, felakasztja magát az ólban.

Párizsban Radekot hét óra körül elengedik a montparnasse-i rendőrőrsről. Egy csellel megszabadul az őt követő Janvier felügyelőtől, megborotválik és valahol inget is vált, pedig egy centime sincs a zsebében.

Tíz órakor mindenki szeme láttára belép a *Coupole*-ba, előhúz egy ezerfrankost, és leül.

Hamarosan észreveszi Maigret-t, az asztalához hívja, kaviárt rendel neki, és kéretlenül a Henderson-ügyre tereli a szót: szerinte a rendőrség nem fog semmire rájönni.

Pedig soha rendőr nem ejtette ki Henderson nevét Radek előtt.

Hirtelen ötlettel tíz köteg százfrankost dob az asztalra, hozzáteszi, hogy vadonatújok és így könnyen azonosíthatóak.

William Crosby, aki hajnali háromkor tért vissza a szállására, *azóta sem hagyta el a szobáját*. A bankjegyek mégis ugyanazok, mint amelyeket az előző este ő kapott az *V. György* szálloda pénzváltójától a zöldhasújáért.

Janvier felügyelő a *Coupole*-ban marad, hogy szemmel tartsa Radekot. Ebéd után a cseh meghívja Janvier-t egy italra, és *kétszer kimegy telefonálni*.

Négy órakor egy férfi tartózkodik a saint-cloud-i villában, pedig Hendersonné és házvezetőnője temetése óta a ház lakatlan. William Crosby az. Az első emeleten van, amikor lépteket hall a kertből. Az ablakon kinézve rá *kell* hogy ismerjen Maigret-re.

Elrejtőzik. Amikor Maigret a közelébe ér, menekülőre fogja. Fölszalad a másodikra. Szobáról szobára szorul vissza, végül zsákutcába jut, kinyitja az ablakot, látja, hogy arra nincs menekvés, és golyót ereszt a fejébe.

Crosbyné és Edna Reichberg az V. György szálloda teaszalonjában táncolnak.

Radek, miután meghívta Janvier felügyelőt vacsorára, tovább italozik vele a diáknegyedben.

Amikor Maigret este tizenegy körül rájuk talál, mindketten részegek. Radek hajnali négyig egyik bárból a másikba hurcolja őket, iszik, őket is itatja, hol részegnek mutatkozik, hol józannak, szándékosan kétértelmű mondatokban fogalmaz, azt ismételteti, hogy a rendőrség soha nem fog a Henderson-ügy végére járni.

Négy órakor két nőt hív az asztalukhoz. Ragaszkodik hozzá, hogy társai is kövessék a példáját, de mivel azok nem hajlandóak erre, fölmege a nőkkel egy Saint-Germain körúti szállóba. *Október 19.* – Reggel nyolckor a recepció szerint: – A két hölgy még ágyban van. A barátjuk az imént távozott, már fizetett.

Maigret-t olyan ólmos fáradtság fogta el, amelyet ritkán érzett eddig nyomozásai során. Bizonytalanul tekintett a papírra rótt sorokra, szótlánul kezét szorított egy odalépő kollégával, de az üdvözlésére csak intett, hogy hagyja inkább magára.

A lapszélre fölírta: „Megállapítandó, mit csinált William Crosby október 19-én de. tizenegy és du. négy óra között.”

Majd hirtelen dacosan felkapta a telefonkagylót, és a *Coupoles*-1 kérte.

-Az szeretném tudni, hogy mennyi ideje nem érkezett levél Radek névre.

Öt perc múlva megvolt a válasz.

– Legalább tíz napja...

Azután felhívta azt a címet is, ahol a cseh szobát bérelt.

– Körülbelül egy hete! – felelték ott ugyanerre a kérdésre. Magához húzta a telefonkönyvet, kikereszte a postahivatalok listáját, és felhívta a Raspail körútit.

– Van egy Radek nevű előfizetőjük?... Nincsen?... Alighanem csak a kezdőbetűit adja meg a címzett neve gyanánt... A rendőrségtől... Figyeljen, kisasszony... Az illető külföldi, elég rosszul öltözködik, a haja nagyon hosszú, göndör és vörös... Mit mond?... M. V. kezdőbetűkre?... Mikor kapott levelet utoljára?... Igen, nézzen utána... Megvárom... Ne bontson, kérem...

Valaki kopogott. Meg se fordulva kiáltotta:

– Szabad!

– Halló, igen. Mit mond? Tegnap délelőtt kilenc körül?... Postán érkezett a levél?... Köszönöm... Elnézést, még egy pillanatra... Elég vastag boríték volt, ugye, mintha bankjegyekötegeket tartalmazna...

– Egész ügyes! – dörmögte valaki Maigret háta mögött.

A rendőr hátrafordult. A cseh férfi állt ott komor képpel, de a szemében valami alig észlelhető szikra csillant. Leült, folytatta:

– Igaz, elég gyerekes ötlet volt... Most már legalább tudja, hogy tegnap délelőtt pénz érkezett a nevemre a Raspail körüti postahivatalba. Ez a pénz az előző este még a szegény Crosby zsebében volt... De vajon maga Crosby küldte el? Ez az igazi kérdés.

– Az irodaszolga beengedte?

– Épp egy hölgygel volt elfoglalva... Úgy tettem, mint aki itt dolgozik, aztán megláttam a maga nevét az egyik ajtón... Gyerekjáték!... Pedig ha jobban belegondolunk, itt a legmagasabb rendőri szférákban mozog az ember!

Maigret fáradtságot látott Radek arcán: nem egy átvirrasztott éjszaka fáradtságát, inkább egy beteg ember roham utáni kimerültségét. Radeknak táskás volt a szeme, ajkaiból kifutott a vér.

– Van valami mondanivalója?

– Nem is tudom... Csak kíváncsi voltam, hogy érzi magát. Rendben hazaért ma éjjel?

– Nagyon kedves!

Onnan, ahol állt, Radek észrevette a főfelügyelő gondolatfrissítőnek szánt följegyzéseit, s mintha mosoly suhant volna át az ajkán.

– Hallott már a Taylor-ügyről? – kérdezte minden átmenet nélkül. – Persze aligha olvassa az amerikai újságokat... Desmond Tay-lort, az egyik leghíresebb hollywoodi rendezőt 1922-ben meggyilkolták. .. Egy tucat mozisínész keveredett gyanúba, köztük több csinos hölgy is... Mindenkit szabadlára helyeztek. És mit gondol, mit ír ma az újság, ennyi év után?... Fejből idézek, de nekem igen jó az emlékezetem: *A rendőrök már a nyomozás kezdetétől fogva tudták, hogy ki ölte meg Taylort. Csakhogy a rendőrség birtokában lévő kisszámú bizonyíték olyan gyenge bizonyító erővel bír, hogy még ha saját magát adná is föl a bűnös, neki magának kéne tárgyi bizonyítékokkal és tanúkkal megtámogatnia a vallomását...*

Maigret meglepődve tekintett a másikra, aki keresztbe vetette a lábát, cigarettára gyújtott, és folytatta:

– Megjegyzem, ezt személyesen a rendőrfőnök jelentette ki egy évvel ezelőtt... Én egy betűt sem tettem hozzá... Taylor gyilkosát természetesen *soha nem tartóztatták le...*

A főfelügyelő közönyt tettetve hátradólt a karosszékében, fölrakta a lábait az asztalára, és olyan fesztelenül várakozott, mint egy időmilliomos, akit nem is érdekel különösebben a felvetett téma.

– Apropos, utána nézetett végül is William Crosbynak?... A bűntény idején a rendőrségnek ez vagy nem jutott eszébe, vagy nem volt hozzá bátorságuk.

– Miért, maga tud valami újdonsággal szolgálni? – vetette oda Maigret.

– Miért ne tudnék? Igaz, a Montparnasse-on szinte bárki mesélhetne róla magának... Például hogy a nagynénje halálakor több mint hatszázezer frank adóssága volt, még a *Coupole*-ben dolgozó Bobtól is vett föl kölcsönt... Előkelő családokban gyakori az ilyesmi... Hiába az unokaöccse Hendersonnak, ő maga soha nem volt igazán gazdag... Egy másik nagybátyja milliárdos... Egy unokabátyja a legnagyobb amerikai bank ügyintézője... Csakhogy az apja tíz évvel ezelőtt csődbe ment... Érti már? Egyszóval: ő volt a családban a szegény rokon... Ráadásul az összes nagynénjének és nagybátyjának vannak gyerekei, Hendersonékat kivéve... így aztán alig várta már az öreg halálát, meg a feleségéét is, hisz mindkettő elmúlt már hetvenéves... Mit szól ehhez?

– Semmit!

Maigret hallgatása láthatóan bosszantotta a csehet.

– Maga is éppolyan jól tudja, mint én, hogy aki elég értékes név viselője, az nyugodtan megél Párizsban akár üres zsebbel is... Ráadásul Crosby aranyos fickó volt... Soha a légynek sem ártott, nem igaz? Igazi, víg kedélyű életművész volt... Egy nagy gyerek, aki örül az életnek, és mindenbe bele akar kóstolni... Főleg a nőkbe! Minden gonoszság nélkül mondom... Hisz maga is látta Crosbynét... A férfi nagyon szerette az asszonyt... De azért... Még szerencse, hogy az ilyen jelenetek tanúi titkot szoktak tartani... Láttam, Crosby ék egyszer éppen a *Coupole*-ban itták az aperitifet... Egy kis nőcske is várakozott ott, jelt adott Williamnek... mire az odaszólt a nejének: „Engedelmeddel elintéznék valamit itt a közelben...” Mindenki tudta, hogy a következő félórát a legközelebbi garniszállóban tölti a Delambre utcában... És nem csak egyszer esett így, hanem százszor is! S persze a szeretője volt Ed-na Reichberg is, aki amúgy sülve-főve együtt volt Crosbynéval... És még mennyi más nő! Semmit nem tudott megtagadni tőlük... Azt hiszem, szerette mindegyiket.

Maigret ásított, nyújtózkodott.

– Máskor meg, bár a taxiját se tudta kifizetni, vadidegeneket is meghívott egy tucatnyi koktéllra... És hogy nevetett mindig!... Soha nem láttam gondterheltenek... Képzelden el valakit, aki már a bölcsőjében is jókedvű lehetett, akit mindenki szeret, s ő is szeret mindenkit, akinek mindent megbocsátanak, még azt is, amit másnak soha nem néznének el! És ráadásul sikeres is mindenben! ... Maga nem kártyás?... Akkor nem tudja, mi az, amikor a partnere hetest húz, de maga fölcsapja a lapjait, és nyolcása van! Erre a másik is nyolcast húz, maga viszont kilencest... És nem egyszer: ezerszer! Mintha nem is a valóság szegényes mezején élt volna, hanem az álmok birodalmában... Hát ilyen volt Crosby! A huszonnegyedik órában örökölt tizenöt- vagy tizenhatmilliót, mert, ha nem tévedek, némelyik adósságának kifizetéséhez nem habozott utánozni jó nevű családja némely tagjának aláírását...

– Crosby öngyilkos lett! – szólt szenvtelenül Maigret.

A cseh férfi hangtalanul felnevetett, nem lehetett tudni, mi jár az eszében. Felállt, beledobta cigarettáját a szeneskannába, aztán visszaült a helyére.

– *Csak tegnap* lett öngyilkos – szólt rejtelmesen.

– Na idefigyeljen!

Maigret hirtelen nyers hangot ütött meg. Fölemelkedett az asztala mellől, és a magasból Radek szeme közé nézett.

Szinte ijesztő csönd támadt. Maigret végül folytatta:

– Mi az ördögnek jött el ide?

– Beszélgetni... Azt is mondhatnám, hogy besegítek magának... Ismerje el, némi idejébe került volna beszerezni mindazt a tájékoztatást Crosbyról, amit most tőlem megkapott. Akar még mást is hallani, éppilyen hiteleset? Láttam például a kis Reichberg lányt... Húszéves... Nahát: már egykévé William szeretője, de az egész napot Crosbyval tölti, mézesmázoskodik vele... Pedig már réges-rég eldöntötték, ő meg a szeretője, hogy Crosby elválik a nejtől, és elveszi Ednát... Csakhogy Reichberg iparbárányát William nem veheti el mindaddig, amíg nem tesz szert pénzre, nagyon sok pénzre... Mire kíváncsi még? Meséljek Bobról, a *Coupole* bárpincéjéről? Maga fehér mellényben, kezében asztalkendővel látta... Pedig négy-ötszáz ezret is megkeres évente, pompás villája van Versailles-ban, luxuskocsija... Bizony, a borra valókból szedte össze!

Radek egészen felhúzta magát. A hangja szokatlanul érdesen csengett.

– Miközben Joseph Heurtin havi hatszáz frankért tologatta napi tíz-tizenkét órában a triciklijét Párizsban...

– És maga?

Ez kegyetlenül hangzott. Maigret a cseh szemébe fúrta tekintetét.

– Ugyan, én...

A két férfi elhallgatott. Maigret nagy léptekkel föl-alá kezdett járkálni az irodájában. Csak azért állt meg, hogy tegyen a tűzre, miközben Radek újabb cigarettára gyújtott.

Furcsa volt a helyzet. Nehéz lett volna megmondani, mit keres nála a látogató. Nem tűnt úgy, mintha távozni akarna. Inkább mintha várt volna valamire.

Maigret-nek pedig esze ágában sem volt kérdésekkel táplálni Radek kíváncsiságát. Különben is, mit kérdezett volna?

Végül Radek szólalt meg elsőnek, vagyis inkább csak mormogott:

-Tetszetős kis bűntény!... Mármint Desmond Taylor rendező meggyilkolása... Egyedül volt a szállodai szobájában... Egy filmszillagocskát látott vendégül... Utána senki nem látta többet élve... Érti?... A sztárt viszont látták kilépni tőle, Taylor nem kísérte haza a nőt... És mégse a nő volt a gyilkos!

Azon a széken ült, amelyet Maigret rendszerint a látogatóinak tartott fenn, mert sok fény esett oda. Nyers, szinte klinikai éles-ségű fény.

A cseh férfi arca soha nem volt még olyan érdekesítő, mint ma. Magas, dombos homlokát számos ránc barázdálta, de ez alig öregítette.

Főleg gyapjas vörös haja mutatta kozmopolita bohémnak, s ezt a benyomást erősítette az alacsony galléros, egy darabból szabott, sötét színű inge, amelyhez nem kötött nyakkendőt.

Radek nem volt sovány, mégsem tűnt egészségesnek, talán mert érződött testének petyhüdtsége. Püffedt ajkában is volt valami beteges.

Izgatottságát egészen sajátos módon mutatta ki, csemege lett volna egy lélekbúvárnak: arcának egy izma se rezdült, de a szembogarába mintha nagyfeszültségű áram költözött volna, ami zavarba ejtően intenzívvé tette a tekintetét.

– Mi lesz Heurtinnel? – kérdezte ötpercnyi hallgatás után.

– Le fogják nyakazni! – morogta Maigret, mindkét kezét nadrágzsebében tartva.

Radek tekintetébe nagyfeszültség költözött. A cseh érdes kis nevetést hallatott.

– Naná!... Hiszen csak hatszázat keres havonta... Apropó, tudja mit, kössünk egy fogadást! Én állítom, hogy Crosby temetésén egymás karjában fog zokogni a két gyászba borult nő... Mármint Crosby né és Edna... Mondja csak, főfelügyelő, abban legalább biztos, hogy Crosby tényleg öngyilkos lett?

Radek váratlanul fölnevetett. Csupa váratlan dolgot cselekedett, kezdve azzal, hogy eljött ide.

– Mi sem könnyebb, mint öngyilkosságnak álcázni egy emberölést! Olyannyira, hogy ha abban az időpontban éppen nem a drága kis Janvier felügyelővel töltöm az időt, akkor talán saját magamat vádolnám meg a bűntettel, csak azért, hogy lássuk, mi sülné ki abból... Maga házasember?

– Miért kérdi?

– Csak úgy... Magának szerencséje van! Házasság... Középszerű kis élet... Megelégedéssel tölti el a jól végzett munka tudata... Vasárnap biztosan horgászni jár... Hacsak nem biliárdozni szeret jobban... Szerintem ez teljesen csodálatra méltó! Csakhogy az ilyesmit korán kell elkezdeni... Először is olyan apától kell születni, akinek elvei vannak, és eljár biliárdozni...

– Hol találkozott Joseph Heurtinnel?

Amikor Maigret belevágott a mondatába, azt hitte, cseleset kérdez. De még a végére se ért, máris megbánta.

-Hogy hol találkoztam vele?... Hát az újságokban, mint mindenki más! Hacsak nem... Istenem, de bonyolult az élet... Elnézem itt, ahogy végighallgat engem, s közben kényelmetlenül érzi magát... sehogy sem sikerül zöld ágra vergődni, pedig az állása, a horgászata meg a biliárdja forog kockán!... A maga korában... Hűszévnyi hűséges szolgálat után... Csakhogy egyszer az életében az a balszerencse érte, hogy támadt egy saját gondolata, és ki is tartott mellette... Ilyen az, amikor a lángész egy pillanatra beköltözik valakibe... Csakhogy lángésznek születni kell, negyvenöt évesen már késő... Merthogy annyi idős, nem igaz? Hagynia kellett volna, hogy kivégezzék Heurtint... Akkor elő is léptették volna... Tényleg, mennyit keres egy főfelügyelő a bűnügyi rendőrségen? Kétezret? Háromezret? A felét annak, amit Crosby csak ételre-italra költött? Ugyan, a felét se! Apropó, mivel fogják magyarázni ennek a fiúnak az öngyilkosságát? Szerelmi bánattal? Lesznek majd pletykás nyelvek, akik összefüggésbe hozzák Crosby pisztolylövését Heurtin szökésével... Mire az összes Crosby és Henderson, meg minden másod- és harmadfokú unokatestvérük, aki csak vitte valamire Amerikában, kábeltáviratban fogja kérni a diszkréciót. Én a maga helyében...

Most ő is fölállt, és elnyomta cigarettáját a cipőtalpán.

– A maga helyében, főfelügyelő úr, én igyekeznék valaki másra terelni a figyelmet... Például, miért is ne, letartóztatnék valakit, akiért biztos nem fogják összetörni magukat a külképviseletek... Mondjuk egy Radek nevű illetőt, akinek az anyja szolgáló volt egy csehszlovák városkában... Hisz tudják egyáltalán a párizsiak, merre keressék a térképen Csehszlovákiát?

Akarata ellenére megremegett a hangja. Ritkán érződött ilyen erősen az idegen akcentusa.

– Pedig végül ez is csak úgy fog végződni, mint a Taylor-ügy!... Bárcsak volna elég időm... A Taylor-ügyben például nem volt sem ujjlenyomat, sem bármi hasonló... Itt viszont... Heurtin nyomokat hagyott mindenfelé, és még látták is Saint-Cloud-ban!... Meg itt van Crosby: átkozottul kell neki a pénz, és pont akkor lesz öngyilkos, amikor újrakezdi a nyomozást! És végül itt vagyok én is... De hát mit tettem én? Soha egy szót nem váltottam Crosbyval... Még a nevemet sem ismerte... Soha nem is látott... Heurtint is megkérdezheti, hallott-e valaha Radekról... Kérdezze meg Saint-Cloud-ban, láttak-e bárkit, aki rám emlékeztet... Ennek ellenére itt ülök a bűnügyi rendőrségen... Odalent les rám egy felügyelő, aki a legkisebb mozdulatomat is követi... Apropos, még mindig Janvier a kísérőm? Szívesen venném... Olyan fiatal... Olyan kedves... Nem bír ellenállni az alkoholnak... Három koktél, és már a nirvánában lubickol... Mondja csak, főfelügyelő úr, kihez kell fordulni, ha az ember pár ezer frankot szeretne adományozni a rendőrök szeretetotthonának?

Laza mozdulattal előhúzott az egyik zsebéből egy köteg bankót, visszarakta, elővett egy másikat egy másik zsebéből, majd a mellényzsebével újrakezdte a mutatványt.

Összesen legalább százezer frankot szellőztetett meg így.

– Nincsen semmi mondanivalója?

Ezt Radek kérdezte Maigret-től, és nem sikerült lepleznie a bosszúságát.

– Nincsen...

– No majd akkor én mondok magának valamit, főfelügyelő úr...

Csönd.

– Maga soha... de soha nem fog rájönni semmire!

Leakasztotta a fogasról sötét fedőráját, látható rosszkedvvel az ajtó felé botorkált, miközben a főfelügyelő a fogai között szűrte a szavait:

~ Mese, mese, meskete!

10.

Meglepetés a szekrényből

– Mennyit keresel az újságjaiddal?

Radek egy montparnasse-i kávézó teraszán üldögélt. Székét kissé hátradöntötte, ajkain az eddiginél is borzongatóbb mosoly játszott, miközben egy havannaszivart szívott.

Egy nyomorult öregasszony kacszázott az asztalok között, érthetetlen mormogással kínálgatta a friss esti lapot a vendégeknek. Nevetséges és szánalmas jelenség volt egyszerre.

– Mennyivel...

A nő még ezt sem értette meg. Tekintetében alig pislákol, talán már végleg kialudt az értelem.

– Gyere, ülj csak le ide... Igyál meg velem egy pohárával... Pincér! Egy chartreux-i likórt a hölgynek!

Radek Maigret-t kereste a szemével, tudta, hogy csak pár lépésre ül tőle.

–Figyelj csak! Megveszem tőled az összes újságodat... De egyenként meg kell számolnod őket...

A rémült vénasszony nem tudta, szót fogadjon-e, vagy hagyja inkább faképnél a csehet, de amikor az meglengetett előtte egy százfrankost, tüstént lázasan számolni kezdte a lapjait.

–Igyál!... Szóval szerinted negyven darab?... Egyenként öt centime-mai számolva az anyyi, mint... Várj csak! Akarsz száz frankkal többet keresni?

Maigret mindent látott és hallott, de meg se moccan, mint aki észre sem veszi, mi folyik a közelében.

–Itt van kétszáz frank... Háromszáz... Nesze, fogjad! Vagy ötszázat akarsz? Rendben, de ahhoz dalolnod is kell... Vidd innen a kezed... Először énekelj nekünk valamit!

– Mit énekeljek?

A bolond asszonyt felzaklatta az ajánlat. Ragadós nyálcsepp gördült le az állán meredező szürke szőrszálak közé. A teraszon néhány vendég oldalba bökte egymást.

– Amit akarsz, csak vidám legyen... Ha még táncolsz is, akkor száz frankkal többet kapsz...

Nézni is rossz volt. A szerencsétlen le nem vette a szemét a bankókról. Repedtfazék-hangon belevágott egy fölismerhetetlen dallamba, és a bankjegy felé nyújtogatta a kezét.

– Hagyja abba! – mondták többen.

– Énekelj! – parancsolt az asszonyra Radek.

A cseh még mindig Maigret-t kémlelte. Többen tiltakozni kezdtek. Egy pincér az öregasszonyhoz lépett, hogy kitessekelje. Az nem hagyta magát, elkápráztatta a mesés összeg reménye.

– Ennek a fiatalúrnak énekelek... Megígérte, hogy...

A jelenet egy rendőr közbelépésével még csúnyább véget ért. Kivezette a vénasszonyt, aki egy árva fillérhez se jutott, egy kifutófiú csak az újságjait vitte utána.

Ilyen jelenetből egy tucat is lejátszódott az utóbbi három napban. Maigret főfelügyelő már három napja volt állandóan Radek nyomában: megátalkodottan, rossz szájjal követte reggeltől estig, estétől reggelig.

A cseh férfi eleinte igyekezett szóba elegyedni Maigret-vei. Ilyesmikkel próbálkozott:

– Ha ennyire ragaszkodik a társaságomhoz, akkor menjünk együtt, úgy sokkal vidámabb!

Maigret elhárította az ajánlatot. A *Coupole*-ban vagy bárhol másutt mindig a Radekkel szomszédos asztalhoz ült le. Az utcán tüntetőleg mindig a sarkában maradt.

A másíknak már fogytán volt a türelme az idegek háborújában.

Addigra már eltemették William Crosbyt. A szertartás résztvevői két egymástól elütő világból jöttek: a párizsi amerikai kolónia előkelő köreiből és a Montparnasse tarka csődületéből.

A két nő, ahogy Radek előre megmondta, talpig gyászban vonult ki. Maga a cseh is követte a gyászmenetet a temetőig: egy arcizma sem rezzent, egy lélekhez nem szólt.

Három valószerűtlen, időnként már-már rémálomszerű nap telt el így.

– Úgysem fog rájönni semmire! – fordult Radek időnként Maigret felé.

Az úgy tett, mintha nem is hallotta volna, érzéketlen maradt, akár egy darab fa. A másik csak egyszer-kétszer tudta elkapni a pillantását.

Maigret követte a csehet, és kész. Mintha nem is lett volna különösebb célja ezzel. De percről percre ott voltjelen volt, konokul, mint egy lidércnyomás.

Radek egész délelőttöket töltött el tétlenül kávéházakban. Néha odaszólt a pincérnek:

– Hívja csak ide a főnökét...

S amikor az kijött az asztalához:

– Nyilván nem kerülte el a figyelmét, hogy engem itt piszkos kézzel akartak kiszolgálni.

Mindig száz- vagy ezerfrankos bankókkal fizetett, a visszajárót hol ebbe, hol abba a zsebébe gyúrte.

Az éttermekben, ha valamihez nem volt gusztusa, visszaküldte a konyhára. Egyik nap, miután százötven frankból ebédelt, kijelentette a főpincérnek:

- Borraivaló nem lesz, nem voltak elég készségesek...

Estéenként mulatóról mulatóra járt, itatta a nőcskéket, jól megvárakoztatta őket, majd hirtelen egy ezerfrankost dobott a terem közepére:

-Azé, aki fölveszi!

A versengők egymás haját tépték, egyiküket ki is dobták a mulatóból, miközben Radekot szokás szerint csak az foglalkoztatta, hogy mit szól mindehhez Maigret.

Eszébe sem jutott, hogy megpróbáljon kibújni a felügyelete alól, sőt. Ha taxiba szállt, előzékenyen megvárta, amíg Maigret is leintett magának egyet.

A temetést október 22-én tartották. Huszonharmadikán este tizenegykor Radek éppen befejezte a vacsoráját egy Champs-Elysées környéki étteremben.

Fél tizenkettőkor nyomában Maigret-vel kilépett onnan, gondosan kiválasztott egy kényelmes járművet, és halkan bemondott egy címet.

Hamarosan két autó haladt az úton eg> más mögött Auteuil irányában. A rendőr széles arcán hiába keresett volna bárki érzelmeit, a türelmetlenség vagy a fáradtság bármi jelét, pedig már negyedik napja nem aludt.

Legfeljebb a szokásosnál egy kissé merevebb volt a tekintete.

Az első taxi a Szajna-parton a Mirabeau-híd felé tartott, átkelt rajta, majd a *Citangnette*-hez vezető döcögős útra fordult.

A fogadótól száz méterre Radek leállította a kocsiját, mondott valamit a sofőrnek, majd zsebre dugott kézzel a *Citangnette*-tel szemközti rakpartig sétált.

Ott letelepedett egy kikötőbakra, cigarettára gyújtott, meggyőződött róla, hogy Maigret nem maradt le, azután mozdulatlanul ücsörgött tovább.

Éjfélig nem történt semmi különös. A bisztróban három arab kockázott, egy negyedik férfi egy sarokban szunyókált, nyilván álomba itta magát. A tulajdonos poharakat öblögetett. Az emeleten nem égett fény.

Éjfél után öt perccel egy újabb taxi jelent meg az úton, megállt a bejárattal szemben, s egy nőalak szállt ki belőle, aki rövid habozás után gyors léptekkel bement a bisztróba.

Radek gúnyos pillantása minden eddiginél élénkebben kereste Maigret tekintetét. A nőre rávetült az ernyő nélküli lámpa fénye. Fekete bundáját széles, sötét prémgallér szegélyezte. Nem lehetett nem ráismerni Ellen Crosbyra.

A bádog bárpultra dőlve, halkán beszélt a tulajdonoshoz. Az arabok abbahagyták a játékot, hogy jobban megnézhessék maguknak.

Nem hallatszott ki semmi a házból, de sejteni lehetett, hogy a tulajdonos elképedt, az amerikai nő pedig zavarba esett.

Pár perc múlva a férfi a pultja mögött induló lépcsőhöz lépett. A nő a nyomában. Hamarosan fény gyúlt az egyik emeleti ablakban, abban a szobában, ahol a szökésben lévő Joseph Heurtin korábban megszállt.

A tulaj egyedül jött le az emeletről. Amikor az arabok faggatni kezdtek, mondott valamit, de elég beszédes volt már a vállrándítása is: „Én sem értek semmit az egészből... Na és? Semmi közünk hozzá...”

Az emeleten nem volt spaletta, és a vékony függönyökön át figyelemmel lehetett kísérni az amerikai nő szinte minden egyes lépését.

– Kér egy cigarettát, főfelügyelő?

Maigret nem felelt. A nő odafönt az ágyhoz lépett, lehúzta róla a takarót és a lepedőt.

Láthatóan fölemelt valami alaktalan, súlyos tárgyat. Azután furcsa ügyködésbe fogott, izgatott mozdulatokat tett, majd hirtelen, mintha nyugtalanság fogta volna el, az ablakhoz lépett.

– Miért haragudott meg ennyire arra a matracra?... Ha nem tévedek nagyot, éppen fölhasogatja a varrásait... Furcsa elfoglaltság ez olyasvalakinek, aki mindig szobalányt tartott...

A két férfi öt méternél is közelebb állt egymáshoz. Eltelt egy negyedóra.

– Egyre bonyolultabb lesz ez az egész!

A cseh férfi hangja türelmetlenül csengett. Maigret-nek esze ágában se volt válaszolni, meg se moccant.

Fél egy múlt néhány perccel, amikor Ellen Crosby ismét a söntésben tűnt fel, egy bankjegyet dobott a pultra, kifelé menet fölhajtotta a prémgallérját, és a még mindig odakint várakozó taxihoz sietett.

– Kövessük, főfelügyelő?

A három taxi libasorban útnak eredt. De Crosbyné nem Párizs felé tartott. Fél óra múlva Saint-Cloud-ba értek, ahol a villa közelében állíttatta le az autóját.

Egész aprócskának tűnt az alakja, ahogy az utca túloldalán láthatóan habozva lépdelt föl-alá.

Hirtelen átkelt az úttesten, kulcs után kotorászott a kezításkájában, és egy perc múlva már bent is volt a házban, míg a kerítés kapuja tompa zörejjel bezárult mögötte.

Egy lámpa sem gyúlt föl. Egy pislá lángocska volt az egyetlen életjel az emeleti szobákban, mintha valaki időről időre gyufát gyújtana.

Hideg volt az éjjel. A közúti villanylámpák köré fénykört vont a pára.

Maigret és Radek két taxija a villától kétszáz méterre állt meg, míg Crosbyné kocsija egymagában parkolt szinte a kerítés tövében.

A főfelügyelő kiszállt az autóból, zsebre dugott kézzel járkált föl-alá, idegesen pöfékelt a pipájából.

– Nohát, nem megy át megnézni, hogy mi folyik odabenn?

Maigret nem felelt, csak folytatta egyhangú sétáját.

– Biztos benne, hogy nem téved, főfelügyelő? Gondoljon csak bele, mi lenne, ha most mindjárt vagy holnap egy újabb hullára bukkannának a házban...

Maigret-nek a szeme se rebbent. Radek eldobta félig szívott cigarettáját, miután körme hegyével felszakította a papírját.

– Már százszor is megmondtam magának, hogy úgysem fog rájönni semmire... És most is csak azt ismételhetem, hogy...

A főfelügyelő hátat fordított neki. Majdnem egy óra telt el így. Mély csönd honolt. Most már a gyufa remegő lángja sem villant ki a ház ablakai mögül.

Crosbyné sofőrje nyugtalanzkodhatott, mert kikászálódott az üléséből, és a kerítéshez lépett.

– Tétélezzük fel, főfelügyelő, hogy valaki más is van a házban...

Maigret erre Radek szeme közé nézett, úgy, hogy az jobbnak látta elhallgatni.

Amikor Ellen Crosby pár perc múlva kifutott a házból és az autóhoz szaladt, hozott valamit a kezében: egy harminc centiméter körüli, fehér papírba vagy vászonba burkolt tárgyat.

– Nem is kíváncsi rá, hogy mi lehet az...?

– Hagyja, Radek...

-No de hát...

Az amerikai nő taxija útnak indult Párizs felé. Maigret-nek egy arcvonása sem utalt rá, hogy követni akarná.

A cseh idegesnek tűnt, ajka enyhén megremegett.

– Mi lenne, ha most mi ketten is benéznénk?

-No de...

Radek úgy habozott, mint aki gondosan kitervelt egy programot, de egy váratlan közjáték keresztülhúzza a számításait.

Maigret súlyosan a vállára tette a kezét.

- Mi ketten együtt viszont rájövünk mindeme, nem igaz?

Radek felnevetett, de hamisan csengett a hangja.

- Habozik?... Attól tart, hogy egy újabb hullával találná magát szemben, ahogy az imént mondta?... No de hisz kiről lehetne még szó?... Hendersonné meghalt, eltemették... Crosby meghalt, eltemették... A felesége él és virul, hisz az imént hagyta el a házat... Joseph Heurtin biztonságban van a Santé betegszobáján... Ki maradt még? Edna?... De ő meg mit keresne itt?

- Magával megyek! - vakkantotta Radek.

-Akkor kezdjük a legelején. Egy házba akkor lehet bemenni, ha az embernek van hozzá kulcsa...

De a főfelügyelő nem kulcsot vett elő a zsebéből. Egy madzaggal összekötözött kis kartondobozt húzott elő, nagy nehezen fölnyitotta, és végre kivette belőle a kerítéskapu kulcsát.

- Tessék... Akkor nyugodtan bemehetünk, mintha csak otthon lennénk, hiszen nincs odabent senki más... Mert nincsen senki más a házban, igaz?

Hogyan kerülhetett sor erre a fordulatra, és miért? Radek tekintetéből eltűnt a gúny, s a helyébe leplezetlen nyugtalanság lépett.

- Zsebre vágná ezt a dobozkat? Hamarosan még hasznunkra lehet...

Maigret elfordította a főkapcsolót. Pipáját a sarkához ütögetve kiverte belőle a dohánymaradékot, és máris tömni kezdte ismét.

-Menjünk... Megjegyzem, Hendersonné gyilkosának éppolyan könnyű dolga lehetett, mint most nekünk... Mindkét nő aludt... Kutyájuk nem volt... Kapusuk sem... Ráadásul itt mindent szőnyeg borít... Indulás!

A főfelügyelő nem is vette a fáradságot, hogy a cseh férfit figyelje.

- Igaza volt az imént, Radek... Csúnyán meglepődnék, ha egy hullára bukkannánk... Maga is tudja, milyen hírnévnek örvend Comélieau bíró... Már azért is neheztel rám, mert nem akadályoztam meg Crosby öngyilkosságát, noha az, mondhatni, a jelenlétemben történt... És neheztel azért is, mert képtelen vagyok magyarázatot lelteni erre a tragédiára... Most képzelje csak el, ha újabb gyilkosságra kerülne sor! Mit mondhatnék? Mit tehetnék?

Hagytam Crosbynét kereket oldani... Magát pedig nyilván nem vádolhatná senki a tettel, hiszen egy tapodtat sem mozdult el mellőlem.. . Csakugyan, nem is volna könnyű megmondani, hogy az utóbbi három napban melyikünk ragaszkodott jobban a másikhoz. .. Maga követ engem, vagy én magát?

Mintha csak önmagában beszélt volna. Fölértek az emeletre, Maigret áthaladt a budoáron, és belépett abba a szobába, ahol Hendersonnét meggyilkolták.

-Jöjjön csak be, Radek... Gondolom, nincs magára különösebb hatással, hogy két asszonyt itt gyilkoltak meg... Arról az apróságról viszont esetleg nem tud, hogy a kés soha nem került elő... Azt tételezték fel, hogy Heurtin menekülés közben a Szajnába hajította...

Maigret letelepedett az ágy szélére, éppen oda, ahol az amerikai nő holttestére találtak.

-Kíváncsi a véleményemre?... Nos, szerintem azt a kést a gyilkos egyszerűen itt rejtette el valahol... De olyan jól eldugta, hogy nem is bukkantunk rá... Apropos, megfigyelte, milyen alakú kis csomaggal távozott innen Crosbyné?... Harminc centi hosszú lehetett... Pár centi széles... Épp akkora tehát, mint egy nagyobbacska tör... Igaza volt, Radek, valóban roppantul bonyolódik ez a történet... De várjunk csak!...

Maigret lehajolva vizsgálgatni kezdte a felvikszelt padlót. Jól ki lehetett venni a nyomokat, amelyeket egy apró cipősarok, egy női cipő sarka hagyott.

- Magának jó a szeme?... Akkor segítsen, lássuk, hová vezetnek ezek a nyomok... így talán még az is kiderül, mi járatban volt itt Crosbyné ma éjjel...

Radek habozott, figyelmesen nézte Maigret-t, mint aki azt szeretné tudni, hogy az milyen szerepet szán neki. De a főfelügyelő arcáról semmit nem lehetett leolvasni.

-A nyomok a társalkodónő szobájába vezetnek, igaz? És azután? Hajoljon csak le, öregem... Maga még nincs száz kiló... Hogy micsoda? A nyomok egy szekrény előtt véget érnek? Egy gardrób előtt? Kulcsra van zárva?... Nincsen? Várjon, ne nyissa még ki! Maga beszélt holttestről... Na, mit szólna, ha ebben a szekrényben is volna egy?

Radek cigarettára gyújtott. Remegtek az ujjai.

- Valakinek mégiscsak ki kellene nyitnia... Nosza, öregem...

Beszéd közben Maigret egy tükör előtt megigazította a nyakkendőjét, de közben nem tévesztette szem elől a társát.

-Nos?

Feltárult a gardróbajtó.

– No, hulla van benne...?

Radek három lépést hátrált. Döbbenet meredt a fiatal szőke nőre, aki kissé ügyetlenül, de az ijedtség minden jele nélkül kászálódott elő a rejtekhelyéről.

Edna Reichberg volt az. Felváltva hol Maigret-re, hol a cseh férfit nézett, mintha magyarázatot várna. Egy csöppet sem volt zavarban, vagy ha igen, akkor csak olyasféleképpen, mint akire kissé szokatlan szerepet osztottak.

Maigret szóra sem méltatta, hanem tüstént Radekhoz fordult, aki igyekezett visszanyerni a lélekjelenlétét.

– Mit szól hozzá? Hullára számítunk – helyesebben maga arra készítette fel, hogy hullára számítsak –, s ehelyett egy ép és egészséges, bájos ifjú hölgyre bukkanunk...

Edna is a cseh férfi felé fordult.

– Nohát, Radek... – folytatta Maigret jókedvűen.

Csönd.

– Még mindig úgy gondolod, hogy nem fogok rájönni semmire? Na, mit gondolsz?

A svéd hölgy egy pillanatra se vette le a szemét Radekról. Kinyílt a szája, de a rémült kiáltás a torkán akadt.

A főfelügyelő ismét a tükör felé fordult, tenyerével lesimította a haját. A cseh közben revolvért kapott elő a zsebéből, gyorsan ráfogta a rendőrré, és amikor a nő kiáltani próbált, már el is sütötte.

Ekkor olyasvalami történt, ami egyszerre volt elképesztő és groteszk. Aprócska, fémes zörej hallatszott, akár egy játékszer kattanása. A fegyver nem sült el. Radek másodszor is meghúzta a ravaszt.

Ezután minden olyan gyorsan játszódott le, hogy Edna nem is értette. Az egyik pillanatban Maigret-t még mintha a padlóhoz szögezték volna, egy másodperc múlva meg nekirugaszkodott, és máris teljes súlyával a földre döntötte a csehet.

Hiszen meg is mondta az imént:

– Száz kiló!

Súlyával csakugyan földhöz szegezte ellenfelét, aki két-három próbálkozás után nem mozdult többet, és hagyta, hogy Maigret összebilincselje a kezét.

– Elnézését kérem, kisasszony... – mormogta feltápászkodva a főfelügyelő. – Már meg is volnánk... A kapunál már várja egy taxi... Radekkel még négy szemközt meg kell beszélnem pár dolgot...

A cseh dühödten tápázkodott fel. Vállára nehezedett a főfelügyelő súlyos mancsa.

– Nem igaz, fiacskám? – szólt Maigret.

11.

Kockapóker

Maigret irodájában, az Orfèvres rakparton hajnali háromtól napfelkeltéig égett a lámpa; az a pár rendőr, akinek ilyenkor dolga akadt a házban, egyhangú mormolást hallhatott kiszűrődni onnan.

Nyolc órakor a főfelügyelő reggelit hozatott föl két személyre a hivatalsszolgáival. Utána felhívatta Coméliau bíró otthoni számát.

Kilenc órakor nyílt ki újból az iroda ajtaja. Maigret előreengedte Radekot, akinek a kezéről addigra lekerült a bilincs.

Egyikük kimerültebbnek látszott, mint a másik. Indulatnak azonban nyoma se volt sem a gyilkosban, sem a nyomozóban.

– Erre? – kérdezte a cseh, amikor egy folyosó végére értek.

– Igen, az Igazságügyi Palotán keresztül rövidebb az út...

Azzal Maigret a rendőr-főkapitányság számára fenntartott átjárón lekísérte Radekot az átmeneti fogdába. A formaságokkal gyorsan végeztek. Amikor egy ór elvezette a csehet egy cellába, Maigret a fogoly után nézett, mintha még mondani akarna valamit, vagy talán csak elköszönne tőle; azután vállat vont, és lassan elindult Coméliau bíró irodája felé.

A bíró védekező álláspontot vett föl, s amikor kopogtak az ajtaján, kihívóan nézett föl.

Pedig Maigret nem viselkedett sem kevélyen, sem diadalmasan, sem gunyorosan. Arcvonásai csupán arról árulkodtak, hogy hosszú és nehéz feladattal birkózott meg az elmúlt napokban.

– Megengedi, hogy rágyújtsak?... Köszönöm. Elég hideg van magánál.

Bosszús pillantást vetett a fűtőtestre, amelyet a saját irodájában már leszereltetett, hogy egy békebeli öntöttvas kályhát állíttasson be a helyére.

– Megvolnánk! S amint a telefonban elmondtam, be is ismeri a tettét... Most már nem hinném, hogy nehéz dolga lesz vele, mert becsületes játékos, elismeri, hogy veszített...

A főfelügyelő a jelentése pizkozataként följegyzett egyet-mást néhány cetlire, de összekeveredtek, így végül egy sóhajtással mindet zsebre gyűrte.

– Ennek az ügynek az alapvető jellegzetessége abban rejlik... – vágott bele.

A mondat túl fellengzősnek bizonyult. Felállt járkálni kezdett, és kezét hátratéve új rákezdte:

– Kezdetől fogva tévedésen alapult minden! Ez a lényeg. És ezt nem én mondom, hanem maga a gyilkos! Pedig ő maga sem volt tudatában a szavai teljes horderejének. Amikor Joseph Heurtint letartóztatták, nekem feltűnt, hogy a bűntény nem illeszthető be semmilyen szokásos kategóriába. Heurtin nem ismerte az áldozatot. Nem rabolt el semmit. Nem szadista, nem elmeháborodott... Újra akartam kezdeni a nyomozást, és egyre inkább arra jutottam, hogy minden, amiből kiindultunk, téves. És hangsúlyoznom kell, hogy nem véletlenségből téves, hanem tudatosan, sőt tudományosan van meghamisítva! Azzal a szándékkal, hogy megtévesszék a rendőrséget, és szörnyű tévútra vigyék az igazságszolgáltatást! És mit mondhatunk az igazi gyilkosról? Ő még hamisabb, mint az egész megrendezett színjátéka!... Ön éppúgy ismeri a különböző bűnözőtípusok lélektanát, mint én. Ám az olyan emberét, mint Radek, eddig egyikünk sem ismerte. Én már egy hete állandóan a társaságában tartózkodom, megfigyelem, próbálok a gondolataiba férközni. S mondhatom, egy hete egyik ámulatból a másikba esem! Radek gondolkodásmódja nem illik bele egyik kategóriánkba sem. Ezért soha senki nem is gyanúsította volna meg, ha őbenne magában *nem ébredt volna föl valami sötét vágy arra, hogy elfogassa magát!* Mert hisz ő maga vezetett nyomra engem! Homályosan érezhette, hogy a saját vesztére tör, de mégis így tett... S tegyem hozzá, hogy ebben a percben talán leginkább az a szó illik rá: megkönnyebbült.

Maigret nem emelte föl a hangját, de valami visszafojtott hevesség sajátos erőt kölcsönzött a szavainak. Odakint emberek jöttek-mentek az ügyészség folyosóin, egy irodaszolga egy-egy nevet kiáltott, csendőr csizma nyikordult a kövön.

– Ennek az embernek nem volt semmilyen célja az öléssel, csak úgy, az ölés kedvéért gyilkolt! Majdnem azt mondtam: kedvtelésből.. . Ne mondjon ellent... Majd meglátja... Nem hinném, hogy sokat beszélne; talán még a kérdéseire sem fog válaszolni, mert nekem már kijelentette, hogy most már csak egy dologra vágyik: nyugalomra... Elégséges lesz mindaz a tájékoztatás, amit meg fog kapni róla... Az anyja szolgáló volt egy csehszlovák városkában. A fia egy külvárosi bérkaszárnnyában nőtt fel. Azt, hogy egyetemre járhatott, ösztöndíjaknak és jótékonyági intézményeknek köszönheti. Biztosan már kisgyermekkorában is szenvedett ettől, és meggyűlölte az egész világot, amelyre ő csak alulról nézhetett fel... De már

kisgyermekként biztos volt abban is, hogy zseni... az értelme által akart híres és gazdag lenni! Ez az álma hozta el

Párizsba, ezért fogadta el azt is, hogy hatvanöt éves, súlyosan gerincbeteg édesanyja tovább dolgozzon szolgálóként, csak azért, hogy pénzt küldhessen neki!

Micsoda esztelen, mindent felemésztő gőg! S hozzá még türelmetlen is, mert Radek orvostanhallgatóként jól tudja, hogy ő is ugyanabban a kórban szenved, mint az anyja, s így azt is, hogy meg vannak számlálva az évei...

Eleinte éjt nappallá téve tanul, a professzorok elámulnak a szorgalmán. Senkivel nem jár össze, nem beszélget. Szegénységben él, de ehhez hozzá van szokva. Van, hogy zokni nélkül megy be az egyetemre. Többször zöldséget kell rakodnia a nagycsarnokban, hogy egy kis pénzmaghoz jusson. Így is bekövetkezik a katasztrófa. Meghal az édesanyja. Otthonról nem várhat több pénzt. Hirtelen, minden átmenet nélkül feladja az összes álmát. Pedig vállalhatna munkát, ahogy számos diák teszi. Ő meg se próbálja! Talán azt sejdíti, hogy soha nem lesz már belőle az a lángész, akivé válni akart? Megingott volna a hite önmagában?

Ettől kezdve *semmit, de semmit nem csinál*. Sörözőkben tölti a napjait. Távoli rokonoknak írogat némi anyagi segítség reményében. Emberbaráti alapítványoknál kuncsorog. Cinikusan „lenyúlja” a honfitársait, és még a hálátlanságát is eltúlozza.

Nem vesz róla tudomást a világ? Akkor ő meggyűlöli a világot!

Órákon át mást se tesz, csak ezt a gyűlöletét táplálja. A Montparnasse-on csupa boldog, gazdag, egészséges ember tőszomszédságában üldögél. Tejeskávét iszik, míg a szomszédos asztalokon csak úgy sorjáznak a koktélok...

Vajon már ekkor is megfordul a fejében a bűntény gondolata? Húsz évvel korábban anarchista lett volna belőle, valamelyik fővárosban követett volna el bombamerényletet. Csakhogy ez időközben kiment a divatból...

Egyedül van! Egyedül is akar maradni! Emészti magát. Perverz kéjjel ízlelgeti a magányt, felsőbbrendűnek érzi magát, a sorsot pedig igazságtalannak.

Figyelemre méltó az értelme, de még inkább az emberi gyarlóság iránti érzéke.

Az egyik professzora beszélt nekem arról a mániájáról, amely már az orvostudományi egyetemen is elriasztotta a társait. Elég volt néhány percig figyelnie egy embert, és máris szó szerint *megérezte*, hogy mi a fogyatéka.

Kárörvendve közölte egy fiatalemberrel, aki a legkevésbé sem számított rá: „Három év se kell, és szanatóriumba kerülsz!” Másnak meg: „Apád is rákban halt meg, igaz? Csak vigyázz magadra!”

Hihetetlen biztonsággal diagnosztizált, akár testi, akár lelki bajról volt szó. A *Couple* zugában ez volt az egyetlen szórakozása. Beteg léteire másnál is a legapróbb kóros jeleket leste.

Crosby azzal került a látókörébe, hogy ő is ugyanott volt törzsvendég. Radek megkapóan hiteles képet festett róla nekem.

Bevallom, én nem láttam semmi mást Crosbyban, mint a gazdag apa fiát, a középszerű életművészt, Radek viszont meglátta benne a törést... Elmondása szerint Crosby majd kicsattant az egészségtől, a nők kedvence, az élet habzsolója volt, ugyanakkor bármi aljasságra képes, hogy kielégítse a vágyait...

Ez a Crosby hagyta, hogy a felesége egy éven át meghitt kapcsolatot ápoljon a szeretőjével, Edna Reichberggel, pedig tudván tudta, hogy az első adódó alkalommal elválik tőle és elveszi Ed-nát...

És egy este, amikor a két színházba induló nő éppen elbúcsúzott tőle, ez a Crosby hagyta azt is, hogy kiüljön az arcára a szorongás.

A *Couple*-ban történt, az egyik hátsó asztalnál. Az amerikai számos barátja közül kettő ücsörgött ott vele. Crosby fölsóhajtott:

– Ha csak eszembe jut, hogy valaki a minap huszonkét frankért tett el láb alól egy vén rőfösnök!... Bezzeg én százezret is megadnék, ha valaki megszabadítana a nagynénémtől!

Viccelt? Túlzott? Álmodozott?

Radek meghallotta. Crosbyt jobban utálta a többiekénél, mert ő volt a legsikeresebb mindazok közül, akiknek a közelébe került.

A cseh jobban ismerte Crosbyt, mint amaz önmagát, pedig a másik még soha nem is vette észre!

Radek fölállt. A mosdóban ezt firkantotta egy darab papírra:

Százezer frank: rendben. Küldje el a kulcsot „M. V.” címmel a Raspail körúti postahivatalba.

Visszaült a helyére. Egy pincér átadta a levélkét Crosby-nak, aki felröhögött, majd folytatta a beszélgetést, de közben a közelben ülő vendégek arcát fürkészte.

Egy negyedóra múlva Hendersonné unokaöccse a kockapóker készletet kérte.

– Egyedül játszol? – tréfált az egyik társa.

– Csak támadt egy ötletem... Kíváncsi vagyok, hogy kijön-e legalább két ász az első dobásra...

- Mert ha kijön?
- Akkor az *igent* fog jelenteni...
- *Igent*, de mire?
- Egy ötletemre... Semmi különös...

Crosby sokáig rázta a kockákat a pohárkában, majd remegő kézzel kivetette őket.

- Kwartett!

Megtörölte a homlokát, és egy tréfásnak szánt megjegyzés kíséretében kiment. Másnap este Radek kezében volt a kulcs.

Maigret végül lezökkent egy székre, szokása szerint lovaglósülésbe helyezkedett.

- Erről a kockapóker-históriáról Radek számolt be nekem. Biztos vagyok benne, hogy igaz: elküldtem Janvier-t, hogy nézzen utána, pár órán belül meg fogja erősíteni. Minden mást, amit mindjárt el fogok mondani, csak fokozatosan, töredékekből rakosgattam össze: amikor nyomon követtem a csehet, tudtán kívül újabb és újabb adalékokkal szolgált...

Képzelve el, mit érezhetett Radek a kulcs birtokában... Nem is annyira a százezer frank kellett neki, inkább a világ iránt érzett gyűlöletét akarta kiélni... A kezében tartja Crosbyt, mindenki irigységének vagy csodálatának tárgyát... A markában tartja, és nem ereszti!

Ne feledje, hogy Radek már nem várhat semmit az élettől... Még az is lehet, hogy idő előtt elviszi a betegsége... Lehet, hogy egy este, ha már a tejeskávéjára sem marad a zsebében elég apró, jobb híján a Szajnába veti magát...

Radek senki és semmi – nincs, ami még a világhoz kötné!

Az imént azt mondtam, hogy húsz évvel korábban anarchista lett volna belőle. A mi korunkban, a Montparnasse ideges, kikökölt embertömegében jobban szórakoztatja, hogy elkövessen *egy jól sikerült bűntényt!*

Egy jól sikerült bűntényt! Ó, a földönfutó, akit betegség is gyötör! S az újságok mégis oldalakat fognak írni egyetlen tetteről! Az ő jelére fog működésbe lendülni az igazságszolgáltatás gépezete! Találnak majd egy holttestet! Crosby meg remeghet...

És minderről nem tud majd senki más, csak ő, aki szokásos tejeskávéja mellett üldögélve élvezi egymagában a hatalmát!

De ennek alapvető feltétele, hogy ne kapják el. Annak pedig az a legjobb módja, ha egy ártatlant juttat az igazságszolgáltatás kezére!

Heurtinre egy este egy kávéházi teraszon figyelt fel. Tanulmányozta úgy, ahogy mindenki mást is szokott. Megszólította...

Heurtin Radekhoz hasonló osztályelhagyó. Békés életet élhetett volna a szülei fogadójában. Párizsban havi hatszáz frankért kifutóskodik, szenved, az álmaiba menekül, olcsó regényeket fal, a mozikat bújja, csodálatos kalandokról álmodozik.

Életereje azonban semmi! Nincs, ami megvédené a cseh férfi ráhatásától.

-Akarsz-e egyetlen éjszaka minden kockázat nélkül annyit keresni, hogy attól kezdve úgy élj, ahogy csak akarsz?

Heurtin szíve megdobban. Radek a kezében tartja! Radek kiélvezi az erejét, telebeszéli Heurtin fejét, ráveszi egy betörésre.

Hisz semmiség az, betörni egy lakatlan villába!

Radek tervet készít, cinkosának legapróbb lépéseit is előre látja. Ő tanácsolja Heurtinnek, hogy vásároljon gumitalpú cipőt, állítólag hogy ne csapjon zajt, valójában éppen azért, hogy jól kivehető nyomokat hagyjon maga után!

Radek egészen megrészegülhetett ebben az időszakban. Mindenhatónak érezhette magát, ő, akinek még egy aperitifre sem futotta!

És mindennap szemtől szembe látta Crosbyt, aki továbbra sem ismerte őt, s akit egyre nagyobb rémülettel töltött el a várakozás.

Gondolná-e, hogy a saint-cloud-i villában történekről az igazságot az orvosi jelentés egy mondata tartalmazta? Sosem olvassuk kellő figyelemmel a szakértői jelentéseket. Én is csak négy napja akadtam fönn egy részletén.

Az orvosszakértői jelentésben ez áll:

Néhány perccel a halál beállta után Hendersonné teste, amely az ágy szélén heverhetett, legurult a padlóra.

Gondoljon bele: mi oka lehetett volna a gyilkosnak, hogy percekkel a bűntény után ismét a hullához érjen? Az asszony nem hordott ékszert, nem volt rajta más, csak egy hálóing...

De lássuk sorban az eseményeket úgy, ahogy ma éjjel Radek is megerősítette őket.

Heurtin Radek rábeszélésére *pontban* fél háromkor behatol a villába, fölmege az emeletre, belép a hálószobába, s közben sehol se gyújt villanyt. Radek megesküdtött neki, hogy a házban egy lélek sincsen. Erre éppen ott, ahol Radek elmondása szerint az értéktárgyaknak kellene lenniük, Heurtin egy ágyba ütközik!

Két óra húsz perckor Radek egyedül megöli a két nőt, a kést eldugja a gardróbban, és távozik. Azután szemmel tartja Joseph Heurtin érkezését, aki mindenben az ő utasításai szerint jár el.

A sötétben tapogatózó Heurtin egyszer csak a hullához ér, az lefordul az ágyról. Heurtin megrémül, felgyújtja a villanyt, meglátja a két holttestet, megbizonyosodik róla, hogy beállt a halál, mindent összefogdos a véres ujjával...

Amikor végül elborzadva kimenekül a házból, odakint Radekba ütközik, aki most egészen másképp viselkedik, kegyetlenül kikacagja Heurtint.

Hallatlan jelenet játszódhatott le a két férfi között. De mit tehetett volna Radekkal szemben egy olyan együgyű ember, mint Heurtin?

Hisz még a nevét sem ismeri a másiknak! Azt se tudja, hol lakik!

A cseh fickó megmutatja neki a gumikesztyűjét és a sportcipőjét: ő a legapróbb nyomot sem hagyta a házban.

– Halálra fognak ítélni! Nem fognak hinni neked! *Senki sem fogja elhinni!* És majd szépen kivégeznek!

A Szajna túlsópartján, Boulogne-ban taxi vár rájuk. Radek meg csak beszél, beszél.

– De hogyan hallgatsz, én megmentelek! Érted? Kihozlak a börtönből, talán egy hónap múlva, talán három hónap múlva, *de kiszabadulsz...*

Amikor két nappal később Heurtint letartóztatják, csak azt ismételteti kábán, hogy ő nem gyilkolt. Radekról csak az anyjának beszél, és senki másnak.

És az anyja sem hisz neki! Kell-e jobb bizonyíték, hogy Radek-nak igaza volt: jobb hallgatni, és megvárni a beígért segítséget!

Telnek-múlnak a hónapok. Heurtin a börtöne mélyén nem tud szabadulni a két halott emléktől, akiknek a vére a kezéhez tapadt. De csak éjjelente gyöngül el, ha lépéseket hall a folyosóról, amikor egy zárkaszsédot visznek kivégzésre.

Ha eddig netán lázadozott volna, ettől most már végleg elmegy a kedve. Az apja nem válaszol a leveleire, anyjának és húgának megtiltja, hogy felkeressék. Egyedül kell szembenéznie a lidércnyomással...

Egyszer csak egy levél jut el hozzá, küszöbönálló szökéséről értesíti. Követi a levél utasításait, de csak gépiesen, mintha nem is hinne bennük; miután kijut a városba, céltalanul kószál Párizsban, végül elterül egy ágyon, és jól kialussza magát: végre

egyszer másutt alhat, mint a szigorú őrizetű részlegben, ahol csupa nyakazásra váró ember tölti az éjjelt.

Másnap Dufour felügyelő magasodik fölébe. Heurtin rendőrt szagol, veszélyt érez, ösztönösen lesújt a másokra, elmenekül, folytatja a bolyongását...

Nem száll a fejébe a szabadság. Nem tud mit kezdeni vele. Nincsen pénze. Nem vár rá senki.

S mindennek Radek az oka! Kutat is utána a kávéházakban, ahol annak idején megismerkedtek.

Meg akarná ölni? Hisz nincs is fegyvere! Igaz, túlfűtöttségében egy kanál vízben is meg tudná fojtani... Vagy azért keresi, hogy támogatást kérjen tőle? Vagy egyszerűen azért, mert Radek az egyetlen ember, aki még egyáltalán szóba állna vele...?

Észreveszi Radekot a *Coupole*-ban. Nem engedik be. Várakozik. Körbe-körbe járkál, mint a falu bolondja, néha az üveghez tapasztja ólomszín orcáit...

Radek végül felbukkan, de két rendőr között jön ki. Heurtin gépiesen távozik: hazakíváncsozik az odvába, a fészkébe, a nandyi házba, pedig ott nem mutatkozhat többé... Éjszakára egy ólban húzza meg magát, a szalmára dől le...

Amikor pedig az apja kiadja az útját, s napnyugtáig távoznia kéne, inkább felkötöti magát.

Maigret vállat vont, fölmordult:

– Ez a fickó soha nem fogja összeszedni magát! Túl fogja élni, de egy törés marad az életében... Radek áldozatai közül ő a legszánalmasabb.

Pedig vannak mások is... És még többen is lennének, hogyha...

Erre mindjárt visszatérek még... A bűntény elkövetése után, amíg Heurtin ül, a cseh folytatja lődörgő kávéházi életmódját... Nem követeli a százezer frankját Crosbytól, először is azért nem, mert elővigyázatosabb ennél, de talán azért sem, mert időközben életszükségletévé vált a nyomorgás, hogy jobban gyűlölhesse az embereket...

A *Coupole*-ban láthatja az amerikaiakat, akinek a jókedvére nem talál magyarázatot... Crosby várakozik... Soha nem látta a levélke küldőjét... Meg van győződve, hogy Heurtin a bűnös... Fél, hogy valaki följelenti!

De mégsem! A vádlott hagyja, hogy elítéljék. Közeli kivégzést rebesgetnek, Hendersonné örököse végre föllélegezhet...

Mi játszódik le Radek lelkében? Sikerült elkövetnie azt a jól sikerült bűntényt! A legapróbb részletekre is gondolt! Senki nem gyanakszik éppen őrá!

Pontosan így akarta: az egész világon ő az egyetlen, aki ismeri az igazságot! Amikor Crosbyékat meglátja egy asztalnál üldögélni a bárban, arra gondol, hogy egyetlen szavával elveszejthetné őket...

És mégsem elégedett. Éppen olyan egyhangú az élete, mint korábban volt. Nem változott semmi, hacsak az nem, hogy meghalt két nő, egy szerencsétlen flótás pedig a kivégzésére vár.

Nem mernék rá megesküdni, de fogadnék rá, hogy mi nyomja leginkább a lelkét: az, hogy nincs, aki csodálattal nézne föl rá! Senki nem gondolja, amikor elmegy Radek mellett az utcán: „Milyen mindennapi figurának tűnik, s mégis utolérhetetlen büntényt követett el! Lekörözte a rendőrséget, átverte az igazságszolgáltatást, emberek sorsát fordította új irányba...”

Más gyilkosok is jártak már így. A legtöbbjük végül feltárta valakinek a lelkét, ha csak egy utcalánynak is...

De Radek erősebb ennél. Meg aztán úgyse érdekelték soha a nők.

Egy reggel a sajtó hírül adja, hogy Heurtin megszökött. Kitűnő alkalom, hogy megkeverje a kártyákat, újra átvegye a kezdeményezést...

Ír hát a *Füttyszónak*... Megrémül, amikor a cinkosa leskelődni kezd utána, s inkább maga veti a rendőrség karjai közé magát... De a csodálatról nem akar lemondani! És becsületes játékosnak akarja mutatni magát.

Kijelenti:

– Úgysem fog rájönni soha semmire!

Ettől fogva szédületben él. Érzi, hogy végül úgyis el fogják kapni. Sőt, saját elhatározásából előrehozza ennek az óráját... Szándékosan vigyázatlanul jár el, mintha valami belső erő taszítaná a bűnhődésbe...

És semmi dolga nincs az életében! Halálra van ítélve! Minden vagy undorítja, vagy felháborítja... Szánalmas életet él...

Megérti, hogy miért akaszodom rá, tudja, hogy célt fogok érni...

Mintha csak neurózis fogná el... Ripacskodik... Élvezettel igyekszik érdekessé tenni magát a szememben...

Heurtinnél és Crosbynál már ravaszabbnak bizonyult. Miért ne kerekedne felül rajtam is?

Kitalál tücsköt-bogarat, hogy összezavarjon... Többek között felhívja rá a figyelmemet, hogy a tragédiával kapcsolatos összes esemény a Szajna közelében játszódott le...

Vajon hagyni fogom, hogy megzavarjon, hogy hamis nyomra csaljon?

Azután ő maga szaporítja a hamis nyomokat... Állandó lázban él... Már elveszett, már odavan, de még mindig küzd, még tovább játszik az étellel...

Mi lenne, ha legelőször Crosbyt rántaná magával a bukásba?

Félistennek érzi magát... Felhívja az amerikaiakat, követeli tőle a százezer frankot...

Megmutatja nekem a pénzt... Beteges gyönyörrel játszik a szabadsággal...

És ő kényszeríti Crosbyt, hogy adott időpontban jelenjék meg a saint-cloud-i villában. Lélektani csúcsmutatvány! Nem sokkal azelőtt találkozott velem. Megértette, hogy feltett szándékom újratekinteni a nyomozást...

Így hát elmegyek Saint-Cloud-ba én is... És ott találom Crosbyt, aki bajosan tudna magyarázatot adni az otlétére!

Radek talán még azt is eltervezte, hogy a férfi öngyilkos lesz, amikor azt hiszi, leleplezték? Még ez is lehetséges! Sőt valószínű...

De neki ez sem elég... Egyre jobban megrészesgíti a hatalma...

Én pedig megérezem, miféle örület tombol benne, s ezért szegődöm melléje, hallgatagon és komoran, reggeltől estig!

Bírják-e még az idegei?... Számos apróság mutatja, hogy veszélyes lejtőn csúszik lefelé... Szüntelenül táplálnia kell a világ iránt érzett gyűlöletét... Megalázza a kisembereket, csúfot űz egy koldusasszonyból, egymás haját tépeti az utcalányokkal...

És állandóan azt lesi, hogy milyen hatást tesz rám a színészkedése. Micsoda ripacs!

A szakadék szélén táncol! Ha így megy tovább, egykettőre elveszíti a hidegvérét... Elkerülhetetlenül hibát fog véteni...

És csakugyan hibázik! Előbb vagy utóbb ugyanez történik minden nagystílű bűnözővel...

Megölt két nőt! Megölte Crosbyt! Emberronccsá tette Heurtint...

Még több halált akar, mielőtt elbukna...

Csak hogy én tettem néhány elővigyázatossági intézkedést. Janvier-t elküldtem az *V. György* szállodába azzal a feladattal, hogy szerezzen meg minden Crosbynének vagy Ednának címzett levelet, hallgassa le a telefonhívásaikat...

Én magam közben el nem maradnék Radek nyomából, de két ízben mégis le tud rázni néhány percre. Nem nehéz rájönnöm, hogy leveleket ad postára.

Csak pár óra, és Janvier máris átadja nekem a két levelet. Parancsoljon! Az egyik azt közli Crosbynével, hogy a férje rendelte

meg Hendersonné meggyilkolását. Bizonyítékul mellékeli a kulcsot tartalmazó dobozkát, amelyen az amerikai kézírásával még olvasható a ház címe.

Radek ismeri a törvényeket. Levelében kitér rá, hogy egy gyilkos nem örökölhet az áldozatától, s hogy Crosbyné vagyonát ezért el fogják kobozni.

Ráparancsol, hogy éjfélkor menjen el a *Citangnette*-be, kutassa át az egyik szoba matracát, vegye ki belőle a gyilkossághoz használt tört, és helyezze biztonságba.

Ha ott nem találná a fegyvert, akkor menjen Saint-Cloud-ba, keresse ott is, egy gardrószelekrényben...

Látja, mennyire szükségét érzi, hogy megalázza a nőt, s hogy egyben tovább bonyolítsa a dolgokat? Crosbynének semmi keresnivalója a *Citangnette*-ben. A kés soha nem is volt ott.

Radek egyszerűen élvezi, hogy a gazdag amerikai nőt beparancsolhatja egy kültelki kocsmába.

De ez még nem minden! Még ennél is jobban össze akarja bonyolítani a szálakat. Azt is feltárja az asszonynak, hogy Edna Reichberg a férje szeretője volt, s hogy az már készült feleségül venni Ednát.

Edna tudja az igazságot! – írja Radek. – *Gyűlöli magát, s ha teheti, mindent fel fog tární, hogy magát szegénységbe taszítsa.*

Maigret megtörölte a homlokát, felsóhajtott. – Kész örület, nem igaz? Maga is úgy gondolja? Micsoda rémálom! De gondoljon bele: Radek már évek óta mást sem tesz, csak ilyen kifinomult bosszúkról álmodozik.

Ráadásul nem is téved sokat. Egy másik levélben bejelenti Edna Reichbergnek, hogy Crosby embert ölt, hogy tettének bizonyítékát egy gardrószelekrényben rejtette el, s hogy még elkerülhető a botrány, ha Edna egy megadott időpontban elhozza onnan a fegyvert. Azt is hozzáteszi, hogy Crosbyné kezdettől fogva tudott a férje tetteről...

Ismétlem: úgy érezte, félisten módjára mozgatja az eseményeket.

A két levél soha nem ért célba, egyszerűen azért, mert Janvier nekem hozta el őket.

De hogyan bizonyítható, hogy Radek kezétől származnak? Akárcsak a *Füttyszónak* küldött levélkét, ezeket is bal kézzel írta!

Ekkor felkértem a két nőt, hogy Hendersonné gyilkosa kézre kerítésének érdekében vessék alá magukat egy kísérlnek.

Pontosan úgy kellett eljárniuk, ahogy a két levél utasította őket...

És Radek maga vezetett el engem a *Citanguette*-be, majd Saint-Cloud-ba...

Megérezte volna, hogy itt a vég? És milyen nagyszerű vég lett volna, az ő szája íze szerint való, ha nem csapok le a leveleire!

Crosbyné tehát, akit fölkaavart a gyilkos üzenete és megalázott az utálatos kocsmajárás, megérkezik a saint-cloud-i villába, belép abba a szobába, ahol a kettős gyilkosságot elkövették...

Képzelteri, milyen lelkiállapotba került! És ekkor szembetalálta magát Edna Reichberggel, aki egy tört tartott a kezében...

Nem esküdnék meg rá, hogy a jelenet mindenképp bűnténybe torkollott volna... De hajlamos vagyok azt gondolni, hogy Radek jó lélekismerőként elég pontosan számított...

Csakhogy az én rendezésemben kissé másképp játszódtak le a dolgok. Crosbyné egyedül távozott a villából.

Radek nem bírta ki, hogy ne tudja meg, mit tett Ednával...

Feljött velem együtt az emeletre... Ő tárta ki a szekrény ajtaját... És holttest helyett az ép és egészséges svéd hölgyre bukkant. .. Rám pillantott... Mindent megértett...

És végre megtette azt, amire vártam... *Elsütötte a fegyverét...*

Comélieau bíró nagy szemeket meresztett.

– Csak semmi ijedség! Még aznap délután, egy lökdösődést kihasználva kicseréltem a megtöltött revolverét egy töltetlenre... Ennyi az egész! Radek játszott... és veszített.

Maigret meggyújtotta időközben kialudt pipáját, és homlokát ráncolva fölemelkedett.

– El kell ismernem, hogy tud veszíteni... Utána az egész éjszakát együtt töltöttük az Orfèvres rakparton... Nyíltan elmondtam neki, hogy mit tudok, ő pedig egy órán át szinte egyszer sem próbált meg ravaszkodni... Ő maga töltötte ki aztán a hézagokat,

s csak egy csipetnyit hengegett. Meghökkenő a lelki nyugalma. Megkérdezte, hogy szerintem ki fogják-e végezni. Haboztam, hogy mit válaszoljak, mire nevetve hozzátette: „Mozgasson meg minden követ, főfelügyelő! Ennyivel azért tartozik nekem... Nos, szóval az jár az eszemben... Egyszer, Németországban jelen voltam egy kivégzésnél... Az utolsó pillanatban az elítélt, aki addig a füle botját se mozdította, sírva fakadt és felnyögött: Mama! Olyan kíváncsi vagyok, hogy vajon én is az anyámat fogom-e hívni! Maga szerint...?”

A két férfi elhallgatott. Most jobban hallották az Igazságügyi Palota zugaiból beszűrődő zörejeket, míg a háttérben zavarosan morajlott egész Párizs.

Comélieau bíró végül eltolta maga elől a dossziét, amelyet beszélgetésük kezdetén kapaszkodóként maga elé tett.

– Rendben van, főfelügyelő úr – kezdte. – Arra szeretném...

Nem nézett Maigret-re, orcái kipirultak.

-Arra szeretném kérni, hogy ha lehet... Ha lehet, felejtse el a...

De a főfelügyelő már bújt is a felöltőjébe, és a lehető legtermészetesebben nyújtotta a kezét.

– Holnap megkapja a jelentésemet... Most még fel kell néznem Moershöz, megígértem, hogy megnézheti a két levelet... Kimerítő grafológiai elemzést szeretne készíteni...

Egy percnyi habozás után kifelé indult, majd megfordult, s a bíró bűnbánó ábrázata láttán végül mégis elmosolyodott egy picikét. Maigret ennyi elégtétellel is beérte.

12.

A bukás

Január volt. Fagyott. Mind a tíz férfi jól feltúrta a gallérját, kezüket zsebükbe mélyesztették. Többségük jelentéktelen félmondatokat váltva toporgott, lopva mind egy irányba tekingettek.

Csak Maigret állt külön a többiektől, behúzta a nyakát, és olyan zordul nézett, hogy senki nem mert hozzá szólni.

A szomszédos lakóházakban itt-ott fény gyúlt egy ablakban, még alig hajnalodott. Valahol villamosok csilingeltek.

Végre aztán autókerék gördült, kocsiajtó csapódott, bakancsok koppantak, félhangos parancsszavak hangzottak.

Egy újságíró kelletlenül jegyzetelt. Egy férfi elfordította a fejét.

A rabszállítóból Radek pattant ki, körülnézett. Világos szembogara szinte a tenger kékjét sugározta ebben a szürkeségben.

Két oldalról fogták a karját, de ő oda se figyelve, nagy léptekkel indult a bitófa felé.

Ekkor hirtelen megcsúszott a jeges talajon, és fölbukott. Őrei lázadást gyanítva rávetették magukat, lefogták.

A jelenet nem tarthatott tovább pár másodpercnél, de ez a bukás talán minden egyébnél kínosabb volt az elítélt számára, aki szégyentől vöröslő arccal tápázkodott föl. Odavolt minden fennkölttség, oda a magára parancsolt magabiztos tartás.

Pillantása Maigret-re tévedt. Ő kérte, hogy legyen jelen a kivégzésén.

A főfelügyelő el akarta fordítani a tekintetét.

-Hát eljött...

Többen türelmetlenkedtek. Pattanásig feszültek az idegeik, mindenki szeretett volna minél előbb túlesni a kínos jeleneten.

Radek ekkor gunyoros mosollyal visszafordult, megnézte, min csúszott meg, majd az akasztófára mutatva elnevette magát:

– Pofára estem!

Kis habozás támadt azok között, akiknek tiszte volt véget vetni egy ember életének.

Valaki mondott valamit. Egy szomszéd utcában autó kürtje harsant.

Radek indult neki elsőnek, nem nézett senkire.

– Főfelügyelő...

Már csak egy perc talán, és elvégeztetett. Radek hangja sajátosan csengett.

– Maga most mindjárt hazamegy, igaz?... Otthon már várja kávéval a felesége...

Maigret nem látott semmi mást, semmit nem hallott. Jól mondja Radek! A felesége már a langyosra fűtött, reggelire terített ebédlőben vár rá.

Utána Maigret-nek valahogy nem akaródzott hazamennie. Beugrott inkább az Orfèvres rakpartra, az irodájában jól megtömte brikettel a kályháját, és olyan hevesen kotort bele a parázsba, hogy kis híján eltörött a tűzvédő rács.

Párizs, L'Aiglon szálló, 1930. szeptember